LUCIFEROVA PISMA SA ZEMLJE
DNEVNIK ADAMA I EVE
ODGOVORI ANĐELA JEDNOM VERNIKU

ESOTHERIA

CIP - Каталогизација у публикацији Народна библиотека

Србије, Београд 821.
111 (73)-32
ТВЕН, Марк
Luciferova pisma za zemlje ; Dnevnik Adama i Eve ; Odgovori anđela jednom vemiku / Mark Tven ; preveo Vladimir Dević. -
1. izd. - Beograd: Esotheriai,
2007 (Beograd: J. Antić). -121 str : ilustr. ; 21 cm.
(Edicija Anima mundi)
Pravo ime autora: Samuel Langhome Clemens. - Prevod dela: Letters From the Earth / Mark Twain. - tiraž 1.000.
ISBN 978-86-7348-287-3 1. Твен, Марк: Дневник Адама и Еве 2. Твен, Марк: Одговори анђелаједном вернику COBISS.SR-ID 143437580

Mark Tven

LUCIFEROVA PISMA SA ZEMLJE;

DNEVNIK ADAMA I EVE;

ODGOVORI ANĐELA JEDNOM VERNIKU

Preveo Vladimir Davić

Naslov originala:

Mark Twain:

LETTERS FROM THE EARTH

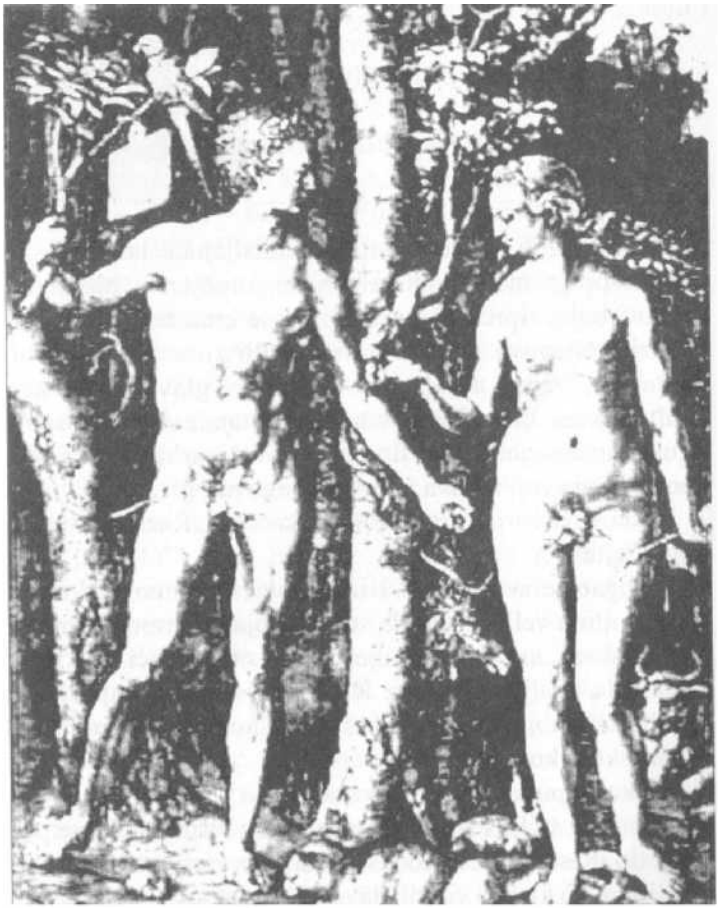

PISMA SA ZEMLJE

Stvoritelj je seo na tron, razmišljajući. Iza njega se pružao bezgranični kontinent neba, uronjen u bleštavilo svetla i boje; ispred njega uzdizala se crna noć Kosmosa, kao zid. Njegova moćna masa upadljivo se vinula, nalik planini, u zenit, a Njegova božanska glava sijala kao udaljeno sunce. Kraj Njegovih stopala stajale su tri kolosalne figure, umanjene gotovo do nevidljivosti, arhanđeli samim kontrastom svojih glava u visini Njegovog gležnja.

Kada je Stvoritelj razmislio, rekao je: „Razmislio sam. Pogledajte!"

Podigao je svoju ruku i iz nje se rasprsnuo vodoskok vatre, milion veličanstvenih sunaca koja su raspršila tamu i uzvisivala se, sve dalje i dalje i dalje, smanjujući se dok su probadala udaljene granice Kosmosa, sve dok naposletku nisu ličila na dijamantne tačke što svetlucaju pod ogromnom svemirskom kupolom.

Na kraju punog sata, Veliki savet bio je raspušten.

Napustili su Prisustvo impresionirani i zamišljeno se povukli do mesta gde će moći slobodno da razgovaraju. Niko od njih nije izgledao voljno da otpočne razgovor, iako su svi želeli da to neko uradi. Svi su izgarali od želje da diskutuju o velikom događaju, ali niko nije želeo da se pozabavi time dok ne vidi kako drugi reaguju. Tako se nastavljao neki besciljan i isprekidan razgovor o stvarima bez ikakvog značaja, vukući se do beskraja

sve dok na kraju arhanđeo Satana nije prikupio hrabrost - nje je imao u velikoj meri - i probio led. On je rekao: „Svi znamo o čemu treba ovde da pričamo, gospodo moja, pa bismo mogli prestati da se pretvaramo i početi. Ukoliko je ovo mišljenje Saveta“,

„Jeste, jeste!“ rekoše Gavrilo i Mihailo, prekinuvši ga sa zahvalnošću.

„U redu, onda, nastavimo. Bili smo svedoci divne stvari; što se toga tiče, svi se slažemo. Što se tiče njene vrednosti - ukoliko je ima - to je pitanje koje se nas lično ne tiče. Možemo imati koliko god želimo različitih mišljenja, i tu je kraj. Nemamo pravo glasa. Mislim da je Svemir bio dovoljno dobar, takav kakav jeste, a i koristan, takođe. Hladan i mračan - mesto za odmor, s vremena na vreme, nakon sezone osetljive klime i mučnog sjaja nebesa. Ali ovo su beznačajni detalji; ova novotarija, ogromna novotarija, to je - šta, gospodo?“

„Nastanak i uvođenje automatskog, nenadgledanog, samo-regulišećeg *zakona* za upravljanje tim hiljadama sunaca i svetova što se uvijaju i utrkuju!“

„To je to!“ reče Satana. „Uviđate da je to ideja od ogromnog značaja. Ništa ni blizu toga nije proizašlo iz Vrhunskog uma dosad. Zakon - *Automatski zakon* - egzaktni i nepromenljivi zakon - kome nije potrebno nadgledanje, prepravke, prilagođavanje dok večnosti traju! On je rekao da će ta bezbrojna ogromna tela uranjati u pustoši Svemira eonima i eonima, pri nezamislivim brzinama, oko velikih orbita, pa ipak se nikad ne sudariti niti skratiti ili produžiti svoje orbitalne periode ni za stoti deo sekunde u dve hiljade godina! To je novo čudo, a najveće od svih - *Automatski zakon!* I On mu je dao ime - PRIRODNI ZAKON — i rekao da je Prirodni zakon BOŽJI ZAKON - razna imena za jednu te istu stvar.“

„Da“, reče Mihailo, „i On je rekao da će ustanoviti Prirodni zakon - Božji zakon - u svoj njegovoj suverenosti i da bi njegov autoritet trebalo da bude vrhunski i nenarušiv.“ „Takođe", reče „Gavrilo, On je rekao da će postepeno stvarati životinje, za koje će, isto tako, važiti taj zakon.“

„Da“, reče Satana, „čuo sam ga, ali ga nisam razumeo. Šta *je to* životinje, Gavrilo?

„Ah, kako bih ja to mogao znati? Kako bi iko od nas mogao znati? To je nova reč.“

(Tri veka nebeskog vremena ekvivalentna su stotini miliona godina zemaljskog vremena. Ulazi Anđeo glasnik.)

„Gospodo moja, On pravi životinje. Hoće li vam goditi da odete i pogledate?"

Otišli su, videli i bili zbunjeni. Duboko zbunjeni - i Stvoritelj je to primetio i rekao: „Pitajte. Odgovoriću.“

„Božanski", reče Satana naklonivši se, „za šta one služe?"

„One su eksperiment u Moralu i Ponašanju. Posmatrajte ih i budite upućeni."

Bilo ih je na hiljade. Bile su veoma aktivne. Obuzete, sve obuzete - uglavnom međusobnim progonom. Satana je ocenio pošto je proučio jednu

kroz snažni mikroskop: „Ova velika zver ubija slabije životinje, Božanski."

„Tigar - da. Zakon njegove prirode je surovost. Zakon njegove prirode je Božji zakon. On mu se mora pokoriti."

„Onda on svojim pokoravanjem ne čini nikakav prestup, Božanski?"

„Ne, on je bez krivice."

„Ovo drugo stvorenje, ovde, bojažljivo je. Božanski, i doživljava smrt bez otpora."

„Zec - da. On je bez hrabrosti. To je zakon njegove prirode Božji zakon. Mora mu se pokoriti."

„Onda se od njega ne može očekivati da ide protiv svoje prirode i pruži otpor, Božanski?"

„Ne. Ni od jedne životinje ne može se očekivati da ide protiv zakona svoje prirode - Božjeg zakona."

Nakon mnogo vremena i puno postavljenih pitanja, Satana je rekao: „Pauk ubija muvu i jede je; ptica ubija pauka i jede ga; divlja mačka ubija gusku; oni - pa dobro, sve ubijaju jedna drugu. To je neprekidno ubijanje. Ovde imamo bezbrojno mnoštvo stvorenja i sva ubijaju, ubijaju, ubijaju, sva su ona ubice. Zar ih ne treba kriviti, Božanski?"

„Ne treba ih kriviti. To je zakon njihove prirode. A zakon prirode je uvek Božji zakon. A sada - posmatrajte - pazite! Novo stvorenje - i to remek-delo - *Čovek!* “

Ljudi, žene, deca, naišli su rojeći se u gomilama, u velikom mnoštvu, na milioni njih.

„Šta ćeš učiniti s njima, Božanski?"

„Ugradiću razne Moralne kvalitete u svakog pojedinačno, u raznim razmerama i količini, sve zajedno, sve one već podeljene, po jednu naročitu odliku za svaku vrstu životinjskog sveta bez moći govora - hrabrost, kukavičluk, surovost, blagost, čestitost, pravednost, lukavost, prevrtljivost, velikodušnost, okrutnost, zlobu, požudu, milosrđe, samilost, čistotu, sebičnost, dobrotu, čast, ljubav, mržnju, podlost, plemenitost, lojalnost, lažljivost, istinoljubivost — svako ljudsko biće imaće *sve* ovo u sebi i to će činiti njegovu prirodu. Kod nekih će dobre osobine potisnuti loše i njih će zvati dobri ljudi; kod drugih će prevladati zle osobine i njih će zvati lošim ljudima. Gledajte - pazite - one nestaju!"

„Gde su otišle, Božanski?"

„Na Zemlju - oni i njihovi sadruzi životinje."

„Šta je Zemlja?"

„Mala lopta koju sam napravio, pre vremena, pre dva i po vremena. Videli ste je, ali je niste primetili u eksploziji svetova i sunaca koji su prštali s moga dlana. Čovek je eksperiment, ostale životinje su drugi eksperiment. Vreme će pokazati da li su bili vredni truda. Predstava je gotova; možete se udaljiti, gospodo moja."

Nekoliko dana je prošlo.

Ovo se odnosi na dugi raspon (našeg) vremena, s obzirom na to da na nebesima dan traje hiljadu godina.

Satana je zadivljeno pravio opaske na izvesne delove praštavog Stvoriteljevog poduzetništva - opaske koje su, kada se čitaju između redova, bile sarkastične. Izrekao ih je u poverenju svojim sigurnim prijateljima arhanđelima, ali načuli su ih neki obični anđeli i izvestili o tome u Štabu.

Naređeno je da ode u izgon na jedan dan - nebeski dan. Bila je to kazna na koju je već bio navikao, zbog svog predugog jezika. Ranije je bio deportovan u Kosmos, jer nije bilo drugog mesta na koje bi ga mogli poslati, i tamo je lepršao u dosadi večne noći i arktičke hladnoće; ali sada se dosetio da se potrudi i pronađe Zemlju da bi video kako se odvija eksperiment s Ljudskom rasom.

S vremena na vreme pisao je kući - vrlo neslužbeno - svetom Mihailu i svetom Gavrilu o tome.

SATANINO PISMO

Ovo je čudno mesto, izuzetno i interesantno. Kod kuće nema ničeg nalik tome. Ljudi su svi ludi, ostale životinje su lude, Zemlja je luda, sama Priroda je luda. Čovek je divno čudo. Kada je u svojem naj-najboljem svetlu, on je neka vrsta jeftinog izdanja nižeg anđela; kada je u najgorem, on je gnusan, nezamisliv. I prvi i poslednji među njima sve vreme je sarkastičan. Pa ipak, on spokojno i potpuno ubeđeno naziva sebe „najuzvišenijim božjim delom“. Ovo što vam govorim istina je. A to mu nije nova ideja, govorio je o njoj vekovima i verovao u nju. Toliko je verovao da se u čitavoj njegovoj rasi nije našao niko ko bi se nasmejao tome.

Štaviše - ukoliko mogu još da dodam - on misli da je Stvoriteljev ljubimac. On veruje da je Stvoritelj ponosan na njega; on čak veruje i da ga Stvoritelj voli; da je jako vezan za njega; da presedi noći i noći kako bi mu se divio; da, i da ga nadgleda i drži podalje od nevolja. On mu se moli i misli da ga On sluša. Zar to nije neobično? Ispunjava svoje molitve sirovim, ogoljenim i napadnim laskanjem i misli da On sedi i raspreda o ovim budalaštinama uživajući u njima. On se moli za pomoć, usluge i zaštitu, svaki dan; i čini to pun nade i poverenja, takođe, mada mu ni na jednu molitvu nikada nije odgovoreno. Svakodnevne uvrede i porazi ga ne obeshrabruju, on jednostavno nastavlja s molitvama. Postoji nešto skoro divno u njegovoj upomosti. Moram vam napomenuti još ovo: on misli da ide u raj!

Postoje plaćeni učitelji koji mu to govore. Oni mu takođe kažu da postoji pakao, večna vatra, kao i to da će otići tamo ukoliko se ne bude pridržavao Zapovesti. Šta su Zapovesti? To je nešto neobično. O njima ću vam govoriti povremeno.

PISMO II

„O ljudima nisam rekao ništa što nije tačno“ Moraćete mi oprostiti ukoliko ponovim tu opasku s vremena na vreme u ovim pismima; želim da vam kažem da uzmete za ozbiljno stvari koje vam govorim i osećam da bi mi, kad bih ja bio na vašem mestu a vi na mom, to podsećanje povremeno bilo potrebno da biste zaista i poverovali u to što vam kažem.

Jer u čoveku nema ničega što besmrtniku ne bi bilo čudno. On ni na šta ne gleda kao mi, njegov osećaj za proporciju potpuno je drugačiji od našeg, a njegov osećaj vrednosti toliko odstupa od našeg da ga verovatno, i s našim velikim intelektualnim moćima, ni najnadareniji među nama nikad ne bi mogao potpuno razumeti.

Na primer, ovaj slučaj: on je zamislio nebesa, a iz njih sasvim izostavio najuzvišeniji od svih svojih užitaka - ekstazu, koja je prva i najdraža srcu svakog pripadnika njegove rase - i naše - seksualni odnos!

To je kao da izgubljenoj i iscrpljenoj osobi u užarenoj pustinji spasilac kaže da može odabrati i imati sve, sem jedine stvari za kojom je čeznuo, i da bi trebalo po sopstvenom izboru da izostavi vodu!

Njegov raj je kao i on: neobičan, interesantan, zadivljujući, groteskan. Dajem vam reč, u njemu nema nijedne stvari koju on *zapravo ceni.* Sastoji se — potpuno i kompletno - od razonoda za koje skoro uopšte ne mari ovde na Zemlji, pa ipak je sasvim siguran da će ih voleti u raju. Zar to nije čudno? Zar to nije zanimljivo? Ne smete misliti da preterujem, jer jednostavno nije tako. Objasniću vam detaljnije.

Većina ljudi ne peva, većina ljudi ne može da peva, većina ljudi neće ostati tamo gde drugi pevaju ukoliko to potraje duže od dva sata. To. Pribeležite to.

Otprilike, smo dvoje od njih stotinu mogu svirati muzički instrument, a ni četvoro od njih sto nemaju nikakvu želju da nauče da sviraju. Zabeležite i ovo.

Mnogi ljudi se mole, ali malo njih voli to da čini. Nekoliko ih se moli dugo, ostali na brzinu.

U crkvu ide više ljudi nego što želi.

Za četrdeset devet od pedeset ljudi dan odlaska u crkvu je dosadna, dosadna gnjavaža.

Nedeljom, od svih ljudi u crkvi, dve trećine se umori do pola bogosluženja, ostali pre njegovog kraja.

Najdraži trenutak za sve njih jeste kada propovednik podigne ruke radi blagoslova. Možete čuti prigušeni šum olakšanja koji se širi po prostoriji i primetiti očiglednu zahvalnost.

Sve nacije gledaju s visine na sve ostale nacije.

Sve nacije osećaju odbojnost prema svim drugim nacijama.

Sve bele nacije preziru sve obojene nacije ili bilo koju drugu nijansu i ugnjetavaju ih kad god stignu.

Beli čovek se ne druži s ,,cmčugama“ niti stupa u brak s njima. Ne dozvoljavju im pristup u njihove škole i crkve.

Čitav svet mrzi Jevreje i ne trpi ih, osim onih bogatih.

Molim vas da pribeležite sve te detalje.

Dalje. Svim normalnim ljudima buka je mrska.

Svi ljudi, bilo ludi bilo normalni, vole raznolikosti u životu. Monotonija ih brzo zamara.

Svaki čovek, već prema umnim sposobnostima koje su mu zapale, vežba svoj um neprestano i ova vežba čini ogroman i cenjen, suštinski deo njegovog života. Najniži intelekt, kao i najviši, poseduje sposobnost neke vrste i rado uživa u njenom testiranju, dokazivanju, usavršavanju. Deran koji je nadmoćan u igrama nad svojim drugarom podjednako je marljiv i pun elana tokom svojih vežbi kao i vajar, slikar, pijanista, matematičar i ostali. Nijedan od njih ne bi mogao biti srećan ukoliko bi mu dar bio uskraćen.

Evo, sada imate činjenice. Znate u čemu ljudska rasa uživa, a u čemu ne. Ona je izmislila raj, iz sopstvene glave, sam po sebi: pogodite kakav je! Ne biste mogli ni za hiljadu petsto večnosti. Najsposobniji um poznat meni ili vama ne bi to uspeo za pedeset miliona eona. Pa dobro, onda, reći ću vam.

1.Pre svega, skrećem vam ponovo pažnju na neobičnu činjenicu s kojom sam počeo. To jest, da ljudsko biće, kao i Besmrtni, prirodno postavlja seksualni čin daleko, daleko ispred svih ostalih užitaka - a ipak ga je izostavio iz svog raja! Uzbuđuje ga sama pomisao na to; šansa ga izluđuje; u ovom stanju će rizikovati život, ugled, sve - čak i sam svoj čudni raj -da bi iskoristio tu mogućnost i proživeo do neodoljivog vrhunca. Od mladih do sredovečnih, svi ljudi i žene stavljaju kopulaciju iznad svih ostalih zadovoljstava, a zapravo je onako kao što sam vam rekao: nije u njihovom raju; molitva zauzima to mesto.

Zbog toga je veoma cene; pa ipak, kao i sve njihove takozvane blagodeti, ona je jadna. U svom najboljem i najdužem izdanju čin je nezamislivo kratak - hoću reći, s obzirom na zamisao Besmrtnog. U pogledu ponavljanja čovek je ograničen - oh, potpuno van shvatanja Besmrtnog. Mi koji to radimo uz vrhunske ekstaze, bez prestanka vekovima, nikada nećemo moći da razumemo ove ljude i dovoljno se na njih sažalimo zbog toga što im je uskraćeno bogatstvo tog dara, koji u meri u kojoj ga mi posedujemo čini sva ostala zadovoljstva trivijalnim i nedostojnim truda.

2.U čovekovom raju *svipevaju!* Čovek koji nije pevao na Zemlji - tamo peva; čovek koji nije umeo da peva na Zemlji -tamo je sposoban za to. Ovo sveopšte pevanje nije uzgredno, povremeno olakšano pauzama tišine, nastavlja se, svakog dana od dvanaest sati. I svi ostaju tu, dok bi na Zemlji mesto opustelo za dva sata. Pevaju se samo himne. Štaviše, samo *jedna* himna. Reči su uvek iste, ima ih otprilike samo desetak, nema rime, nema

poezije: „Hosana, hosana, hosana, Dragi Bože Sabaota, ‘rah! ‘rah! ‘rah! Siss! -buum! ...a-a-ah!“

3.Za to vreme, svi redom sviraju harfu - ti milioni i milioni! -dok je na Zemlji jedva njih dvadeset od hiljadu moglo ili makar i poželelo da svira neki instrument.

Zamislite zaglušujući uragan zvuka - milioni i milioni glasova istovremeno vrište uglas i milioni i milioni harfi škrguću zubima u istom trenutku! Pitam vas: nije li to grozno, nije li to odvratno, nije li to užasno?

Zamislite dalje: to je *služba;* hvalospevi počasti, laskanja, ulagivanja! Pitate li se ko je taj ko je voljan da istrpi ovu čudnu počast, ovu ludu počast; i ne samo što je trpi nego mu se i sviđa, uživa u njoj, potrebna mu je, *zahteva je?* Zadržite dah!

To je Bog! Bog ove rase, hoću reći. On sedi na svom tronu, služe ga dvadeset četiri starešine i neki drugi dostojanstvenici s njegovog dvora, gleda preko nepregledne uzburkane mase obožavatelja i smeši se, prede od zadovoljstva i klima prema severu, jugu, istoku; držim da ovako neobičan i prostodušan spektakl nije dosad zamišljen u ovom Svemiru.

Lako je primetiti da ideja nije potekla od izumitelja raja, već je on kopirao paradnu ceremoniju neke jadne male suve- renske države iz zabačenog dela Orijenta.

Svi normalni beli ljudi mrze buku; pa ipak su mimo prihvatili ovakvu vrstu raja - bez razmišljanja, bez kritike, bez proučavanja - i zapravo žele da idu tamo! Duboko posvećeni starci sive kose troše puno vremena sanjajući o srećnom danu kada će odbaciti brige ovog života i upoznati zadovoljstva tog mesta. Međutim, možete videti koliko je on za njih nestvaran i koliko ga, u stvari, neozbiljno shvataju jer se praktično nikako ne pripremaju za veliku promenu: niti vidite ikog od njih s harfom i niti čujete da neko od njih peva.

Kao što ste videli, ta jedinstvena predstava je služba: hvalospev u himni i padanje ničice. Odigrava se u ,,crkvi“.

I onda, na Zemlji ovi ljudi ne mogu da izdrže u crkvi više od sat i petnaest, a i to su sveli najednom sedmično. To je u ovom slučaju nedelja. Jedan dan od sedam, pa čak ni onda baš ne čeznu za tim. I tako - uzmite u obzir šta im njihov raj obezbeđuje: ,,crkvu“ koja traje večno i nedeljni dan u beskraj! Oni se brzo zamore od ovdašnje nedeljne, a čeznu za tom večnom; sanjaju o njoj, pričaju o njoj, oni *misle* kako misle da će uživati u njoj - svim svojim prostim srcem oni misle kako misle da će tada biti srećni zbog nje!

To je zato što uopšte ne razmišljaju; oni samo misle da misle. Jer, oni ne mogu misliti; ni dva ljudska bića među deset hiljada nemaju nešto čime bi mislili. Sto se tiče njihove mašte - o, pa pogledajte njihov raj! Prihvataju ga, odobravaju, dive mu se. To vam govori o njihovoj pameti.

4.Izumitelj njihovog raja nabacao je, na veliku hrpu, sve nacije sa Zemlje. Svi su apsolutno ravnopravni, niko nije iznad nekog drugog; oni treba da budu ,,braća“; treba da se izmešaju, da se mole zajedno, sviraju

harfu zajedno, pevaju hosane zajedno - belci, cmčuge, Jevreji, svi - nema razlike. Ovde na Zemlji sve se nacije mrze međusobno, a svi zajedno mrze Jevreje. Pa ipak, svaki pobožni čovek obožava taj raj i želi da završi u njemu. Zaista želi. A kada je u božanskom zanosu, on misli kako misli da bi, samo kada bi bio tamo, prigrlio sve stanovništvo na srce, i grlio, grlio, grlio!

On je čudo - čovek! Voleo bih da znam ko ga je izmislio.

5.Svaki čovek na Zemlji ima neku dozu razuma, veliku ili malu; i bila ona velika ili mala, on se njome ponosi. Takođe, srce mu raste na pomen uzvišenih umova njegove rase i zato voli priče o njihovim izvanrednim dostignućima. Jer, oni su od njegove krvi i, poštujući njih, poštuje i sam sebe. Gle šta sve čovekov um može učiniti! On se razmeće; i poziva na niz znamenitih ljudi iz svih razdoblja; ukazuje na večna književna dela koja su dali svetu, na mehanička čuda koja su izmislili i na divote kojima su zaodenuli nauku i umetnost; i njima skida kapu, kao kraljevima, iskazujući im najdublju i najiskreniju počast koju njegovo ushićeno srce može iskazati - time postavlja intelekt na vrhovni, nedodirljivi tron, iznad svega ostalog na svetu. A onda osmišljava raj u kome nigde nema ni trunke umnosti!

Nije li to čudno, nije li to neobično, nije li to zbunjujuće? Tačno je ovako kao što sam rekao, bez obzira na to kako neverovatno zvuči. Iskreni obožavalac uma i veliki ljubitelj njegovih moćnih koristi izmislio je religiju i raj koji ne odaje priznanje intelektu, ne izdvaja ga od drugih stvari, ne pridaje mu značaj: u stvari, čak ga i ne pominje.

Do ovog trenutka već ste primetili da je raj ljudskih bića osmišljen i podignut po apsolutno konačnom planu; i da taj plan sadrži, kao svoj sastavni deo, u svakom detalju, svaku moguću i zamišljenu stvar odbojnu čoveku, a nijednu jedinu koju on voli!

I tako, što dalje budemo odmicali, to će ova neobična činjenica biti sve očiglednija.

Pribeležite ovo: u čovekovom raju nema iskušenja za razum, ničega od čega bi on preživeo. Tamo će za godinu dana istruliti- istruliti i usmrdeti se. Istruliti i usmrdeti se i na tom stepenu postati svetac. Blagoslovena stvar: jer jedino svetac može istrpeti zadovoljstva te ludnice.

PISMO III

Primetili ste da je ljudsko biće neobično. U prošlosti je imalo (istrošilo i odbacilo) stotine i stotine religija; danas ima stotine i stotine religija i svake godine izbaci ne manje od tri nove. Mogao bih povećati taj broj i još uvek se držati činjenica.

Jedna od njegovih glavnih religija zove se hrišćanstvo. Zanimaće vas kratak opis. Detaljno je izloženo u knjizi od dva miliona reči, nazvanoj Stari i Novi zavet. Ona ima i drugo ime

- Božja reč. To je zato što hrišćanin misli da je njenu svaku reč diktirao Bog - onaj o kome sam pričao.

Veoma je interesantna. U njoj ima uzvišene poezije; i nekih pametnih priča; i krvlju natopljene istorije; i nekih dobrih pouka; i bogatstva opscenosti; i više od hiljadu laži.

Ova Biblija je uglavnom sačinjena od fragmenata starijih biblija kojima je prošlo vreme pa su se polako urušile. Zato joj vidno nedostaje neophodne originalnosti. Tri od njena četiri najimpozantnija i najimpresivnija događaja odigrala su se u ranijim biblijama; sve njene najbolje pouke i pravila ponašanja takođe su proizašli iz tih biblija; ima samo dve nove stvari u njoj: jedna je pakao, a druga taj neobični raj o kome sam vam pričao.

Šta ćemo učiniti? Ukoliko verujemo, kao ti ljudi, da je njihov Bog izmislio ove surove stvari, onda ga klevećemo; ukoliko verujemo da su ih ti ljudi izmislili sami, klevećemo njih. To je neugodna nedoumica u bilo kom slučaju jer *nama* nijedna strana nije učinila ništa nažao.

Zarad mira u kući, stavimo se na jednu stranu. Udružimo snage s ljudima i prebacimo čitav neprijatni teret na njega - raj, pakao, Bibliju i sve. To ne izgleda ispravno, to ne izgleda pošteno; pa ipak, kada uzmete u obzir taj raj i kako je porazno nabijen svime onim što je ljudskom biću odbojno, kako možemo verovati da ga je izmislilo ljudsko biće? A kada vam budem rekao za pakao, to će biti još teže i najverovatnije ćete reći: ne, čovek ne bi mogao stvoriti takvo mesto, ni za sebe ni za bilo koga drugog; jednostavno, ne bi mogao.

Ta nevina Biblija govori o Stvaranju. Čega - Kosmosa? Da, Kosmosa. Za šest dana!

Bog je to učinio. On ga nije nazvao Kosmosom - to je moderno ime. Sva njegova pažnja bila je usmerena na ovaj svet. Napravio ga je za pet dana - i onda? Trebao mu je samo jedan dan da stvori dvadeset mil iona sunaca i osamdeset miliona planeta!

Za šta je sve to bilo potrebno - bar po njegovoj ideji? Da se obezbedi svetio za ovaj mali svet igračku. To je bila sva njegova svrha; nije imao drugu. Jedno od dvadeset miliona sunaca (najmanje) trebalo je da svetli danju, ostala da pomognu jednom od bezbrojnih meseca u Svemiru da ublaži tamu njegovih noći.

Potpuno je jasno da je verovao kako će dijamanti tih hiljada treperećih zvezda ukrašavati njegovo novostvoreno nebo kada sunce prvog dana potone iza horizonta; ali ni jedna jedina zvezda nije zatreperila na tom crnom svodu pre no što su istekle tri i po godine od časa kada su potpuno dovršeni nenadmašni poduhvati te nedelje za pamćenje.*(**Svetlu najbliže zvezde (Signi 61) potrebno je, ako putuje brže od 300.000 kilometara u sekundi, tri i po godine da dopre do Zemlje. Arkturus je sijao 200 godina pre nego što je to bilo vidljivo sa Zemlje. Udaljenije zvezde postepeno postaju vidljive tek posle više hiljada godina - prim. aut. (M. T.)*

Onda se pojavila jedna zvezda, potpuno usamljena, i zatreperila. Tri godine kasnije pojavila se još jedna. Te dve su treperile duže od četiri godine pre nego što im se pridružila treća. Nakon prvih sto godina još nije bilo ni dvadeset pet zvezda koje su svetlucale u ogromnoj pustoši tog sumornog svoda. Po isteku hiljadu godina i dalje nije bilo dovoljno zvezda za predstavu. Posle milion godina samo je pola od sadašnjeg niza slalo svoje svetio preko teleskopskih granica, a ostalima je trebalo još milion godina da slede primer, kako glasi vulgarna fraza. S obzirom na to da tada nisu postojali teleskopi, njihova pojava nije primećena.

Sad već tristotinak godina hrišćanski astronom zna da njegovo Božanstvo nije načinilo zvezde za tih izvanrednih šest dana; ali hrišćanski astronom ne insistira na tom detalju. A ni propovednik.

U svojoj knjizi Bog je rečit i hvali svoja moćna dela i naziva ih najvećim imenima kojih se može setiti - time pokazujući kako se jako i opravdano divi veličini; pa ipak je sačinio te milione čudesnih sunaca da osvetle ovo sićušno nebesko telo, umesto da predvidi kako malo sunce ovog nebeskog tela ispomaže njih. On pominje Arkturus u svojoj knjizi - sećate se Arkturusa; bili smo jednom tamo. To je jedna od noćnih lampi ove planete! - ta džinovska kugla je pedeset hiljada puta veća nego sunce ove planete i u poređenju s njim izgleda kao katedrala spram dinje.

Svejedno, veronauka još uči dete da je Arkturus stvoren da bi pomogao u osvetljavanju ove planete, a dete raste i nastavlja da veruje u to još dugo pošto uvidi da zakon verovatnoće ne ide tome u prilog.

Sudeći po Bibliji i njenim slugama, Kosmos postoji samo šest hiljada godina. Tek u poslednjih stotinu godina predani, ljubopitljivi umovi otkrili su da je verodostojnija brojka od stotinu miliona.

Za šest dana Bog je stvorio čoveka i ostale životinje.

Stvorio je čoveka i ženu i smestio ih u ugodni Vrt, zajedno s ostalim stvorenjima. Tamo su svi zajedno živeli neko vreme skladno i zadovoljno, u punom cvatu mladosti; onda su nastupile nevolje. Bog je upozorio čoveka i ženu na to da ne smeju jesti plod određenog drveta. I dodao nešto jako čudno: rekao je da će, ako ga budu jeli, sigurno umreti. ('udno, budući da nikad nisu videli ničiju smrt pa nisu ni mogli znati šta je time mislio. A ni on ni bilo koji drugi bog nije mogao naterati tu neuku decu da shvate šta se od njih traži bez izloženog primera. Sama reč nije bila značajnija za njih nego što bi to bila za dete od nekoliko dana.

Nešto kasnije potražila ih je zmija i prišla im hodajući uspravno jer tako su se one tada kretale. Zmija je rekla da će zabranjeno voće ispuniti njihove neiskorišćene umove znanjem. Tako su ga pojeli, što je bilo potpuno prirodno jer čoveku je u naravi da žudi za znanjem; dok je sveštenik, kao i Bog, čiji je imitator i predstavnik, od samog početka postavio sebi za cilj da *ne* sazna nijednu korisnu stvar.

Adam i Eva su pojeli zabranjeno voće i istovremeno je veliko svetio blesnulo u tami njihovih glava. Došli su do znanja. Kakvog znanja - korisnog znanja? Ne - jednostavno saznanja da postoje stvari kao što su dobro zlo, i kako činiti zlo. To dotad nisu mogli. Zbog toga su sve stvari koje su dotad radili bile bez mrlje, bez krivice, bez greha.

Ali sada su mogli činiti zlo - i trpeti zbog toga; sada su došli do onog što Crkva zove neprocenjivom vrednošću, do Moralnosti; tog osećaja koji razlikuje čoveka od zveri i stavlja ga iznad nje. Umesto ispod zveri - gde bi po pretpostavci trebalo da bude, s obzirom na to je on uvek pun grešnih misli i krivice, dok je zver uvek čista i nevina. To je kao kada više cenite sat koji stalno ide pogrešno od onog koji uvek pokazuje tačno vreme. Crkva i danas još vrednuje Moralnost kao najplemenitiju čovekovu vrlinu iako zna da Bog sasvim izvesno ima jako loše mišljenje o njoj i da je na svoj nespretan način učinio šta je mogao da spreči svoju srećnu Decu iz Vrta da je zadobiju.

I tako, sada su Adam i Eva znali šta je zlo i kako da ga čine. Znali su kako se čine razne vrste grešnih stvari, a među njima i ona glavna - ona koju je Bog najpre imao na umu. To je bila umetnost i tajna seksualnog odnosa. Za njih je to bilo izvanredno otkriće i oni su prestali da dangube i posvetili mu punu pažnju, ta sirota, ushićena mladež!

Usred jednog od ovakvih slavlja čuli su Boga kako se šeta po žbunju, što je bio njegov popodnevni običaj, i prestrašili se. Zašto? Zato što su bili goli. To dotad nisu znali. Nisu marili za to; a nije ni Bog.

U tom trenutku za pamćenje, rođena je nemoralnost; i neki ljudi je otada cene mada bi se svakako zbunili da moraju objasniti zašto.

Adam i Eva su došli na svet goli i nepostiđeni - goli i čista srca; i nijedan njihov naslednik nije došao drugačije. Svi su došli na svet goli, nepostiđeni i čista srca. Došli su čedno. Morali su zadobiti nemoralnost i grešne misli; prvi zadatak lirišćanske majke jeste da detetu prenese grešne misli i ona to ne propušta. Njen prijaško poraste u misionara i odlazi do nevinih divljaka i civilizovanih Japanaca i prenosi to dalje. Potom oni usvajaju nemoralnost, skrivaju svoja tela, prestaju da se zajedno kupaju goli.

Običaj koji se greškom zove čednost nema svoj standard, a ne može ga ni imati jer je suprotan prirodi i razumu i zbog toga predstavlja veštačku tvorevinu i trpi svačiji hir, svačiju bolesnu mušičavost. I tako, u Indiji profinjena dama pokriva svoje lice i grudi, a ostavlja noge gole od struka naniže, dok profinjena evropska dama pokriva svoje noge, a izlaže lice i grudi. U zemljama naseljenim nevinim divljacima, fina evropska gospođa

navikava se na potpunu golotinju odraslih domorodaca i to ubrzo sasvim prestaje da joj smeta. Lepo odgojen francuski grof i grofica - koji se nisu poznavali nasukani posle brodoloma na nenastanjeno ostrvo samo u spavaćicama, u osamnaestom veku, ubrzo su bili potpuno goli. Takođe su se stideli - otprilike nedelju dana. Potom im njihova golotinja nije predstavljala problem i ubrzo su prestali da razmišljaju o njoj.

Nikada niste videli obučenu osobu? Oh, pa dobro, niste mnogo propustili.

Da nastavimo s biblijskim čudima. Naravno da ćete pomisliti kako pretnja upućena Adamu i Evi zbog neposlušnosti svakako nije ostvarena, jer oni nisu stvorili same sebe, niti svoju prirodu, impulse ili slabost, i otuda nisu mogli poslušati bilo čiju naredbu ili odgovarati za svoja dela. Iznenadiće vas da je pretnja *ostvarena.* Adam i Eva su kažnjeni i taj zločin neki opravdavaju dan-danas. Izvršena je smrtna kazna.

Kao što ste mogli shvatiti, jedina osoba odgovorna za njihov prekršaj umakla je; i ne samo da je umakla nego je postala i krvnik nevinih.

U vašoj ili mojoj zemlji trebalo bi da imamo tu privilegiju da se sprdamo s ovakvom vrstom moralnosti, ali ne bi bilo fer raditi to ovde. Mnogi od ovih ljudi imaju sposobnost razmišljanja, ali se ne služe njome za religiozna premišljanja.

Najbolji umovi će vam reći da je, otkad je napravio dete, čovek moralno obavezan da brižno pazi na njega, štiti ga od povreda, bolesti, da ga oblači, hrani, da se nosi s njegovim hirovima, ne podiže ruku na njega radi sopstvenog dobra i nikako da ga ne izlaže obesnoj surovosti. Božji odnos prema zemaljskoj deci, svakog dana i svake noći, potpuno je suprotan svemu tome, pa ipak ti najbolji umovi s odobravanjem gledaju na te zločine, opraštaju ih i ogorčeno odbijaju da priznaju da su to uopšte zločini kada ih *on* čini. Vaša i moja zemlja su interesantne, ali u njima nema ničega ni upola tako interesantnog kao što je to ljudski um.

Vrlo dobro, Bog je prognao Adama i Evu iz Vrta i na- posletku ih eliminisao. Sve zbog oglušivanja o naredbu koju nije imao prava da izgovori. Ali, kao što ćete videti, nije se tu zaustavio. Za njega važe jedna moralna načela, a za njegovu decu sasvim druga. On traži od svoje dece da se odnose pravedno - i blago -prema prekršiocima i da im oproste sedamdeset sedam puta; dok se on sam ne odnosi ni pravedno ni blago ni prema kome pa tako nije oprostio prvom neukom i dobronamemom paru mladih čak ni njihov prvi mali prestup i rekao: „Ovaj put vam opraštam, pružiću vam još jednu priliku."

Baš naprotiv! Odabrao je da kažnjava *njihovu* decu, vekovima, do kraja vremena, a zbog sitnice koju su počinili drugi pre njihovog rođenja. Još ih kažnjava. Blago? Ne, upravo surovo. Ne biste pretpostavili da je ovakva vrsta bića toliko hvaljena. Razuverite se: svet ga zove Svepravednim, Svepra- vičnim, Svedobrim, Svemilostivim, Sveopraštajućim, Sve- istinitim, Svevolećim, Izvorom sveg morala. Ove sarkazme govore

svakodnevno, širom sveta. Ali nesvesni sarkastičnosti. Ne, misle to ozbiljno: izgovaraju ih bez osmeha.

PISMO IV

I tako je prvi par napustio Vrt pod kletvom - večnom kletvom. Izgubili su sva zadovoljstva koja su imali pre ,,pada“; pa ipak su bili bogati jer su stekli vrednost koja vredi više od ostalih: poznavali su Vrhovnu umetnost.

Bavili su se njome marljivo i bili ispunjeni zadovoljstvom. Božanstvo im je naredilo da čine tako. Ovaj put su poslušali.

Ali njima je ionako bilo svejedno jer bavili bi se njome taman da ju je hiljadu božanstava zabranilo.

Usledili su rezultati. Nazvani Kain i Avelj. A oni su imali nekoliko sestara i znali šta da rade s njima. Tako su nastali i novi rezultati: Kain i Avelj su začeli neke nećake i nećakinje. Ovi su, zauzvrat, začeli neke dalje rođake. U tom trenutku je razvrstavanje njihovih međusobnih veza otežano, pa je obustavljeno njegovo dalje vođenje.

Ugodan posao naseljavanja sveta vrlo efikasno se nastavio iz epohe u epohu; jer u tim srećnim danima polovi su još uvek bili zaduženi za Vrhovnu umetnost mada je, zapravo, trebalo da budu mrtvi već osam stotina godina. Slađi seks, draži seks, divniji seks bio je očigledno na svom vrhuncu tada jer mogao je da privuče bogove. Prave bogove. Silazili su s nebesa i divno se provodili s tim vrućim mladim cveto- vima. Biblija priča o tome.

Uz pomoć tih stranih gostiju populacija je rasla i rasla dok nije dostigla nekoliko miliona. Ali, to je razočaralo Božanstvo. Bio je razočaran njenim moralom; koji, po nekim standardima, nije bio ništa gori od njegovog. 1 zaista, oni su bili njegova ne baš laskava kopija. Bili su to vrlo loši ljudi i, budući da nije znao kako bi ih popravio, mudro je zaključio da ih ukine. Ovo je jedina zaista prosvetljena i nadmoćna ideja koju mu njegova Biblija pripisuje i s kojom je mogao obezbediti svoju reputaciju zasvagda samo da je se držao i sproveo je do kraja. Ali, on je uvek bio nepostojan - osim u hvalisanju - pa se njegova odlučnost prelomila. Ponosio se čovekom; čovek je bio njegov najbolji izum; čovek je bio njegov najveći ljubimac posle kućne muve i ne bi mogao podneti da ga potpuno izgubi; tako je konačno odlučio da sačuva njegov uzorak, a ostatak potopi. Nema ničega što bi mu moglo biti svojstvenije. Stvorio je sve te sramne ljude i lično bio odgovoran za njihovo ponašanje. Nijedan od njih nije zasluživao smrt, pa opet je svakako bila dobra politika potamaniti ih; posebno zato što je od njihovog nastanka već počinjen glavni zločin i, sasvim izvesno, dozvoliti im da se dalje množe značilo je uvećavati taj zločin. Ali, u istom trenutku, ne može biti ni pravde ni pravičnosti, bilo kakve pristrasnosti - biće podavljeni svi ili niko.

Ne, nije hteo da to ispadne tako; spašće pola tuceta i pokušati s čitavom rasom ispočetka. On nije mogao predvideti da će se ponovo pokvariti jer jedino je On dalekovidan u svom preporučivanju.

Spasao je Noja i njegovu porodicu i postarao se da zatre ostale. Osmislio je Arku i Noje ju je sagradio. Nijedan od njih nije pravio arke ranije, niti znao išta o arkama; iz tog razloga se moglo očekivati nešto neuobičajeno. To se i desilo. Noje je bio farmer i, iako je znao šta se zahteva od Arke, bio je potpuno nestručan da kaže da li će ova biti dovoljno velika da odgovori potrebama ili neće (kao što i nije), pa pokušao naslepo. Božanstvo nije znalo da nije dovoljno velika, ali je rizikovalo a da ne sačini odgovarajuće mere. Najzad je brod ispao daleko lošiji nego što je trebalo tako da svet i dan-danas trpi zbog toga.

Noje je sagradio Arku. Sagradio ju je najbolje što je mogao, ali je izostavio većinu bitnih stvari. Nije imala kormilo, nije imala jedra, nije imala kompas, nije imala pumpe, nije imala mape, pravce kretanja, sidra, brodski dnevnik, svetio, ventilaciju, a što se tiče teretnog prostora koji je bio najvažniji deo - što se manje kaže o njemu, to bolje. Trebalo je da bude na moru jedanaest meseci i bilo joj je potrebno pijaće vode da se ispune dve arke njene veličine pa ipak nije obezbeđena dodatna arka. Spoljna voda se nije mogla iskoristiti: polovinu je činila slana voda te je ljudi i kopnene životinje ne bi mogli piti.

Jer, nije jedino čovekov uzorak trebalo da bude spasen nego i biznis-uzorci ostalih životinja. Morate razumeti da su, kada je Adam pojeo jabuku u Vrtu i saznao kako se množi i obnavlja, ostale životinje takođe naučile tu umetnost, jednostavno posmatrajući Adama. To je bilo lukavo od njih, to je bilo snalažljivo; dobili su sve što se moglo iz jabuke, a da je nisu ni probali i zarazili sebe ubistvenom Moralnošću, u/.rokom sveg nemorala.

PISMO V

Noje je počeo da prikuplj a životinje. Od svake pojedinačne vrste iz živog sveta trebalo je da sakupi po par, bilo da je hodao ili gmizao, plivao ili leteo. Jedino moramo nagađati koliko mu je vremena trebalo da sakupi sva ta stvorenja i koliko ga je to moglo koštati jer ne postoje zapisi o ovim detaljima. Kada je papa Simah hteo da svom mladom sinu predstavi život odraslih u osvajačkom Rimu, razaslao je ljude u Aziju, Afriku i na sve strane da bi prikupili divlje životinje za borbe u areni. Ljudima je trebalo tri godine da dobave životinje i prebace ih u Rim. Samo četvoronošce i aligatore, razumete - nije bilo ptica, nije bilo zmija, nije bilo žaba, nije bilo crva, nije bilo vaški, nije bilo pacova, nije bilo buva, nije bilo krpelja, nije bilo gusenica, nije bilo paukova, nije bilo kućnih muva, nije bilo komaraca - ničega sem jednostavnih, običnih četvoronožaca i aligatora: čak ni svih četvoronožaca, samo onih borbenih. Pa opet je bilo onako kako sam rekao: trebalo im je tri godine da ih prikupe, a suma za životinje, njihovo prebacivanje i plate za ljude popela se do 4.500.000 dolara.

Koliko životinja? Ne znamo. Ali, bilo ih je manje od pet hiljada, jer je to bio najveći broj životinja *ikad* prikupljen za ovakve predstave, a taj zbir je prikupio Tit, ne Simah. To je obična šala u poređenju s Nojevim ugovorom. Od ptica i zveri i slatkovodnih stvorenja trebalo je da prikupi 146.000 vrsta; a samo insekata više od dva miliona različitih vrsta.

Hiljade i hiljade ovih stvorenja veoma je teško uhvatiti i da Noje nije odustao od posla, još uvek bi ga obavljao, kao što je Levitik imao običaj da kaže. Svejedno, neću da kažem da se povukao. Ne, nije to učinio. Skupio je onoliko stvorenja za koliko je imao prostora i onda se zaustavio.

Da je od početka znao šta mu je sve potrebno, bio bi svestan da je to čitava flota arki. Ali on nije znao koliko je vrsta stvorenja postojalo, a nije ni njegov Šef. Tako da nije imao ni kengure ni oposume ni guštere bradavičare niti je imao kljunare, a nedostajao mu je i čitav niz ostalih nezamenljivih blagoslova koje je Stvoritelj s ljubavlju obezbedio čoveku i otad zaboravio na njih jer su odavno odlutali svaki na svoju stranu sveta, koju on nikad nije video niti se upoznao s dešavanjima u njoj. I tako je svaki od njih bio na korak od utapanja.

Pobegli su jedino slučajno. Nije bilo dovoljno vode da sve potopi. Osigurano je bilo potapanje samo jednog kutka sveta, pošto njegov ostatak tada nije bio poznat pa se pretpostavljalo da i ne postoji.

Ipak, ono što je konačno i neopozivo navelo Noja da prestane kada je već imao dovoljno vrsta za poslovne svrhe i kada je mogao dopustiti da ostatak bude istrebljen, bio je izgred koji se dogodio poslednjih dana: neki uzbuđeni stranac pristigao je s veoma uznemirujućim vestima. Rekao je da je kampovao među nekim planinama i dolinama na oko hiljadu kilometara odatle i da je tamo video nešto divno: stajao je na nekoj litici iznad široke doline i na njenom ulazu video kako nailazi zatalasano crno more čudnog

životinjskog sveta. Nešto kasnije, stvorenja su prošla kraj njega gurajući se, penjući se jedna na drugu, probijajući se, urlajući, dahćući - užasno velika masa neobuzdanog mesa! Mravojedi veličine slona, žabe velike kao krave; megaterijum* *(*Megaterijum (grč. zver, divlja životinja) zool. Vrsta ogromnog izumrlog lenjivca surlaša koji je veličinom prelazio današnjeg slona; takođe: opšti naziv za velike izumrle životinje - prim. prev.)* i njegov harem neverovatne brojnosti; gmizavac za gmizavcem za gmizavcem, grupa za grupom, porodica za porodicom, vrsta za vrstom - trideset metara dugi, deset metara visoki i duplo svadljiviji; jedan od njih je lupio potpuno nedužnog darhamskog bika svojim repom i uz fijuk ga poslao sto metara uvis da bi ovaj s uzdahom pao kraj čovekovih stopala i prestao da se ubraja među žive. Čovek je rekao da su ove silne životinje čule za Arku i da dolaze. Dolaze da se spasu od potopa. I nisu dolazile u parovima, dolazile su sve: nisu znale da su putnici ograničeni na parove, čovek reče, a nisu ni marile za propise, svejedno - one će otploviti u toj Arki ili ništa. Čovek je rekao da u Arku neće stati ni pola; i, štaviše, da dolaze gladne i da će pojesti sve što se tu nalazi, uključujući i menažeriju i porodicu.

U biblijskom prikazu nećete naći ni traga svim ovim činjenicama. Čitava stvar je prećutana. Čak ni imena ovih ogromnih stvorenja nisu spomenuta. To vam kazuje da, kada ljudi ostave prekora vredan nedostatak u ugovoru, mogu to prećutati u Bibliji baš kao i bilo gde drugde. Te snažne životinje bi sada, kada je transport tako težak i skup, bile od neprocenjivog značaja za čoveka, ali sve su one izgubljene. Sve izgubljene, i to Nojevom krivicom. Sve su se podavile. Neke od njih pre čak osam miliona godina.

Vrlo dobro, stranac je ispričao ovu priču i Noje je uvideo kako mora otići pre nego što monstrumi pristignu. On bi otplovio odmah, ali su tapaceri i dekorateri radne sobe i sobe za odmor kućne muve morali da obave konačna doterivanja, što ga je stajalo jedan dan. Još jedan dan je izgubljen u pokušaju da se ukrcaju muve, s obzirom na to da ih je bilo 86 milijardi, a Božanstvo je i dalje brinulo da li ih ima dovoljno. Još jedan dan je izgubljen u utovaru i skladištenju četrdeset tona probranog đubreta za potrebe muva.

A onda, najzad, Noje otplovi, taman na vreme; jer tek što je Arka nestala iza horizonta, čudovišta su stigla i pridružila se tužbalicama mnogih očajnih očeva i majki i prestrašene dece na talasima okupanim stenama, što su, dok je kiša pljuštala, molitvama preklinjali Svepravedno, Svemilostivo biće, koje nikad nije odgovorilo ni na jednu molitvu još otkad su te stene stvorene, zrno po zrno peska, a ne bi im odgovorilo ni kad bi ih vekovi ponovo smrvili u pesak.

PISMO VI

Trećeg dana oko podneva primetili su da su ostavili muvu. Povratak je bio dug i naporan, što zbog nedostatka mape i kompasa, što zbog promene obala jer je voda, koja je stalno rasla, potopila niže delove poznatog predela, a višim promenila izgled do neprepoznatljivosti; ali posle šesnaest dana predanog i temeljnog traganja, muvu su konačno pronašli a na brodu joj priredili doček s počastima, za vreme

koga je Porodica stajala sa skinutim šeširima, iz poštovanja prema njenom božanskom poreklu. Bila je. iscrpljena i pomalo klonula zbog lošeg vremena, no u sasvim dobrom stanju. Čitave porodice su pomrle od gladi na ogoljenim planinskim vrhovima, ali njoj nije nedostajalo hrane, jer su je pristojno obezbeđivala brojna i raznovrsna trupla bogata aromom smrdljive truleži. Tako je sveta ptica proviđenjem spasena. Proviđenje. To je reč. Jer, muva nije ostavljena slučajno. Ne, ruka proviđenja bila je umešana u to. Ne postoje slučajnosti. Sve što se dešava dešava se s nekom svrhom. Sve je predviđeno još na početku vremena, predodređeno od samog početka. Još u osvit Stvaranja Bog je predvideo da će Noje, uzbunjen i smeten najezdom sile budućih fosila, ranije isploviti na more i propustiti da ponese jednu određenu, neprocenjivu bolest. Imaće sve ostale bolesti i moći će ih deliti novim rasama ljudi kako budu dolazili na svet, ali će mu nedostajati jedna od najboljih - tifus; bolest koja, u naročito povoljnim okolnostima, može potpuno da skrši pacijenta, ali da ga ne ubije; jer on posle te bolesti može ponovo stati na noge i poživeti dug život, a opet, biti gluv, nem, slep, osakaćen, pretvoren u idiota. Kućna muva je njen glavni prenosilac pa je sposobnija i poražavajuće efikasnija od svih ostalih prenosilaca strašne pošasti zajedno. I tako, proviđenjem još na početku vremena, ova muva je ostavljena da potraži leš zaražen tifusom i nahrani se njegovom truleži, zarazi svoje noge mikrobima i raznese ih po iznova naseljenom svetu tla tamo nastave posao. Od te jedne muve su, vekovima od tada, milijarde bolesničkih kreveta bile popunjene, milijarde teturavih tela hodale zemljom i milijarde klonulih lela poslate pod nju.

Veoma je teško razumeti narav biblijskog Boga jer je čini l>iilična zbrka suprotnosti; vrbovih sigurnosti i gvozdenih odlučnosti; dvoličnih i apstraktnih moralnih načela, sačinjenih od reči, i onih konkretnijih, u paklu rođenih, a od dela sačinjenih; prolaznih dobrota okajanih stalnom zlobnošću.

Kako god, kada posle mnogo lupanja glavom ipak dođete do ključa za njegovu narav, to postižete s nekom vrstom razumevanja. S nekom vrstom vrlo čudne detinje iskrenosti koja iznenađuje, on vam je lično obezbedio taj ključ. To je ljubomora!

Pretpostavljam da vam to oduzima dah. Već znate - jer sam vam to ranije rekao u jednom pismu - da ljudska bića ljubomoru bez imalo sumnje svrstavaju u slabosti; ona je simbol malih umova; svojstvo *svih* malih

umova, pa opet svojstvo kojeg se i najmanji um stidi; a kada je optužen za nju, lažljivo je opovrgava i optužbu smatra uvredom.

Ljubomora. Nemojte to zaboraviti, imajte na umu. To je ključ. S njim ćete napokon uspeti bar delimično da razumete Boga; bez toga ga niko ne može razumeti. Kao što sam već rekao, on je sam otvoreno izložio taj izdajnički ključ da bi ga svi videli. On kaže, prostodušno, otvoreno i bez ikakvog nagoveštaja nelagodnosti: „Ja Bog, tvoj Gospod, ljubomorni sam Bog.“ Vidite, to je samo drugi način da kaže: „Ja Bog, tvoj Gospod, mali sam Bog, mali Bog koji pazi na male stvari.“ On je upozoravao: nije mogao podneti pomisao da bilo koji drugi bog dobija neke od Nedeljnih hvalospeva ove komične, male ljudske rase - želeo ih je sve za sebe. Cenio ih je. Za njega su oni bogatstvo; baš kao što je to limeni novac za pripadnika plemena Zulu.

Ali čekajte - nisam pravedan; pogrešno ga predstavljam; zbog predrasude govorim nešto što nije tačno. On nije rekao da želi sva laskanja samo za sebe; nije rekao kako nije voljan da ih deli s ostalim bogovima; ono što je on rekao bilo je: „Nećeš staviti nijednog drugog boga *iznad mene* To je potpuno druga stvar i prikazuje ga u mnogo boljem svetlu - priznajem to. Postojalo je mnoštvo bogova, šume su ih bile pune, kako je glasio izraz i, sve što je on zahtevao bilo je da bude u rangu sa svima ostalima - ni iznad, ali ni ispod bilo kojeg od njih. Bio je voljan da i oni oplođuju zemaljske device, ali ne pod boljim uslovima nego on. Hteo je da ga smatraju ravnim. Na ovome je insistirao, najprostije rečeno: nije hteo da ima druge bogove *iznad sebe.* Mogli su ići u korak s njim, ali nijedan nije smeo predvoditi procesiju, a on nije tražio pravo da je predvodi sam:

Mislite li da je bio sposoban da ostane na toj ispravnoj i hvale vrednoj poziciji? Ne. Mogao se držati loše odluke večno, ali se dobre nije mogao držati ni mesec dana. Uskoro, on je to odbacio i mimo zahtevao da bude jedini Bog u čitavom Kosmosu.

Kao što sam rekao, ljubomora je ključ; u čitavoj njegovoj istoriji ona je očigledna. Ona je alfa i omega njegove naravi, osnova njegove ćudi. Kakva samo sitnica može namšiti njegov mir i uticati na njegovo rezonovanje ukoliko dotakne njegovu golu ljubomorni A ništa ne ističe ovu crtu njegovog karaktera tako brzo, sigurno i naglašeno kao sumnja da mu sledi neko nadmetanje s bogovima. Strah da će Adam i Eva, pošto su pojeli voćku s Drveta znanja, postati „kao bogovi“ tako je zapalila njegovu ljubomoru da mu je rasuđivanje bilo namšeno i nije mogao da tretira ta jadna stvorenja ni pošteno ni milostivo, niti da se suzdrži od surovog i zlikovačkog obračuna s njihovim nedužnim potomstvom.

Do dan-danas njegovo se rasuđivanje nije oporavilo od tog šoka; divlja noćna mora osvetoljubivosti obuzela ga je još od tad i skoro iscrpla njegovu prirodnu dosetljivost za smišljanje bola i jada i ponižavanja i duhovne patnje kojima je zagorčavao kratke živote Adamovih potomaka. Pomislite samo na bolesti koje je smislio za njih! Toliko ih ima da ih nijedna knjiga

ne može sve nabrojati. A svaka od njih je zamka postavljena za nedužnu žrtvu.

Ljudsko biće je mašina. Automatska mašina. Ona je sastavljena od hiljada složenih i osetljivih mehanizama, koji deluju savršeno i u skladu sa zakonima osmišljenim za njihovo upravljanje i nad kojima čovek nema nadležnost, vlast niti kontrolu. Za svaki od ovih hiljada mehanizama Stvoritelj je smislio neprijatelja, čiji je zadatak da muči, dodijava, proganja, šteti, zadaje bol, jad, preti konačnim uništenjem. Ni jedan jedini nije previdео.

Od kolevke pa do groba ovi neprijatelji stalno deluju; oni ne znaju za odmor, zanoć ili dan. Oni su armija: organizovana armija; opsadna armija; armija koja napada; armija koja je uvek na pozoru, budna, željna, nemilosrdna; armija koja nikad ne popušta stisak, nikad ne nudi primirje.

Kreće se u vodovima, četama, bataljonima, regimentama, brigadama, divizijama, združenim armijama; po prilici ona udružuje svoje delove i kreće na čovečanstvo punom snagom. To je Stvoriteljeva Velika armija i on je Glavnokomandujući. Duž linije fronta njihovi sablasni barjaci mašu svojim grbovima suncu u lice: Propast, Bolest i svi ostali.

Bolest! To je glavna sila, revnosna sila, razarajuća sila! Napada dete u času njegovog rođenja; servira mu jedno oboljenje za drugim: grlobolju, boginje, zauške, probleme sa stomakom, zubobolju, šarlah i ostale dečje specijalitete. Proganja dete do adolescencije i tu služi specijalitete tog životnog doba. Potom ih proganja od mladosti do zrelosti, od zrelosti do starosti i od starosti do groba.

Sa svim ovim činjenicama pred vama, hoćete li sada pokušati da pogodite čovekovo glavno ime od milja za ovog nemilosrdnog Glavnokomandujućeg? Poštedeću vas truda - ali se ne smete smejati. To je naš nebeski Otac!

Neobičan je način na koji ljudski um radi. Hrišćanin počinje ovom jasnom, konačnom, ovom krutom i nepokolebljivom tvrdnjom: *Bog je sveznajuć i svemoćan.*

Ako je ovo slučaj, ništa se ne može dogoditi a da on nije znao da će se to desiti; ništa se ne dešava bez njegove dozvole; ništa se nije desilo što on nije mogao sprečiti.

To je dovoljno određeno, zar ne? Time Stvoritelj postaje direktno odgovoran za sve što se desi, zar ne?

Hrišćanin to priznaje u onoj rečenici napisanoj kurzivom. Priznaje to osećajno, s puno božanskog oduševljenja.

I tada, učinivši tako Stvoritelja odgovornim za sve te pobrojane patnje, bolesti i jade koje je inače mogao sprečiti, blagosloveni hrišćanin ga spokojno naziva naš Otac!

Tako je kao što vam kažem. On pridaje Bogu svaku osobinu koja bi išla u prilog zlotvoru, a onda dolazi do zaključka da su zlotvor i otac ista stvar! Pa ipak će poreći da su zlobni luđak i upravitelj crkve suštinski isti. Šta mislite o ljudskom umu? Hoću reći, ukoliko mislite da postoji ljudski um.

PISMO VII

Noje i njegova porodica bili su spaseni - ako se to može nazvati nekom prednošću. Ubacio sam *ako* jer nikad nije bilo pametnog šezdesetogodišnjaka koji bi se složio da ponovo proživi svoj život. Svoj ili bilo čiji drugi. Članovi porodice bili su spaseni, da, ali nije im bilo ugodno, bili su puni mikroba. Puni do ušiju; otežali od njih, udebljani; nabrekli kao baloni. Bilo je to neprijatno stanje, ali šta se tu moglo, trebalo je da bude spaseno dovoljno mikroba da se buduće ljudske rase obezbede strašnim bolestima, a bilo je samo osam ljudi na brodu da posluže kao njihovi hoteli. Mikroorganizmi su bili daleko najznačajniji deo tovara na Arki, deo za koji je Stvoritelj najviše mario i kojim je bio najviše zaluđen. Morali su imati dobru ishranu i udoban smeštaj. Tu su bile bakterije tifusa, kolere, besnila, tetanusa, tuberkuloze, crne kuge i na stotine druge gospode, posebno dragocenih kreacija, zlatnih nosilaca božje ljubavi prema čoveku, blagoslovenih poklona zaluđenog Oca njegovoj deci - od kojih je trebalo da svi budu luksuzno smešteni, uz bogat zabavni program; svi su bili razmešteni na najbolja mesta u unutrašnjosti koja je porodica mogla obezbediti: u plućima, srcu, mozgu, bubrezima, krvi, crevima. Posebno u crevima. Debelo crevo im je bilo omiljeno utočište. Tamo su se skupljali, u milijardama, radili, hranili se, migoljili i pevali slavopojke; noću, kada je bilo tiho, mogao se čuti njihov tihi mrmor. Veliko crevo je zapravo bilo njihov raj. Dobrano su ga popunili; učinili ga čvrstim kao kobasica. Ovim su se ponosili. Njihova glavna slavopojka najbolje govori o tome:

Tvrda stolico, o tvrda stolico
Radosni zvuk te oglašava
Sve dok čovekovo najudaljenije crevce
Ne počne da slavi ime svog Tvorca

Arka je imala brojne i raznovrsne nepogodnosti. Porodica je morala da živi u društvu mnogih životinja, udiše njihov neugodan zadah i bude danonoćno zaglušena bukom njihovih urlika i vriske; i uz sve ove nedopustive neprijatnosti, bilo je to posebno iskušenje za dame jer nisu mogle da pogledaju ni u jednom pravcu a da ne vide hiljade stvorenja obuzetih razmnožavanjem i obnavljanjem. A onda, tu su bile i muve. Rojile su se svugde i proganjale Porodicu celog dana. Bile su prve koje se zateknu ujutro i poslednje koje su uveče legale. No nisu ih smeli usmrtiti niti ozlediti, bile su svete, njihovo poreklo bilo je božansko pa su bile Stvoriteljeve posebne ljubimice, njegove miljenice.

Uskoro će ostala stvorenja biti raspoređena svuda po svetu -svaka na svoju stranu: tigrovi u Indiju, lavovi i slonovi u praznu pustinju i tajna mesta u džungli, ptice u bezgranična slobodna prostranstva, insekti u ovu ili onu klimu, već po svojoj prirodi i potrebama; ali muva? Ona nema

nacionalnost; sve klime joj odgovaraju, čitava zemaljska kugla je njen dom, sva stvorenja koja dišu njen su plen i za sve njih ona je pošast iz pakla.

Za čoveka ona je božanski ambasador, opunomoćeni izaslanik, posebni Stvoriteljev predstavnik. Ona mu širi zarazu još u kolevci; u rojevima sleće na njegove lepljive očne kapke; zuji, grize ga i uznemirava oduzimajući mu san, a njegovoj umornoj majci snagu dok se tokom tih dugih bdenja posvećuje zaštiti svog deteta od ove gamadi. Muva uznemirava bolesnog čoveka u njegovoj kući, u bolnici, čak i u samrtnoj postelji tokom njegovog poslednjeg daha. Gnjavi ga za vreme obroka; prethodno lovi pacijente koji boluju od gnusnih i smrtonosnih bolesti; gaca po njihovim ranama, umrljava svoje noge milionima virusa koji donose smrt; a onda dolazi do trpeze zdravog čoveka i ostavlja taj tovar na puteru i prazni stomak pun virusa tifusa i izmeta na njegove palačinke. Kućna muva razara više ljudskog zdravlja i uništava više ljudskih života nego sve ostalo božje mnoštvo glasnika jada i uzroka smrti zajedno.

Šem je bio pun dečjih glista. Divno je to, potpuno razumljiva pažnja koju je Stvoritelj posvetio obimnom zadatku kinjenja ljudi. Pomenuo sam već da je osmislio posebnog neprijatelja za svaki deo čovekovog tela, ne previđajući ni jedan jedini, i time rekao istinu. Mnogi siromašni ljudi moraju da hodaju bosi jer ne mogu da kupe cipele. Stvoritelj je video svoju šansu. Oceniću, u prolazu, da je uvek obraćao pažnju na siromašne. Devet desetina bolesti koje je izumeo predviđeno je za siromašne i oni ih *dobijaju.* Oni bolje stojeći dobijaju samo ono što preostane. Nemojte misliti da govorim nepromišljeno jer nije tako: ogromna većina Stvoriteljevih izuma bolesti posebno *je* smišljena za progon siromašnih. Ovo se vidi iz činjenice da je jedno od najboljih i najuobičajenijih propovedničkih imena za Stvoritelja „prijatelj siromašnih". Ni pod kakvim okolnostima s propovedaonice nećete čuti pohvalu koja ima i trunku istine u sebi. Najneumoljiviji i najuporniji neprijatelj siromašnih jeste njihov nebeski Otac. Jedini prijatelj siromašnjih jeste njihov bližnji. On ih žali, tuguje zbog njih, a to pokazuje svojim delima. Čini mnogo da im olakša nevolje; a zasluge za to uvek dobija njihov Otac nebeski.

Tako je to s bolestima. Ukoliko nauka iskoreni bolest koja je radila za Boga, Bog je taj koji dobija zasluge i sve propovedaonice se ore od zahvalnog ushićenja i ukazuju na to koliko je on dobar! Da, *on* je to uradio. Verovatno je čekao hiljadu godina pre nego što je to učinio. To nije ništa; propoved kaže da je on o tome razmišljao sve vreme. Kada se ogorčeni ljudi dignu i zbace dugotrajnu tiraniju da bi oslobodili naciju, prva stvar koju ushićena propoved uradi jeste da to javno pohvali kao božji posao i pozove ljude da kleknu na kolena i izraze mu svoju zahvalnost. I propoved kaže s divljenja vrednim osećajem: „Neka tirani shvate da ih Oko koje nikad ne spava nadgleda; i neka zapamte da Gospod, naš Bog neće uvek biti strpljiv, nego će osloboditi oluje svog gneva na njih u unapred određeni dan."

Zaboravljaju da pomenu kako je on najsporiji igrač u čitavoj vasioni; da bi njegovo Oko koje nikada ne spava moglo malo i odremati jer mu treba ceo vek da vidi ono što bi bilo koje drugo oko videlo za nedelju dana; da u čitavoj istoriji nema nikakvog primera za to da je on *prvi* razmišljao o uzvišenim delima, nego je uvek pomislio na to tek pošto je to neko drugi pomislio i *učinio.* Tada on stiže i prisvaja dividende.

Odlično, pre šest hiljada godina Šem je bio pun dečjih glista. Mikroskopske veličine, nevidljivih običnom oku. Svi su Stvoriteljevi posebni uzročnici smrtnih bolesti nevidljivi. To je promućurna ideja. Hiljadama godina to je sprečavalo čoveka da dopre do uzroka svojih bolesti i prkosilo njegovim pokušajima da ovlada njima. Tek je nedavno nauka uspela da razotkrije neke od ovih varki.

Poslednji od ovih blagoslovenih trijumfa nauke jeste otkriće i identifikacija ubice iz zasede koji se naziva dečjom glistom. Njen plen su naročito bosonogi siromasi. Potajno čeka na peskovitim mestima ii toplim regijama i probija sebi put kroz njihova nezaštićena stopala.

Dečju glistu je pre dve-tri godine otkrio doktor koji je dugo i strpljivo proučavao njene žrtve. Bolest koju je uzrokovala dečja glista obavljala je svoja zla dela posvuda po svetu još otkad je Sem kročio na Ararat, ali se nikada nije pretpostavljalo da *je to* uopšte bolest. Ljudi koji su je imali smatrani su *lenjima* i zbog toga su ih prezirali i sprdali se s njima, a zapravo je trebalo da ih žale. Dečja glista je posebno podmukli pritajeni izum i obavljala je kradomice i neometano svoj posao vekovima; ali taj doktor i njegovi pomoćnici sada će je iskoreniti.

Bog je u pozadini svega ovoga. On je razmišljao o tome šest hiljada godina i dvoumio se. Ideja da se iskoreni dečja glista bila je njegova. Veoma se približio i ostvarenju te zamisli, ali ga je dr Čarls Vordel Stils preduhitrio. No, uspeo je na vreme da pokupi zasluge za to. Kao i uvek.

Koštaće milion dolara. Verovatno je baš hteo da priloži tu sumu kada ga je čovek opet preduhitrio - kao i obično. Gospodin Rokfeler. On je obezbedio milion, ali će zasluge otići drugome - kao i obično. Današnje novine govore nešto o tome kako deluje dečja glista:

Paraziti dečje gliste često toliko snize vitalnost zaraženih da umanje njihov fizički i psihički razvoj, čine ih podložnijim ostalim bolestima, smanjuju im radni učinak, a u krajevima gde bolest najviše vlada, znatno povećavaju procenat smrtnosti od tuberkuloze, zapaljenja pluća, tifusa i malarije. Pokazalo se da je za smanjenje vitalnosti mnoštva, čime je ozbiljno narušen ekonomski razvoj, u nekim delovima zemlje zapravo odgovoran ovaj parazit iako je to dugo pripisivano malariji i klimi. Za bolest se ni u kom slučaju ne može reći da je tipična za bilo koju klasu; ona uzima svoj danak patnje i smrti među vrlo inteligentnima i dobrostojećima baš kao i među onima manje srećnim. Suzdržanija procena glasi da je oko dva miliona naših ljudi zaraženo ovim parazitom. Bolest je uobičajenija i ozbiljnija kod dece školskog uzrasta nego kod drugih osoba.

Bez obzira na to koliko je raširena i ozbiljna ova infekcija, postoje veoma ohrabrujući izgledi. Bolest se lako može utvrditi, brzo i efikasno sanirati i, uz pomoć jednostavnih i odgovarajućih higijenskih predostrožnosti, uspešno preduprediti (uz božju pomoć). Siromašnu decu posmatra budno Oko koje nikada ne spava. Imali su tu zlu sreću tokom čitave istorije. Ona i „božji siromasi" - kako glasi sarkastična sintagma - nikad nisu mogli da izmaknu pažnji tog oka.

Da, siromašni, smerni, neuki - oni ih dobijaju. Uzmite, na primer, bolest spavanja iz Afrike. Ova užasno surova bolest za svoje žrtve odabire rasu neukih i nedužnih crnaca koje je Bog smestio u udaljenu divljinu i spustio svoj očinski pogled ka njima - Oko koje nikad ne spava kada postoji šansa za izazivanje jada. Sve je sredio pre potopa. Izabranica je bila muva, u srodstvu s cece-muvom; cece-muva upravlja zemljom Zambezi i nasmrt ubada stoku i konje, čineći tu oblast nedostupnom čoveku za naseljavanje. Užasni srodnik ove muve ostavlja za sobom virus koji uzrokuje bolest spavanja. Ham je bio pun ovih virusa i, na kraju putovanja, on ih je izbacio u Africi i počeo je pomor za koji nije bilo leka šest hiljada godina dok nauka nije istražila misteriju i ulovila uzročnika ove bolesti. Pobožne nacije sada uzdižu Boga i zahvaljuju mu što je pomogao svojim jadnim crncima. Propoved kaže da mu sleduje sva hvala jer je nadahnuo naučnike. On je svakako čudno biće. Čini užasan zločin, neprestano šest hiljada godina, i onda dobija sve pohvale jer je on ukazao nekome drugom kako ublažiti posledice. Naziva se strpljivim, a strpljiv svakako mora biti jer bi inače još odavno zgromio propovedaonicu zbog jezivih pohvala koje mu se odaju s nje.

Nauka ovo kaže o bolesti spavanja, znanoj i kao crnačka letargija:

Odlikuje se periodima spavanja koji se ponavljaju u intervalima. Bolest traje između četiri meseca i četiri godine i uvek se fatalno završava. Oboleli je isprva trom, malaksao, bled i ošamućen. Očni kapci su mu otečeni, na koži se pojavljuje osip. Pada u san tokom razgovora, jela ili rada. Kako bolest napreduje, oboleli se hrani s mukom i postaje veoma iscrpljen. Nedostatak hranljivih materija i pojavu rana od ležanja smenjuju prvo grčevi, a zatim i smrt. Neki bolesnici polude.

On, taj koga Crkva i ljudi nazivaju nebeskim Ocem, on je izmislio muvu i poslao je da izaziva ovaj turobni, dugotrajni jad, melanholiju i bedu i raspadanje tela i duha jadnog divljaka koji Velikom kriminalcu nije učinio nikakvo zlo. Ne postoji čovek na svetu koji ne žali tog sirotog crnog jadnika i nema čoveka koji ga ne bi iscelio kad bi mogao. Da biste našli ličnost koja ga nimalo ne sažaljeva, morate otići do nebesa; da biste pronašli ličnost koja ga može izlečiti, a na to se nikako ne može naterati, morate otići na isto mesto. Postoji samo jedan otac koji je dovoljno surov da zarazi svoje dete tom užasnom bolešću - samo jedan. Ni sve večnosti ne mogu stvoriti još jednog takvog. Želite li srdačan prekor poetske gorčine? Evo jednog, još vrućeg, od srca roba:

Čovekova neljudskost prema čoveku
Rastužuje bezbrojne hiljade!

Ispričaću vam finu priču s malo patosa. Čovek je, primivši religiju, upitao sveštenika šta mora učiniti da bi bio dostojan svog novog duhovnog znanja. Sveštenik reče: „Oponašaj našeg nebeskog Oca, nauči da budeš kao on.“ Čovekje proučio Bibliju marljivo, temeljno i srazumevanjem, a onda je, moleći se za nebesko vodstvo, sproveo u delo svoje podražavanje. Poslužio se trikom ne bi li naveo svoju ženu da padne na stepeništu tako da je slomila kičmu i ostala paralizovana do kraja života; na prevaru je gurnuo svog brata u ruke varalice na kartama, koji ga je potpuno opelješio i oterao u sirotište; zarazio je jednog sina dečjim glistama, drugog bolešću spavanja, a *rećeg gonorejom; jednu ćerku je opskrbio šarlahom i ona je počela svoje devojaštvo gluva, nema i šlepa; pošto je pomogao jednom nitkovu da zavede drugu, zalupio joj je vrata pred nosom te je umrla u bordelu proklinjući ga. Onda je o svemu izvestio sveštenika, koji je rekao da *to* nije način da oponaša svog nebeskog Oca. Preobraćenik je upitao gde je pogrešio, ali je sveštenik promenio temu i počeo se raspitivati kakvo je vreme bilo dok je dolazio.

PISMO VIII

Čovek je bez sumnje najinteresantnija budala koja se može naći. Takođe i najekscentričnija. Ne postoji ni jedan jedini zakon u njegovoj Bibliji ili van nje koji ima neku drugu svrhu osim *da ograniči ili porazi božji zakon.*

Retko se dešava da iz proste činjenice izvuče nešto drugo sem pogrešnog zaključka. Tu nema pomoći; tako je sazdana zbrka koju on naziva svojim umom. Uzmite u obzir činjenice koje on priznaje i čudne zaključke što iz njih izvlači.

Na primer, on priznaje da je Bog stvorio čoveka. Bez čovekove želje, na svoju ruku.

Reklo bi se da to nedvosmisleno i neosporno čini Boga, i samo Boga, odgovornim za čovekova dela. Ali čovek to poriče. Priznaje da je Bog načinio anđele savršenim, bez mana, neosetljivim na bol i besmrtnim, i da je mogao isto tako biti velikodušan s čovekom da je želeo, ali poriče da je imao bilo kakvu moralnu obavezu da tako i učini.

Priznaje da čovek nema nikakvo pravo da izlaže sopstveno dete obesnim surovostima, tegobnim bolestima i smrću, ali odbija da ograniči božje povlastice ove vrste u odnosu sa sopstvenom decom.

Biblija i čovekovi zakoni zabranjuju ubistvo, preljubu, blud, laž, izdajstvo, krađu, ugnjetavanje i ostale zločine, ali se slaže da za Boga ne važe ovi zakoni te on ima pravo da ih krši po želji.

Priznaje da Bog svakom čoveku na rođenju daje temperament i narav; priznaje dačovek nikakvim procesom ne može promeniti ovu ćud, već stalno ostaje pod njenom vlašću. Pa opet, ako je jedan čovek zastrašujuće pun strasti, a drugi je nje lišen, pravedno i razumno bilo bi da kazni prvog za njegove zločine, a nagradi drugog koji se od zločina suzdržava.

Tu smo - hajde da razmotrimo ove neobičnosti.

Temperament (narav)

Uzmimo za primer dva suprotstavljena temperamenta - jarca i kornjaču.

Nijedno od ovih stvorenja nije odgovorno za svoju narav, ali je rođeno s njom, kao i čovek, pa je ne može ni menjati u većoj meri nego čovek.

Temperament je božji zakon ispisan u srcu svakog stvorenja lično božjom rukom i njemu se *moraju* povinovati, a tako će uvek biti, i pored svih ograničenja ili zabrana, bez obzira na sve.

Dobro, požuda je glavna crta jarčevog karaktera, božji zakon u njegovom srcu kome se mora povinovati i tako će uvek i biti u sezoni parenja, bez stanke za jelo ili piće. Kad bi Biblija rekla jarcu: „Ti nećeš činiti preljube, ti nećeš bludničiti", čak bi i čovek - tupavi čovek - uočio neosnovanost zabrane i bio protiv kažnjavanja jarca zbog poštovanja zakona njegovog Tvorca. Pa opet misli da je ispravno i opravdano tako nešto čoveku zabraniti. Svim ljudima. Bez izuzetka.

Ovo je već na prvi pogled glupo jer su, po naravi, što je *pravi* božji zakon, mnogi ljudi jarčevi i ne mogu se obuzdati od preljube kada im se za

to ukaže prilika; međutim, postoje ljudi kojima će temperament dozvoliti da zadrže svoju či stotu i propuste priliku ukoliko žena nije privlačna. Ali Biblija uopšte ne dopušta preljubu, bez obzira na to može li joj se čovek odupreti ili ne. Ne pravi nikakvu razliku između jarca i kornjače - lakomog, strastvenog jarca, koji mora svakodnevno da se upušta u preljubu ili će svenuti i umreti; i komjaka, tog hladnokrvnog, mirnog puritanca, koji se počasti samo jednom u dve godine, a i onda zaspi usred svega i ne budi se šezdeset dana. Nijedna gospođa koza nije sigurna od zločinačkog napada, čak ni nedeljom, kada gospodin jarac može biti bilo gde, pet kilometara niz vetar, i nema nikakve prepreke sem četiri metra visoke ograde; pritom ni gospodin komjak ni kornjača nisu nikad toliko željni svečanog zadovoljstva bluda da bi bili voljni da naruše nedelju radi njih. Ali po čovekovom čudnom rezonu, jarac je zaslužio kaznu, a komjak pohvalu.

„Ne činite preljube", zapovest je koja ne pravi razliku između sledećih osoba. Od svih njih se zahteva da je poštuju:

Tek rođena deca.
Deca u kolevci.
Školarci.
Mladići i devojke.
Tek odrasli.
Oni malo stariji.
Muškarci i žene od četrdeset.
Od pedeset.
Od šezdeset.
Od sedamdeset.
Od osamdeset.
Od devedeset.
Od sto.

Zapovest ne deli svoj teret na jednake delove, a i ne može. To nije teško prvim trima grupama, u kojima su deca. Teško je - teže - još teže sledećim trima grupama. Blagosloveno je lakše narednim trima grupama. Do ovog vremena već je nanela svu moguću štetu i mogla bi biti izbačena iz upotrebe. Pa ipak, komičnom imbecilnošću, ona i dalje važi pa su i četiri preostala životna doba ostavljena pod njenom zabranom. Sirote stare olupine, ne bi se mogle oglušiti o zapovest čak i da hoće. I pomislite - pošto se svetački suzdržavaju od preljube, pohvaljeni su za to! To je glupost; jer čak i Biblija zna da kad bi i najstariji veteran mogao povratiti svoj životni vrhunac bar na jedan sat, smesta bi vezao tu zapovest mačku o rep i sredio prvu ženu na koju naiđe, čak i kada bi bila potpuno nepoznata.

Upravo je onako kako sam rekao: svaki postulat u Bibliji i zakonicima predstavlja pokušaj da se prekrši božji zakon -drugim rečima, nepromenljivi i neuništivi zakon prirode. Bog ovih ljudi već je na milion načina pokazao da ne poštuje nijedan biblijski postulat. On sam krši svaki od njih, i preljubu i sve ostalo.

Božji zakon, sasvim jasno rastumačen ženskom zamisli, glasi ovako: neće biti ograničenja seksualnih odnosa s drugim polom, u bilo kom životnom dobu.

Božji zakon, sasvim jasno rastumačen muškom zamisli, glasi ovako: celog života bićeš pred nepopustljivim seksualnim ograničenjima i zabranama.

Dvadeset tri dana svakog meseca (kada nije trudna) od trenutka kada žena napuni sedam godina pa dok ne umre od starosti, ona je spremna za akciju, a i *sposobna*. Sposobna kao svećnjak da primi sveću. Sposobna svaki dan, sposobna svaku noć. Takođe, ona *želi* tu sveću - žudi za njom, iščekuje, čezne, a to joj nalaže božji zakon u njenom srcu.

Ali muškarac je samo nakratko sposoban; a i onda samo u umerenoj meri koja se pridaje reči u slučaju *njegovog* pola. On je sposoban od šesnaest-sedamnaest pa nadalje sledećih trideset pet godina. Posle pedesete njegova sposobnost opada, razmaci su dugi, a rezultati nisu posebno značajni ni za jednu stranu; dok je u isto vreme njegova prabaka kao nova. Sve je u redu s njenim cvetkom. Njen svećnjak je čvrst kao i uvek, dok je njegova sveća, kako godine prolaze, sve mekša i iznošenija, sve dok više ne može da stoji pa s tugom mora da je odloži nadajući se blagoslovenom vaskrsnuću koje se nikad ne dešava.

Žena je sazdana tako da njen cvetak nije za upotrebu tri dana mesečno i delom u trudnoći. Ovo je doba nelagode, a često i trpljenja. Zbog pravedne i odgovarajuće naknade, ona ima tu naročitu povlasticu neograničene preljube svih ostalih dana u životu.

Ovo je božji zakon oblikovan njenim stvaranjem. Šta se dešava s ovom naročitom povlasticom? Da li ona slobodno uživa u njoj? Ne. Nigde u čitavom svetu. Svugde je uskraćena. Ko to čini? Muškarac. Muškarčevi postulati-ukoliko Biblija uistinu *jeste* božja reč.

Eto vam primera čovekovih „moći razmišljanja", kako ih on naziva. On opaža određene činjenice. Na primer, kako u njegovom životu nema ni dana da je zadovoljio neku ženu; takođe, ne prođe ni dan u životu bilo koje žene a da ona nije mogla staviti na muke, poraziti i izbaciti bar deset mužjaka iz svog kreveta. **(*Na ostrvlju Sendvič 1866. umrla je punačka kraljevska princeza. Počasno mesto na njenom pogrebu imala su 36 divno građena mlada urođenika. U pesmi koja je hvalila razna dostignuća i zasluge pokojne princeze, tih 36 pastuva nazvano je njenim haremom, a činjenica da su svi bili uposleni bila je njen ponos i dika pa se nekoliko puta čak desilo da je više od jednog bilo u mogućnosti da naplati prekovremeni rad. - prim. aut. (M. T.))* On sve te kristalno jasne činjenice stavlja na gomilu i iz njih izvlači iznenađujući zaključak: Stvoritelj je hteo da žena bude svedena na jednog muškarca.

I tako on konkretizuje taj jedinstveni zaključak u *zakon* za sve i zauvek.

I on to radi bez dogovora sa ženom, mada ona rizikuje hiljadu puta više od njega. Njegovaje sposobnost prokreacije ograničena na prošek od sto puta godišnje tokom pedeset godina, a njena je dobra tri hiljade puta

godišnje u istom periodu - i još onoliko godina koliko duže poživi. Tako njegov životni interes u tom pogledu jeste pet hiljada osveženja, a njen sto pedeset hiljada; pa ipak, umesto da pošteno i časno prepusti donošenje zakona osobi koja ima neuporedivo više na kocki od njega, taj neprevaziđeni krmak, koji nema šta bitno da izgubi, radi to na svoju ruku!

Dosad ste, iz mojih učenja, mogli saznati da je čovek budala; sada vam je jasno da je žena velika budala.

Da ste vi, ili bilo koja druga zaista pametna osoba, uređivali poštene i pravedne odnose muškarca i žene, dali biste čoveku dva odsto interesovanja za jednu ženu, a ženi harem. Zar ne biste? Naravno da biste. Dajem vam reč, ovo stvorenje s iznurenom svećom uredilo je stvari na potpuno drugačiji način. Solomon, koji je bio jedan od ljubimaca Božanstva, imao je kopulacijsku svitu od sedam stotina žena i tri stotine konkubina. Da bi uopšte preživeo, on nije mogao pošteno zadovoljiti ni dva od svih tih mladih bića, čak i da je imao petnaest stručnjaka da mu pripomognu. Sasvim je izvesno da je bezmalo njih hiljadu moralo gladovati čitav niz godina. Zamislite čoveka toliko tvrda srca da svakodnevno posmatra svu tu patnju i ne učini ništa da je ublaži. Čak je tom njihovom jadu dodao i oštru bol: uvek su im na vidiku snažni čuvari izuzetnih muških oblina od kojih je išla voda na usta jadnim draganama, no oni nisu imali čime da uteše svećnjake, budući da su ta gospoda bili evnusi. Evnusima su sveće uklonjene. Umetnički.*

*(*Nameravam, pre svog povratka, da objavim ova pisma ovde, na ovom svetu. Dva izdanja. Jedno, neredigovano, za čitaoce Biblije i njihovu decu; drugo, pročišćeno, za profinjene osobe - prim. aut. (M. T.))*

S vremena na vreme, u nastavku, pokazivaču vam kako biblijski zakoni uvek krše božji zakon i kako zatim, ubačeni u zakonike raznih nacija, nastavljaju da ga krše. Ali to se neće promeniti; nema potrebe za žurbom.

PISMO IX

Arka je nastavila svoje putovanje, plutajući tu i tamo i opet nazad, bez orijentacije i kontrole, izložena hirovima nasumičnih vetrova i uskovitlanih struja. I ta kiša, kiša, kiša! Nastavila je da pada, sipa, natapa, plavi. Takva kiša nikad dotad nije viđena. Čulo se za četiristo milimetara na dan, ali to nije ništa spram ovoga. Ovo je bilo tri hiljade milimetara na dan -tri metra! Ovim neverovatnim tempom padala je četrdeset dana i četrdeset noći i potopila svako brdo od hiljadu dvesta metara. Onda su nebesa, pa čak i anđeli presušili; nije više bilo vode.. Kao potpuni potop, ovaj je bio razočaravajuć, ali već je bilo bezbroj potopa, o čemu svedoče sve biblije i sve nacije, pa je ovaj sasvim izvesno mogao predstavljati najveći.

Na kraju je Arka dosegla visove i zaustavila se na vrhu planine Ararat, pet hiljada metara iznad doline, i njen živi tovar se iskrcao i uputio niz planinu.

Noje je posadio vinograd, pio vino, čije ga je dejstvo nadvladalo.

On je bio odabran od svih ljudi jer je bio najbolji postojeći primerak. On je trebalo da začne ljudsku rasu na novim osnovama. Ovo je bila nova osnova. Izgledi su bili loši. Nastavljati eksperiment bilo je veoma nerazumno preuzimanje velikog rizika. Sada je bio trenutak s ovim ljudima učiniti ono što je tako promišljeno učinjeno s ostalima - potopiti ih. Svako sem Stvoritelja uvideo bi ovo. Ali On nije. Hoću reći, možda nije.

Tvrdi se da je On od početka vremena predvideo sve što će se desiti. Ako je to tačno, on je predvideo da će Adam i Eva pojesti jabuku; da će njihovo potomstvo biti nepodnošljivo i morati da bude potopljeno; da će onda na Nojevo potomstvo doći red da bude nepodnošljivo te će On uskoro morati da napusti svoj presto na nebesima i siđe da bi bio razapet kako bi ponovo spasao tu zamornu ljudsku rasu. Čitavu? Ne! Njen deo? Da. Koliki deo? U svakoj generaciji, među stotinama i stotinama generacija, možda tek desetak hiljada od milijardu, koliko će ih umreti i otići u večno prokletstvo. Tih deset hiljada će proizaći iz malog tela hrišćana i samo jedan od stotinu iz tog malog tela imaće ikakvu šansu. Ali, zapravo, nijedan od njih, osim možda takvih rimokatolika koji su bili te sreće da imaju popa pri ruci da im ošmirgla dušu pre poslednjeg daha, i tu i tamo ponekog prezbiterijanca. Ostali se ne mogu spasti. Svi ostali su prokleti. Milioni.

Hoćete da kažete kako je predvideo sve ovo? Propoved to tvrdi. To bi bilo isto kao i tvrditi da je u razumu Božanstvo Glavni kosmički sirotan, a da je po moralu i karakteru na Davidovom nivou.

PISMO X

Dva zaveta su zanimljiva, svaki na svoj način. Stari zavet nam daje onakvu sliku Božanstva tih ljudi kakva je bila pre nego što je primio religiju, a Novi onu nakon toga. Stari zavet se bavi uglavnom krvlju i putenošću. Novi Spasenjem. Spasenjem vatrom.

Kada je Božanstvo prvi put sišlo na Zemlju, donelo je život i smrt; kada je došlo drugi put, donelo je pakao.

Život nije bio vredan poklon, ali smrt jeste. Život je bio grozničav san, sačinjen od radosti zagorčanih jadima, zadovoljstava zatrovanih bolom; san koji je bio noćnomorna zbrka grčevitih i prolaznih zadovoljstava, ekstaza, ushićenja, sreće, protkanih dugotrajnim jadima, bolima, opasnostima, užasima, razočaranjima, porazima, poniženjima i očajanjima -najteža kletva koju je mogla osmisliti božanska razboritost; ali smrt je bila slatka, smrt je bila blaga, smrt je bila dobra; smrt je isceljivala bolnu dušu i slomljeno srce i pružala im odmor i zaborav, smrt je bila najbolji čovekov prijatelj; kada čovek ne bi više mogao izdržati život, smrt bi naišla i oslobodila ga. Vremenom, Božanstvo je uvidelo da je smrt greška; greška jer je bila nedovoljna; nedovoljna jer je, dok je bila divljenja dostojno sredstvo za stvaranje jada živima, mrtvima je dozvoljavala da pobegnu od svih ostalih progona u blagosloveno pribežište groba. Ovo nije bilo dovoljno. Morao je smisliti način da mrtve progoni i u grobu.

Božanstvo je neuspešno razmišljalo o ovom problemu četiri hiljade godina, ali čim je došlo na Zemlju i postalo hrišćanin, u glavi mu se razbistrilo i znao je šta da radi. Izmislio je pakao i objavio ga.

Takoreći, kao krotki i blagi Spasilac bio je hiljadu milijardi puta suroviji nego ikad u Starom zavetu - o, neuporedivo užasniji nego što je to ikad bio za svog najgoreg vremena u tim starim danima!

Blag i krotak? Uskoro ćemo ispitati taj poznati sarkazam pri svetlosti pakla koji je izmislio.

Mada je tačno da ruka zlobe mora biti pružena Isusu, izumitelju pakla, mora se reći da je bio sasvim dovoljno grub i bezobziran prema svim božjim svrhama čak i pre nego što je postao hrišćanin. Nigde se ne pominje da je ikad zastao da pomisli kako je *on* taj koga treba kriviti kada je čovek zgrešio, mada se čovek samo ponašao u skladu s prirodom koja mu je data. Ne, On je kaznio čoveka, umesto da kazni sebe. Štaviše, kaznaje obično prevazilazila prekršaj. Takođe, često bi zapala nekog drugog, ne prekršioca - glavnog čoveka, starešinu zajednice, na primer.

Izrael prebivaše u Sitimu, i narod se poče kvariti sa kćerima moabskim.

Gospod reče Mojsiju: Skupi sve poglavice narodne i obesi krive pred Gospodom, prema Suncu, da se odvrati platneni gnev Gospodnji od Izraela.*

*(*Stari zavet, Knjiga četvrta: Idolopoklonstvo u Moabskoj ravnici, prevod Lujo Bakotić, Dobra vest, 1989 - prim. Prev.)*

Da li vam to izgleda pošteno? Ne može se zaključiti da su „ljudske glavešine" bile uključene u bilo kakav blud pa ipak su obešene umesto „ljudi“.

Ako je to bilo pošteno i ispravno tada, bilo bi pošteno i ispravno danas jer propoved tvrdi da je božja pravda večna i nepromenljiva; takođe i da je on Vrelo moralnih načela i da su njegova načela večna i nepromenljiva. U redu, onda, moramo verovati da bi, ukoliko ljudi iz Njujorka počnu da bludniče s ćerkama Nju Džerzija, bilo pošteno i ispravno postaviti vešala ispred gradske kuće i obesiti gradonačelnika i šerifa i nadbiskupa, iako oni nisu imali veze s tim. To mi se ne čini ni pošteno ni ispravno.

Staviše, možete biti potpuno sigurni u jednu stvar: to se nije moglo dogoditi. Ovi ljudi to ne bi dozvolili. Oni su bolji od njihove Biblije. *Ništa* se neće dogoditi tu, osim možda nekih tužbi, zbog odšteta, ukoliko se incident ne bi mogao zataškati; i čak tamo dole na Jugu oni ne bi nastavili protiv ljudi koji nisu imali veze s tim; nabavili bi uže i tragali za supreljubnicama, a ako ih ne bi mogli naći, onda bi linčovali cmčugu.

Stvari su se veoma poboljšale od doba Svemogućeg, ma šta propoved rekla.

Hoćete li i dalje da ispitujete božanska moralna načela i narav i ponašanje? I hoćete li se setiti da se od dece na veronauci u crkvi zahteva da vole Svemogućeg, da ga poštuju, hvale i od njega načine uzor, da pokušaju da budu što više kao on? Čitajte:

1. Gospod govori Mojsiju i reče: 2. Osveti sinove Izraelove na Madijancima, pa ćeš se onda pribrati k rodu svome (...)

7. Oni zavojštiše na Madijance, kao što Gospod zapovedi Mojsiju i pobiše sve muške.

8. Pobiše i kraljeve Madijanske sa drugima koje im pobiše; *naime*, Evija, Rekema, Sura, Ura, Reba, pet kraljeva Madijanskih: ubiše mačem i Balaama, sina Beorova.

9. Sinovi Izraelovi zarobiše *sve* žene Madijanke i decu njihovu, i opleniše svu stoku njihovu, krupnu i sitnu, i sve blago njihovo.

10. Mesta njihova i gradove njihove u kojima oni nastavahu sve popališe.

11. Pokupiše svu pljačku i sav plen, ljude i stoku.

12. i povedoše roblje, pljačku i plen k Mojsiju i svešteniku Eleazaru i k zboru sinova Izraelovih, u logor na polju Moabskom kraj Jordana, *prema* Jerihonu.

13. Mojsije i sveštenik Eleazar i svi knezovi od zbora iziđoše im na susret iz logora.

14. Mojsije se razgnevi na vojvode, na tisućnike i na stotinare, koji se vraćahu s boja.

15. On im reče: Što ostaviste u životu sve ove žene?

16. Gle, to su one koje po reči Balaamovoj zavedoše sinove Izraelove na neverstvo prema Gospodu, u sporu Peorskome, te dođe ona pogibija na narod Gospodnji.

17. Pobijte sad svu mušku decu i pobijte sve žene koje su poznale čoveka,

18. a devojke koje ne poznaše čoveka ostavite u životu.

19. A vi ostanite sedam dana izvan logora. Svaki koji je koga ubio i koji se dotakao ubijenoga, očistiće u treći i u sedmi dan sebe i roblje svoje.

20. Očistićete i sve haljine i sve stvari kožne i sve što je od kostreti i sve drvene sudove.

21. Sveštenik Eleazar reče vojnicima koji bejahu išli u boj: Evo što naređuje zakon koji je Gospod propisao Mojsiju ...

25. Gospod reče Mojsiju:

26. Izbroj ti i sveštenik Eleazar i poglavice od plemena naroda ceo plen koji je zaplenjen, ljude i stoku,

27. i razdeli sve stoje zaplenjeno po polovinu na vojnike koji su išli u boj i na sav zbor.

28. Od dela od vojnika koji su išli u boj uzećeš dažbinu za Gospoda

31. Mojsije i sveštenik Eleazar učiniše kao što Gospod zapovedi Mojsiju.

32. Plen koji osta od pljačke onih koji behu u boju bi: šest stotina i sedamdeset i pet hiljada ovaca,

33. sedamdeset i dve hiljade goveda,

34. šezdeset i jedna hiljada magaraca,

35. trideset i dve hiljade ženskinja što ne beše poznalo čoveka.

40. šesnaest hiljada duša ljudskih, a od toga deo Gospodnji trideset i dve duše.

41. Mojsije predade svešteniku Eleazaru deo za prinos Gospodu, kao što mu Gospod zapovedi.

47. Od te polovine, koja dopade sinovima Izraelovim, Mojsije uze po jedno od pedeset, i od ljudi i od stoke, i predade Levitima koji čuvaju šator Gospodnji kao što mu Gospod zapovedi.*(*Stari zavet, Knjiga IV Pobeda nad Madijancima, prevod Lujo Bakotić, Dobra vest, 1989 -prim. prev.)

10. Kad dođeš pod koji grad da ga biješ, prvo ga ponudi mirom ...

13. I kad ti ga Gospod, Bog tvoj, u ruke preda, pobićeš sve muškarce mačem.

14. Ali ćeš za sebe uzeti žene, decu, stoku i sve što se nađe u gradu, *sav* plen njegov, i ješćeš plen neprijatelja svojih, koje ti Gospod, Bog tvoj, preda.

15. Tako ćeš činiti sa svim gradovima *koji* su daleko od tebe i ne spadaju u gradove ovih naroda.

16. Ali u gradovima ovih naroda, čiju zemlju tebi Gospod, Bog tvoj, u nasleđe daje, nećeš ostaviti u životu ništa od svega što diše.*(*Stari zavet, Knjiga V, O opsadi gradova, prevod Lujo Bakotić, Dobra vest, 1989 -prim. Prev.)

Biblijski zakon kaže: „Ne ubij“.

Božji zakon, posađen u srce svakog čoveka u trenutku njegovog rođenja, kaže: „Ne ubij“.

Poglavlje koje sam citirao pokazuje kako je postulat iz Svetog pisma još jedanput doživeo neuspeh. On ne može odbaciti još snažniji zakon prirode.

Sudeći po verovanju ovih ljudi, sam Bog je rekao: „Ne ubij“. Onda je jasno da se ni sam nije mogao držati svojih zapovesti. Ubio je sve te ljude - sve muškarce.

Oni su uvredili Božanstvo na neki način. Mi znamo koji je bio prekršaj, a da i ne tragamo; hoću reći, znamo da je bio tričarija; neka sitnica kojoj niko osim Boga ne bi pridao značaj. Više je nego verovatno da je Madijanac kopirao Onanovo ponašanje, kome je bilo zapovеđeno da „krene na bratovljevu ženu“ - što je i učinio; ali umesto da dovrši posao, on je „prolio to na zemlju“. Bog je pogubio Onana zbog toga jer nikad nije trpeo nedostatak profinjenosti. Bog je pogubio Onana i do dana današnjeg hrišćanski svet ne može razumeti zašto se zaustavio na Onanu, umesto da pogubi sve Stanovništvo u krugu od četiristo kilometara - s obzirom na to da nisu bili krivi za taj prekršaj, a samim tim i isti oni koje bi obično pomorio. Jer, tako je uvek zamišljao sprovođenje pravde. Da je imao moto, on bi glasio: „Ne dozvolite da nedužni pobegne.“ Sećate se šta je učinio u doba potopa. Tu su bile gomile sitne dečice za koju je znao da mu nikad nisu učinila nikakvo zlo; ali njihovi srodnici jesu, što mu je bilo sasvim dovoljno: gledao je kako voda raste ka njihovim usnama s kojih se čuo krik, video strašni užas u njihovim očima, video agoniju preklinjanja na licima majki koja bi dirnula svako srce osim njegovog, ali on se posebno namerio na nedužne i potopio te jadne male prikane.

I setićete se da su u slučaju Adamovog potomstva *čitave* milijarde nedužne - niko od njih nije imao udela u prekršaju, ali ih Božanstvo smatra krivima do današnjeg dana. Niko se ne može provući, osim priznavanjem te krivice - nema jeftinije laži koja bi više odgovarala.

Neki Madijanac mora da je ponovio Onanov čin i time prizvao tu strašnu propast za svoju naciju. Ukoliko to nije bila prostota koja je ranije izazvala Božanstvo, onda znam šta je to bilo: neki Madijanac je pišao na zid. Siguran sam u to jer to je bila prostota koju Izvor etikecije nikad ne bi mogao istrpeti. Čovek bi mogao pišati na drvo, mogao bi pišati na majku, mogao bi pišati na sopstvene pantalone i provući se s tim, ali ne sme pišati na zid - jer bi time otišao stvarno predaleko. Poreklo božanske predrasude prema ovom skromnom zločinu nije navedeno, ali mi znamo da je predrasuda bila veoma jaka - tako jaka da ništa osim potpunog masakra ljudi koji nastanjuju oblast gde je zid oskmavljen ne bi moglo zadovoljiti Božanstvo.

Uzmite u obzir Jeroboamov slučaj. „Odseći ću Jeroboamu ono što je pišalo na zid.“ To je učinjeno. I nije samo čovek koji je to učinio prikraćen nego i svi drugi.

Isto je s Baašinim domom: svako je pomoren, rođaci, prijatelji i svi, ne izuzimajući „ni onog koji je pišao na zid“.

U Jeroboamovom slučaju imate izvanredan primer božjeg običaja da ne ograničava kaznu samo na krive; uključeni su i nedužni. Čak je i „preostali"

iz te nesrećne kuće uklonjen, i pored toga što je „čovek koji odnosi balegu“. To uključuje i žene, mlade devojke i devojčice. Sve nedužne budući da nisu mogle pišati na zid. Niko tog pola to ne može. Niko sem pripadnika drugog pola ne može izvesti tu majstoriju.

Čudna predrasuda. I još uvek postoji. Protestanti još drže Bibliju pri ruci u kući, tako da je deca mogu proučavati i jedna od prvih stvari koje dečaci i devojčice nauče jeste kako da budu pravedni i sveti i da ne pišaju na zid. Oni te stranice proučavaju više nego bilo koje druge, osim onih koji podstiču na masturbaciju. Njih love i proučavaju u osami. Ne postoji protestantsko dete koje ne masturbira. Ta umetnost je najranije dostignuće koje mu njegova religija pruža. A i njoj.

Biblija ima ovu prednost nad svim ostalim knjigama koje uče finoći i dobrim manirima: daje se deci. Ulazi u um u njihovom najosetljivijem i za učenje najprijemčivijem dobu. Ostali moraju da čekaju.

Imaćeš lopaticu kao svoje oružje: i njome ćeš, kada poželiš da se olakšaš, kopati i pokriti ono što je izašlo iz tebe.

To pravilo je izmišljeno u tim starim danima jer je „Bog, tvoj Gospod hodao tvojim logorom".

Verovatno nije vredno truda pokušati zasigurno saznati zbog čega su Madijanci istrebljeni. Možemo jedino biti sigurni da to nije zbog nekog velikog prekršaja; jer slučajevi Adama, potopa i skmavitelja zida to nam pokazuju. Madijanac je mogao zaboraviti svoju lopaticu kod kuće i time navući nevolju.

Svejedno, to nije bitno. Bitna je sama nevolja i pouke jedne i druge vrste koje nudi za poučavanje i uzdizanje hrišćana danas. Bog je napisao na kamenim pločama: „Nemoj ubiti“. Takođe i: „Ne čini preljubu".

Pavle je, govoreći božanskim glasom, savetovao protiv seksualnih odnosa *uopšte*. To je velika promena u božanskom gledanju na stvari u poređenju s onim koje je vladalo u doba Madijanaca.

PISMO XI

Cela ljudska istorija je crvena od krvi, gorka od mržnje i umrljana surovošću; ali, još od biblijskih vremena, ove pojave su na neki način ograničene. Čak se i Crkva, kojoj se još od početka vladavine pripisuje prolivanje više nevine ljudske krvi nego što su je svi politički ratovi zajedno prolili, drži granice. Neke granice. Ali primećujete da kada Gospod Bog Neba i Zemlje, obožavani Otac čovekov ide u rat, onda nema granice. Potpuno je nemilosrdan - On, koga zovu Izvorom milosti. On ubija, ubija, ubija! Sve ljude, sve zveri, sve dečake, sve bebe; takođe i sve žene i sve devojke, osim onih koje nisu deflorisane.

On ne pravi razliku između nevinog i krivog. Bebe su bile nevine, zveri su bile nevine, mnogi ljudi, mnoge žene, mnogi dečaci, mnoge devojke bili su nevini pa opet su morali da pate s krivima. Ono što je ludi Otac zahtevao jeste krv i jad; bilo mu je svejedno koje zgrešio.

Najgora kazna od svih odmerena je onima koje nikakvim slučajem nisu mogle zaslužiti tako užasnu sudbinu - 32.000 devica. Pregledali su im intimne delove kako bi se uverili u to da im je himen još uvek neozleđen; nakon tog poniženja poslate su daleko od domovine da bi bile prodate u ropstvo; najgore, a takođe i najsramotnije, ropstvo prostitucije; ropstvo kreveta, da pobude požudu i onda je zadovolje svojim telima; ropstvo svakog kupca, bio on gospodin ili grubi prljavi siledžija.

Otac je bio taj što je ovako surovo i nezasluženo kaznio ove device, bez prijatelja, roditelja i srodnika koje je pobio pred njihovim očima. I da li su mu se pritom usrdno molile za milost i spas? Bez ikakve sumnje.

Ove device bile su ,,plen“. Tražio je svoj deo i dobio ga. Kakvu je on mogao imati korist od devica? Obratite pažnju na njegovu kasniju istoriju i znaćete.

Njegovi sveštenici su dobili svoj deo u devicama, takođe. Kakvu su korist oni mogli imati od njih? Poverljiva istorija rimokatoličke ispovedaonice može vam odgovoriti na to pitanje. Glavna zabava ispovedaonice bilo je zavođenje -tokom celog razdoblja Crkve. Otac Hijacint svedoči da je od stotinu sveštenika koje je ispovedio, njih devedeset devet uspešno koristilo ispovedaonicu za zavođenje udatih žena i mladih devojaka. Jedan sveštenik je priznao da od devet stotina devojaka i žena kojima je služio kao ispovednik nijedna nije izbegla njegov pohotni zagrljaj, osim onih starijih i neprivlačnijih. Zvanični spisak pitanja koje sveštenik treba da postavi izazvaće uzbuđenje koje će savladati svaku ženu ako nije paralitična.

Nema ničega, kako u varvarskoj tako i u civilizovanoj istoriji, što je toliko potpuno, toliko nemilosrdno temeljno kao što je to pohod Milostivog Oca na Madijance. Zvanični izveštaj ne govori o slučajevima, pojedinačnim događajima i detaljima, on se bavi samo sveukupnim podacima: *sve* device, *svi* muškarci, *sve* bebe, *sva* „stvorenja koja dišu“, *sve* kuće, *svi* gradovi; daje

vam samo široku sliku, razvučenu odavde dovde i preko, dokle god oko doseže, ugljenisanih ruševina i pustoši kakva nastaje nakon uraganske oluje; vaša mašta dodaje i neprirodan mir, užasnu tišinu - tišinu smrti. Ali, naravno da je bilo raznih slučajeva. Gde ćemo ih potražiti?

U istoriji jučerašnjeg datuma. U istoriji koju je stvarao američki crvenokožac. On se ugledao na božji posao i obavio ga u božjem duhu. Godine 1862. Indijanci iz Minesote su se, pošto su bili izloženi dubokoj nepravdi i prevrtljivosti vlade Sjedinjenih Država, digli protiv belih naseljenika i masakrirali ih; masakrirali sve koji su im dopali šaka, bez obzira na starost ili pol. Uzmite u obzir ovaj slučaj:

Dvanaest Indijanaca upalo je na farmu u osvit dana i zarobilo porodicu: farmera i njegovu ženu i četiri ćerke, od kojih je najmlađa imala četrnaest, a najstarija osamnaest godina. Razapeli su roditelje; hoću reći, potpuno gole su ih postavili uza zid dnevne sobe i prikucali im šake za njega. Onda su razgolitili ćerke, polegli na pod ispred njihovih roditelja i zatim ih na smenu silovali. Konačno su razapeli devojke na zid naspram roditelja i odsekli im noseve i grudi. Oni su takođe -ali neću ulaziti u to. Postoji granica. Postoje poniženja tako užasna da ih pero ne može opisati. Jedan član te jadne razapete porodice - otac - još uvek je bio živ kada je dva dana kasnije naišla pomoć.

Sada imate jedan od slučajeva masakra u Minesoti. Mogao bih vam navesti pedeset. Oni bi pokrili sve različite vrste surovosti koje je brutalni ljudski um ikad smislio.

I sada znate, po ovim sigurnim pokazateljima, šta se desilo pod ličnim vodstvom Milosrdnog Oca tokom njegovog pohoda na Madijance. Pohod u Minesoti bio je tek kopija onoga u Madiji. Ništa se nije dogodilo u jednom a da se nije dogodilo u drugom.

Ne, to nije potpuno tačno. Indijanac je bio milostiviji nego što je to bio Milosrdni Otac. Nije prodao device u ropstvo da udovoljavaju požudi ubica njihovih srodnika dok god njihovi tužni životi traju; silovao ih je, a onda milostivo skratio njihovu naknadnu patnju, podarivši im dragocenu smrt. Spalio je neke kuće, ali ne sve. Odveo je nevine tupe zveri, ali nije pogubio nijednu.

Da li biste očekivali da isti ovaj Bog bez savesti, ovaj moralni bankrot, postane učitelj vrline; blagosti; krotkosti; pravednosti; neiskvarenosti? To izgleda nemoguće, ekstravagantno; ali čujte ga. Ovo su njegove sopstvene reči:

Blaženi siromašni duhom, jer je njihovo kraljevstvo nebesko!
Blaženi koji su ožalošćeni, jer će se utešiti!
Blaženi krotki, jer će držati zemlju!
Blaženi gladni i žedni pravde, jer će se nasititi!
Blaženi milosrdni, jer će naći milosrđe!
Blaženi koji su čistog srca, jer će Boga videti!
Blaženi miroljubivi, jer će se sinovi Božji nazvati!

Blaženi progonjeni zbog pravde jer je njihovo kraljevstvo nebesko! Blaženi vi, kad vas budu grdili i gonili, i kad budu na vas, zbog mene, svakojaka zla lažno govorili.*(*Blaženstva, Evanđelje po Mateju, gl. V, prevod Lujo Bakotić, Dobra vest, 1989 - prim. Prev.)

Usta koja su izgovorila ove strašne sarkastične tvrdnje, ta bezmema licemerja jesu ista ona koja su naredila potpuni masakr madijskih muškaraca, beba i stoke; potpuno progonstvo devica u prljavo i neopisivo ropstvo. Ovo je ista osoba koja je izložila Madijance izuzetnim surovostima koje su ponovili, detalj po detalj, Indijanci u Minesoti osamnaest vekova kasnije. Madijska epizoda ga je ispunila zadovoljstvom. Tako je i s onom u Minesoti, ili bi učinio nešto da je spreči.

Blaženstva i citirana poglavlja iz četvrte i pete knjige Mojsijeve trebalo bi uvek zajedno čitati s propovedaonice; tada bi kongregacija dobila sveukupni uvid u našeg nebeskog Oca. Pa opet, ne znam nijednog propovednika da je učinio tako.

PAPIRI ADAMOVE PORODICE

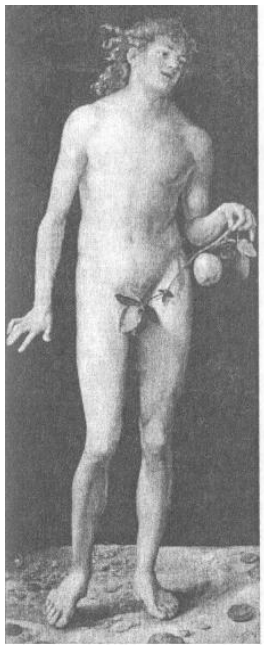

IZVOD IZ METUZALEMOVOG DNEVNIKA

Pojedinosti ovde iznete prevedene su iz „Adamovih papira“ u različita vremena, ali uglavnom redosledom koji sam naveo. U svom neobjavljenom filozofskom delu, datiranom hiljadu godina posle sopstvene smrti, Mark Tven vidi sebe s dve titule, kao biskupa Nju Džerzija i Oca istorije. I kao teolog i kao istoričar, razvio je dugogodišnje interesovanje za lične arhive najstarije ljudske porodice. On nigde ne navodi kako se i kada domogao papira Adamove porodice, međutim, izgleda da su među prvim prevodima bila dva izvoda iz Metuzalemovih dnevnika. Ne uspevam tačno da ih datiram, izgleda da pripadaju 70-im godinama 19. veka; znači prethode prevodu i objavljivanju Adamovog dnevnika najmanje petnaest godina. Jedna beleška Alberta B. Pejna tvrdi da je počeo Semov dnevnik još i ranije, 1870, i ukoliko i jeste, taj prevod je izgubljen.

Prevodi o Metuzalemu su iz perioda kada je Mark sistematski izučavao istoriju. Spremao se za pisanje „Kraljevića i prosjaka", a skica koja se pojavila kao uzgredni ishod istraživanja očigledno je uticala na stil prevoda, u kom se učestalo koristi jezikom iz 1601. I, još važnije, našao je u Engleskoj Tjudora i u društvu pre potopa podudarnosti i sličnosti koje će kasnije pretočiti u istorijski zakon. Na kraju prvog izvoda nailazimo na jednu takvu sličnost, verovatno baš tu koja ga navodi da prevede upravo taj pasus, mirovni sporazum s Javalitima. Namera mu je bila da dalje sledi analogiju sa skorašnjim događajima u Americi. Jedan od sažetaka pasusa arhiva koje je pročitao, ali ne i preveo (a takvih je mnogo u rukopisima) kaže: „Poveži ovo opet s republikanskim oblikom vlade, kada Metuzalem ima oko 300400 godina, i s ‘Kaster i Hauardom ’i Mirovnim većem i Modok lava bedsom i slično, i slobodno satiriši. “ Bio je prepoznao isti sled događaja od Adamovih vremena, preko Tjudora, do svog vremena.

Još jači razlog odabira Metuzalemovih hronika bila je jedna skromna aluzija u drugom izvodu. Metuzalem govori o „ toj bezveznoj poplavi koju bogobojažljive budale prizivaju i propovedaju s vremena na vreme ". Čitalac će ga naći još uvek skeptičnog prema poplavi, stotinak godina kasnije, kada Sem navodi svoje razočaranje Arkom. Marka je privukao Metuzalemov skepticizam, kao i njegova buntovnost. Nikad uspešno ostvaren, ipak je primetio mnoge gluposti, licemerje i surovost društva u kom je rođen. Njegov prvi dnevnik odaje izvesnu nelagodu zbog institucije robovlasništva, a beleške iz neprevedenih delova kazuju kako ta nelagoda raste, sve dok nije bio spreman da potpuno odbaci religiozno-pravni sistem svoga naroda.

Metuzalem je bio pod uticajem sve jačeg naučnog duha svoga vremena, ajedna beleška pokazuje da je postao slobodni mislilac. Ta faza pripada nemirnoj mladosti njegovog prvog stoleća, periodu nedugo nakon događaja iz navedena dva izvoda, i ima iznenađujuć završetak. Dok Semov dnevnik

nagoveštava njegovo razočaranje u Ijubav u ranom dobu, čitalac sreće Žilu, prapraunuku Metuzalemovog učitelja Uza, koji je s pažnjom pomenut u prevedenim pasusima. Dalje čitanje pokazuje da je, kroz Ijubav prema Žili, postao poklonik idola, prigrlivši religiju njenih predaka, obožavanje Vaala. Daljim čitanjem vidi se da Metuzalem nije mogao potpuno odbaciti kao glupost ona ,,luda predskazanja o poplavi Prepoznao je kao istinu mnoga učenja judaizma, neraspletivo povezana sa sujeverjem, razmišljao o tome i razmatrao znakove svoga vremena. Izgledalo mu je da svet postaje dekadentan i pokvaren, kao što su proroci i predskazali. Ukoliko su potonji bili u pravu o iskvarenosti društva, možda su u pravu i o propasti istog? Metuzalem se pitao hita li njegov svet ka propasti.

Itako stižemo do srži Tvenovog interesovanja za njega. Ono što je Otac istorije video u Metuzalemovom vremenu bilo je oko njega, te poslednje četvrti devetnaestoga veka u Americi. Bilo je podudarnosti, ponavljanja, pravi primer „ Zakona periodičnog ponavljanjakao što je govorio Ludi Prorok. U Metuzalemovo, kao i u Tvenovo vreme, jedna velika civilizacija dostiže tačku kada njene sopstvene destruktivne sile počinju da prevladavaju. Sviđala mu se veličina civilizacije; sviđala mu se takođe neminovnost njene propasti. I on i Metuzalem živeli su u doba koje su voleli i mrzeli, u kojem nikada nisu bili kao kod kuće, doba propasti, doba kada se svet okretao ka ambisu. Činjenica koja uslovljava sve Adamove papire jeste ta da potop nije daleko. (Zapisi pokazuju da postoji greška u hronologiji Postanja, koja datira poplavu nekoliko vekova kasnije). Markovo zanimanje za nadolazeću katastrofu bilo je veliko tokom prevođenja Metuzalema, 1876. ili 1877, i čak raste kada, oko 1906, stiže do dela o Ludom Proroku.

Godina 920. posle Postanja bila je sudbonosna za Adamovo društvo - video je iste sile na delu oko sebe, iste omekšale ljude, istu pokvarenu plutokratiju, istu podmitljivu i pometenu vladu, isti haos. U liku Ludog Proroka, kada je izvršio svoja detaljna izračunavanja na samom pragu svetske katastrofe, našao je figuru koja, prema Zakonu periodičnog ponavljanja, može biti sam Otac istorije.

B. DV.

Prvi dan četvrtog meseca godine 747. od početka sveta - Dana ovoga punim šezdeset godina, budući da sam rođen godine 687. od početka sveta. Dođoše izvesni iz porodice moje, moleći da se oženim, da imam naslednike. Smatrah se mladim da preuzmem takve obaveze, mada sam svestan da su moj otac Enoh, moj deda Jared, moj pradeda Malelejlo i moj čukundeda Kajinan, baš svi, uzeli žene svoje u dobu sličnom u koje stigoh i ja.

Svi oni već iznesoše mišljenje svoje i slažu se u želji da se oženim, budući sin najstariji oca moga i naslednik kneževske kuće ove, prvi po redu, i glavni posednik gradova, kneževina i dostojanstava pripadajućih, kada se bogovi umilostive da pozovu naslednike i braću stariju živu, koji stoje još uvek između mene i visokih počasti ovih.

Deseti dan - Otpustih nekoliko mudraca i njihove sluge sa sve poklonima i poslah na put ka raznim zemljama njihovim. Učitelji mi ne trebaju više jer završih mladost svoju i stigoh na prag zreloga doba. Uz mudraca Uza, koji prebivaše u zemlji dalekoj Nodu, u starome gradu zvanom Enoh, poslah četovođu i mnoge valjane ratnike iz sopstvene garde, da zaštite njega i karavan njegov od dece Javalove koja haraju nenaseljenim mestima kraj puta. Njegova prapraunuka Žila boraviše u kući saplemenika njihovog Habakuka, produživši posetu svoju na opšte zadovolj stvo. Dražesna beše i skromna.

Osamnaesti dan - Godišnjica izgradnje grada - blagostanje nek bude u Amratu i svima koji borave međukapijama njegovim! Moj pradeda

Malelejlo, koji postavi kamen temeljac pre tri stotine godina, seđaše na istaknutom mestu hrama primajući ugledne građane, slaveći veličinu njegovu, i snagu i moć i velelepnost svojine gradske, govoreći kako je video prvu kuću izgrađenu i posmatrao rast od skromnih početaka do dana ovoga kada pokriva pet brda i dolina i ima stanovništo nebrojeno. I stvarno, pristojnog li grada, s hramovima i palatama, zidova jakih, ulica beskrajnih, gde kuća svaka od kamena bi. Kuća prva postade ruina, mnogi je posećivahu s poštovanjem i ne beše dozvoljeno kvariti je, međutim, loš običaj beše da urezuju imena svoja i pogane kamenje kućno, što je glupo i obeležava ih budalama.

Dvadeset četvrti dan - Ovoga dana izvodili su na očevom dvoru razne lakrdije, jedan je gutao vatru, gurajući užareni ugalj u usta i mleo ga zubima i gutao; takođe pio je naftu goreću, ne pokazujući pri tome nikakvu neugodnost, već samo slast i zadovolj stvo.

Zatim drugi, postavivši dete pod korpu, ubode mačem kroz nju i dok ga je povlačio, kapala je krv a dete vrištalo. I kada prevmu korpu, ne beše deteta više, kao ni krvi. Ovo su stari trikovi, bez imalo vrednosti.

Jedan je gutao krivi mač, duži od ruke. Ovaj beše slatko- rečiv, otmen izvođač, mada zaželeh da prospe utrobu svoju i završi tako zabavu ovu, jer ni ja ni iko drugi ne mogaše sedeti ni otići u očevom prisustvu. Moj Otac očaran beše i zabavljen, jer povlačio se u osamu i učenje, videvši malo od onoga što se događalo okolo. Vaistinu, ove izanđale skitnice podstakoše njegovo interesovanje do te mere da ih nijedan novopridošli pajac ne bi prevazišao.

Zatim ode on u raskoši u pozorište, sa sve dvorjanima u odorama sjajnim. Neki novi glumac Luz, čija slava ispuni svu zemlju potonjeg, tako opčini gomilu velikom ulogom Adama u klasičnom, drevnom i otmenom komadu „Izbacivanje iz Raja“ (ništa nema ni nalik napisano tome u ovim modernim vremenima), da su naglas plakali i ustajali vičući i stajali tako, izgledalo je da nikada prestati neće. 1 uz sve to, stiže i Jevel, taj svudaprisutni polubrat moga praprapradede Enosa, i podigavši obrve svoje, okretaše glumca tamo i ovamo, gledajući sa sažaljenjem na narod, kao da kaže: „Doista, zovu li OVO glumom"? Uvek to radi, nikada zadovoljan, osim nečim starim i glupim što on je video, a ostali ne, kudeći sve moderno kao ništavno i slabo, niti uživajući niti dopuštajući drugima da uživaju. Zatim govoraše dugo i glasno, nadmenim i pompeznim tonom, razglabajući kakvo glumište beše u druga vremena, pre ovog izopačenog dana, govoreći: „Dok beše velikog Uzijela, avaj, beše i Adama! O, Bože, pogledaj na nas koji videsmo pravu glumu i podseti nas kakvo glumište beše, pre četiri i pet stotina godinall i zatim bi doveo sebe do takve bolne dreke i vike i žestokog laganja, da bi svako poželeo da ga vrati među njegove iščezle idole i daj bože da tako i bude. Kako su zamorni bili ovakvi ljudi, namćorasti i bezubi i matori, izgledalo je da žive u beskraj, kao duboka poruga behu precenjena čuda jednog doba zaboravljenog, za kojim niko, osim njih, ne žali. Starost imaše svojih čari, ali ne na ovakav način.

Već mu to rekoh, stvarno, mada me takav jezik mogao koštati loših vremena i velikih svađa.

Dvadeset sedmi dan - Dana ovoga, Zuar, rob moj, prostre se preda mnom, skromno me podsetivši da je već šesta godina od kako ga kupih od oca njegova. Pozvah posilnog, koji mi pokaza da stvarno je tako. Te kako čovek ovaj Jevrejin beše, ne mogoh ga zadržavati više, i rekoh mu da je slobodan svih obaveza. A on, poklonivši se duboko, reče: „Gospodaru, ženu i decu imam". Htedoh da, bez razmišljanja, kažem “povedi i njih“, ali posilni onaj moj, padnuvši na kolena, zavapi: „O kneže, dužnost je moja, iako teška, da kažem: oni ne dođoše kad kupljen beše, već milost vaša dade mu ženu, a deca rođena behu u ropstvu". Bejah zatečen, ne znajući sopstvene obaveze, nemajući iskustva pre u slučaju sličnom, te rekoh: „Dobro, ukoliko je tako, nek bude - daj mu novca i odeće, nek ode iz kuće ove sam, ali pažljiv budi prema ženi i deci, prodati ne smeju biti, niti patiti. “

Tada se podiže Zuar, i pozdravivši se, otide poguren kao neko pogođen teškom tugom. Ne beše mi lako, mada ispunih zakon. Zaželeh da drukčije bi. Izađoh da pogledam, branivši straži da sledi, i nađoh ih spletenih ruku, bez reči, okamenjenih izraza lica, bez ijedne suze, deca im se motahu oko kolena dok su se zabavljala leptirom kojeg uhvati jedno od njih. Povukoh se mestu mome, zadovoljstva života nestadoše, što beše čudno, jer ljudi ovi samo su robovi, prah pod nogama mojim. Moram dalje razmisliti o svemu ovome.

Dvadeset osmi dan - Opet dođoše ta jadna stvorenja meni, te Zuar, s izrazom lica koji je odavao njegove reči, reče: „Gospodaru, prema običaju i sili zakona, dođoh da izjavim da svoga gospodara volim, i ženu i decu svoju, i da odbijam da slobodan odem, te zato molim da mi uvo probodeno šilom bude pred sudijama, i da belegom ovim ja i svi moji budemo robovi zauvek, jer to je, ili čak i sama smrt, bolje nego da odvojen budem od onih koji znače mi više od hleba i sunca i prvog životnog daha“.

Ne znam da li dobro uradih, ne želeh patnju srca moga,te rekoh: „Težak je zakon i okrutan; idite slobodni, svi vi, da savest moja ne mori me više“. Bejahu oni vredne sluge, i molih Boga da ne zažalim ovo, jer država moja velika beše i imućna, a niko mudar novčiće ne baca.

Mesec peti, dan treći - Ne podnosim kneginju Saru, unuku saplemenika moga Elije, koji je bogat i velik i star kao sama ta kuća, niti ću se oženiti njome, osim ukoliko me Otac moj ne prisili. Došla je opet, s velikom svitom važnih i nižih slugu, ima tome već tri dana, da očevu palatu poseti, koja naspram i nedaleko moje nove beše. Devojka ova skoro je moga doba, iako malo starija, jer baš sada napuni šezdeset prvu. Ali zaboga, dok bi trebalo ona da bude u svome dobu rascvetana i vesela, zauzela je stav gospođe i izgled zreo i nezgrapno držanje. Smatrala je sebe mudrom i učenom, okolo išla uzdignuta nosa, izgubljena u ispraznim razmišljanjima. Bogu hvala da nije u granu kakvu udarila, zamakla bi se, jer imaše kuku baš za to. I po pomodarstvu vremena toga, na glavi imaše više kose s pijace

nego što joj je priroda sama podarila da pravi joj društvo. Da osetljiva beše prema proporcijama nosa božjom milošću datog - šta bi, čudih se ja, radila ta žena. Kud god bi išla, vukla je čupavu i nesnosnu psinu jednu na uzici, i uzimala je u krilo svoje i gladila dok sedi, a po hladnom vremenu pokrivala joj telo crvenom vezenom tkaninom, da slučajno prehladu il' groznicu ne pokupi, svet da ojadi. Dan da je proklet kad postadoh naslednik i predmet tihe patnje dragana ovakvih. Amin.

Peti dan - Dođoše Zuar i žena njegova Maala, dok še- tah dvorištem s vodoskocima, i padoše licem svojim pred mene da izmole nešto, i kada straža htede gruba s njima biti zbog ometanja privatnosti moje i meditacije, ne dozvolih jer odskora bejah milosti pun prema onim koji probudiše moj obzir prema njima. Molba njihova bi da ih pridružim služinčadi mojoj, te učinih tako, mada mi beše čudna prostodušnost stvorenja takvog nivoa da lično mole nekoga mojeg staleža, te postavih Maalu da služi u ženskim odajama, a Zuara postavih blizu sebe, da bude upravnik knjiga, s dobrim nadnicama za oboje, te behu veoma zahvalni, ne očekujući niti nadajući se takvoj sreći.

Oko podneva videh devojku Žilu kako prolazi kroz glavnu kapiju palate, bez pratnje ijednog sluge, jer behu to ljudi iz običnog građanskog staleža, bez imanja. Uz, njen prapradeda, veoma učen beše, ali potomak predaka bez kvaliteta. Bili su poklonici idola, obožavaoci Vaala, te su, po zakonu, imali izvesna ograničenja i uskraćene privilegije. Devojka ova stvarno divna je, više nego što ranije primetih.

Deseti dan - Sav grad sjatio se na ulice, na zidove, krovove kuća i vidikovce, da posmatra divljake skoro pristigle, iz poznatog plemena Javalita, koji u kućama ne žive, već u šatorima, i lutaju u hordama nepokornim uzduž i popreko velikim pustinjama dalekog severoistoka, prema zemlji Nodu. Dođoše njih dvadesetina, nižih i viših glavara, s brojnim slugama, svi na kamilama i dromedarima, uz neverovatnu varvarsku pompu, da potčine se Ocu mome i sačine mirovnu obavezu, zauzvrat dobiće robu i tričarije i poljske alatke, a preduzeće sve da putevi sigurni budu i neće napadati karavane naše i trgovce. Posetu sličnu ovoj učine svakih pedeset ili šezdeset godina, te zatim odu i pogaze obavezu i opet nevolje prave. Međutim, nije to uvek njihova krivica. Obaveza im beše da odu i borave na zemlji određenoj im, i povinuju se mirovnim sporazumima, ali agenti poslani da njima upravljaju, postupaju loše i varaju ih, premeštaju ih na druge, ne tako dobre, stanice, kradu njihovu plodnu zemlju i lovna područja, kažnjavaju ih batinanjem kada se opiru - nešto što oni trpeti neće te ustaju noću i ubijaju sve koji im u ruke padnu, sveteći se agentima za prevrtljivost i nasilje kako najbolje mogu. A zatim nadiru vojske naše da opustoše ognjišta njina, ali bez uspeha. Ovi što dođoše danas, pohodili su grad posmatrajući čudesa njegova a da nikada uzbuđenje ili oduševljenje ne pokazaše, nijednim gestom. Pri prijemu mnoge ljubazne govore održaše obe strane, razonodiše ih i poslaše nazad s tovarima darova, uglavnom alatkama poljskim, koje će oni prepraviti u oružje i opet nasmuti

na tlačitelje svoje. Bejahu oni divalj prizor, žestokog izgleda, predstava lepa, ali su oni i ostala plemena slična njima, mučan problem Ocu mome i njegovom Veću. Bogove štovali nisu, ali ukoliko bismo im milošću srca poslali misionara da pokaže im kako da žive, slušali bi s poštovanjem sve što ima da kaže, a zatim bi ga pojeli. I stvarno to sprečava širenje svetosti.

POSLEDNJI IZVOD IZ METUZALEMOVOG DNEVNIKA

Namera Marka Tvena bila je da detaljno prevede Metuzalemova zapažanja o običajima i moralu, o njegovim putovanjima u udaljene zemlje, i postanku navika i verovanja. Očekivao je da nam pruži pregled republikanskog načina vladanja za srednjeg perioda Metuzalemovog života, birokratije koja se razvila kao rezultat toga, i takvih dešavanja kao što su borba za prava žena, korupcija u sudstvu, i pobeda raznih demagoga. Jedan tipičan incident predstavljen je ovako u njegovim beleškama: „ Siroti strani đavoli izgubljeni i crkavaju od gladi u pustinji. Metuzalemova republikanska vlada ne uspeva da im pomogne niti da ih spase. Neko primećuje da, ukoliko ih predstavimo kao lupeže i kriminalce, vlada će ih surovo istrebiti - što je i urađeno. Nezadovoljstvo vladom kada se otkrije da su pošteni i bezopasni.

Metuzalem se sreo s raznim čudacima, od kojihjejedan bio izvesni Lameh (ne pobrkati ga s njegovim sinom Lamehom), koji je bio ubica i „ očaran idejom da svaki čovek koji se osveti za ubistvo, treba da pati sedamdesetsedmostruko, kad je već Kain patio sedmostruko “. Takođe, postoji beleška da se Metuzalem sreo jednom s Kainom. Ipak, ne beše moguće da zadovolji svoju staru želju da poseti Raj. Mesto je bilo pod zabranom, niko ga nije mogao posetiti, a tokom vekova razne misterije o njemu stvorile su užasne legende.

Metuzalem primećuje neznatne razlike u religijama s kojima se sreo, i piše beleške o lokalnim dijalektima svog maternjeg jezika. Posmatra popis porodica Seta ili Enosa:

„Braće 1.200 i sestara pribrano, pregledano, prebrojano, zabeleženo, zavedeno, složeno po rodoslovu Kada je već bio star, u situaciji sličnoj ovoj, on je „predstavljen braći i sestrama koje nikada ranije nije sreo. Pozvao je 30 ili 40 na večeru. Primećuje sličnosti — vodi mnoge porodične razgovore tipa - Sta se, na kraju krajeva, dogodilo s Džimom? - Oženio se Ovom i Ovom i preselio se Tamo i Tamo, pre dvestotine godina, itd. “ (Ovo je naročito izraženo u doba Ludog Proroka).

Sledeća beleška ponavlja porodične teme. "Ostaje 20 godina u Enohu (kraći boravak bio bi žurba); vraća se tamo posle 500 godina - svi su se poženili ili pomrli ili preselili - raspituje se o svima - razgleda trošne spomenike - pita o ovome ili onome — sve je veoma tužno — isuviše promena - napokon nalazi jednog usahlog nesrećnika koji je bio skroman mladić i prijateljevao s njim u mladosti - pokazuje mu grobove, ruinirane kuće i priča mu sve. Promenjen izgled grada i običaji. Ljubljenje među muškarcima izašlo iz mode - već se to dvaput dogodilo za Metuzalemovog vremena".

(Poslednje dve beleške razlikuju se od ostalih, te ja sumnjam da su napisane znatno posle prevoda Metuzalemovih papira. Izgled samog rukopisa slaže se s napisanim. Upotrebljen je drugačiji papir, a i rukopis se promenio od krupnog, čitkog stila iz sedamdesetih. Sada je mnogo bliži sitnom, preciznom stilu devedesetih. Ako pogađam, ove dve beleške napisane su kasnih osamdesetih i predstavljaju kratak povratak interesovanju za Metuzalema, koji Mark nije sledio). Međutim, nisu u celosti prevedena Metuzalemova putovanja, kao ni njegove opaske o društvu, u tom drugom izvodu. Umesto toga, Mark je uglavnom zainteresovan za nastupajuću Adamovu posetu. Mnoge beleške odnose se na ceremonije i „Raskoš napretka" koji ih prati. Izgleda da je Metuzalem nameravao da napravi kompletan pregled kulture Adamovog doba. Međutim, prevod je iznenada prekinut: zašto, ja ne znam. Smatram da je Otac istorije bio potpuno zauzet vladavinom Edvarda Sestog (počeo je pisanje „Kraljevića i prosjaka" 1877), ili sopstvenim putovanjima Evropom (1878), spremajući se za pisanje ,,Skitnice u inostranstvu".

Smatram da je drugi izvod preveden nedugo posle prvog. Godina je, gotovo sigurno, 1876, 1877. ili 1878. Nagađam da su oba izvoda iz 1876. i da su napisana na farmi Kveri.

B. DV.

Deseti dan - Malo je potrebno da bi se zaludele neznalice nečim novim. I tako, već je skoro dve godine otkako se ponovo pojavila izvesna stara igra, u kojoj se koristi lopta, a već su svima usta puna izraza koji objašnjavaju delove igre i kretanja u njoj; u toj meri da su uši trezvenih koji bi trebalo da se bave pametnijim poslovima, ispunjene klepetanjem do mučnog bola. Ukoliko čovek nasamari bližnjega svoga prepredenim trikom, koji mu omogućuje prednost a povredu bližnjem, primitivci kažu da je načinjen faul. Ukoliko neko postigne veliku i iznenadnu pobedu bilo koje vrste, kažu za njega da je postigao tri-bejzni pogodak. Ukoliko neko nenadano promaši u pokušaju zamaha iz zaleta,možete čuti ovakav komentar o njemu: „Hašat-kakolat" *(*Neprevodivo na engleski jezik, znači otprilike “ala ga je počistio" prim, aut. (M. T.)).

Na taj način je ova zla jezička izvitoperenost ušla poznatom već drskošću u sve pore jezika, i načinila ružnim nešto što beše skladno i lepo. Danas, na zahtev Oca moga, izvodili su tu igru u velikom dvorištu palate njegove, na način kako se igrala prethodna tri veka. Devet ljudi nosilo je plave čarape. Neki od tih u plavom behu raspoređeni u razmaku jedan do drugog, pognuti, svaki s dlanovima na kolenima, posmatrajući; ove su zvali

bejzmenima i fildersima -zašto, bog sam zna. Zanimalo me nije da saznam niti sam mario. Jedan crvenih nogu stajaše mlateći motkom iznad glave, kojom bi povremeno udario po tlu, zatim mahao opet. Iza njega povijen beše jedan crvenih nogu koji je često pljuvao u dlanove, zvahu ga hvatač. Pored ovoga, stajaše povijen jedan koga su zvali sudijom, obučen u obično savremeno odelo, koji je nešto obeležavao štapom po tlu, ne mogoh razumeti šta postiže time. Te reče isti: „Niska lopta“. Iako je onaj plavih nogu bacio loptu vanrednom snagom na onog s motkom, nije uspeo da ga obori jer je loše ciljao. Odjednom, svi oni zvani bejzmeni i fildersi pljunuše u svoje dlanove i pognuše se, posmatrajući. Onaj koji je mlatio motkom podneo je da ga gađaju loptom mnogo puta, ali je uvek uspevao da izmakne telo ili da se savije i spase se, dok su ostali pljuvali u dlanove, a istovremeno je sve preduzimao da umlati sudiju batinom, nikako ne uspevajući zbog grdne nespretnosti. Međutim, vremenom mu se posrećilo, te pade sudija mrtav, što me je izuzetno oraspoložilo, a potonji pade i sam, propustivši da se izmakne lopti, koja mu ovaj put razbi lobanju, na moje zadovoljstvo i zahvalnost. Smatrajući ovo krajem, molih očevo dopuštenje da idem, i dobih ga, dok su svi oko mene ostali, da vide druge onesposobljene. Već videh dovoljno, posećivati sport ovaj više neću jer uspešni pogoci postižu se retko, dok samoj igri nedostaje uzbuđenje. Da gore bude, beše i Jevel tamo, pun omalovažavanja modernih igrača ovih, pun hvale za neku moćnu devetoricu koju poznavaše pre tri stotine godina - sada mrtve i trule, slava Bogu, koji su sve radili bolje.

Dvanaesti dan - Glasine koje su stalno dobijale na snazi proteklih dvadeset godina, da će glava naše kneževske kuće, otac nacija zemaljskih, najotmeniji, najsvetiji i poštovanja dostojni Adam (nek mir s njim bude) željan biti da poseti Oca moga u glavnome gradu njegovome, glasine više nisu, već istina. Približavalo se poslanstvo noseći novosti. Izuzetno je veliko uzbuđenje u gradu od sreće i zahvalnosti. Otac moj naredi glavnom ministru da počne odgovarajuće pripreme. Trinaesti dan - Dođe čovek od poverenja, koji izvesti da poslanstvo boravi kraj oaze Balke, osamnaest dana puta, tamo prema jugu.

Četrnaesti dan - Razgovora drugih nema osim o vestima velikim i o poslanstvu. Zajutra još odoše očevi poslanici raskošno odeveni da zauzmu put, noseći darove zlatne i kamenje drago, začine i odore počasne. Sa zastavama i uz borbenu muziku prođoše oni, šljašteće mnoštvo, marširajući ispred mene dok se ne zamorih od broja i buke. Gomila sveta sjatila se po krovovima ili pratila kličući, nebrojeni behu. Veliki je ovo dan.

Petnaesti dan - Otac moj naredio beše da se Palata palmi nanovo opremi za dolazećeg ambasadora i pratnju njegovu. Osam stotina zanatlija i umetnika počeće da radi svim sredstvima, da kreči i pozlaćuje i obnavlja.

Šesnaesti dan - Hitam muzeju da pogledam odeću od smokvina lista i čudne neštavljene kože zverinja, koju su naši preci nosili u Raju, u vremena stara. Isto tako i gorući mač koji je nosio Anđeo. Sada kada je grad obuzet rastućim uzbuđenjem, rekoše da muzej ne može da primi više od nekoliko

hiljada posetilaca koji svakodnevno zahtevaju pristup relikvijama. Da bih video sve i čuo sve kao običan građanin, da prepoznat ne budem i uznemiravan pažnjom zbog statusa moga i dostojanstva, odoh ja prerušen kao običan mohak* (*Neprevodivo na engleski, znači nešto više od zanatlije, ali ipak ne umetnik. Takve su neznatne bile razlike u kastama toga vremena - prim, aut. (M. T.)), čak i bez pratnje sluge. Nekoliko stotina vodiča hodalo je gorostasnim prostorijama u nizu, praćeno znatiželjnim narodnim masama, i objašnjavalo sakupljena čudesa. Primetih da vodiči nisu nasumice pokazivali izloške, već strogim redom, te da je njihov starovremenski govor postao nepromenjivi niz reči, naporan, bez razlike i bez srca i izražajnosti, kao da je govorila mašina. Izvesni koga ja pratih bavio se time četiri stotine godina, razglabajući isti govor i danju i noću, sve to proteklo vreme, dok više vlasnik vilica svojih ne bi; kada bi počeli da klimaju okolo, Bog sami ne mogaše zaustaviti ih dok ne završe priču. Retorika glupa i širenje njeno, nekada beše kao prijatan zvuk, avaj, sada je izazivala podsmeh ili žalost, koliko je prazna i beživotna bila. Siroti matori usahli magarac, triput ga prekidoh, samo da ga iskušam. I beše baš kao što i pomislih; zbunih ga sasvim, primoran beše da vrati se i počne opet sve ispočetka. Koliko pametan beše, reče: „Da, užasno oružje ovo, sećanje ljuto na taj nesrećni dan; plamteći obuzeto vatrama iznad večernjih polja Raja isijava avetinjske zrake“, a ja, prekidajući ga, upitah o važnim stvarima sadržanim u legendi, o Slici i Prilici božjoj i Ključu Vrta, čiji original pohranjen je u riznici kuće Kainove, u dalekome gradu Enohu. Ostareli vodič zbuni se veoma ovim, i pokuša da odgovori mi, neuspešno jednom i zatim opet, potrudi se da nađe mesto u svom jadnom govoru koje prekide ranije; ne uspevši, vrati se opet i zausti kao i pre: „Da, užasno oružje ovo, sećanje ljuto na taj nesrećni dan, plamteći obuzeto vatrama iznad večernjih polja Raja, isijava avetinjske zrake", a ja, prekidajući ga dvaput, vratih ga svaki put njegovom prokletom „da, užasno oružje ovo“. Odjednom postade gnevan, primećujući po znacima uveseljavanja iz gomile da se sprdam s njime, okrenu se k meni, govoreći: „Iako sam niskog staleža i bez titule, zvuči nezdravo da obični jedan iz staleža mohaka i uz to neuljudan mladić, ruganjem sramoti godine moje“. Izazvan budući, ja koji nikada pre ne znah za uvredu, zamalo rekoh: „Po zakonu, svaki koji uvredi bilo koga iz kraljevske kuće, ode mu glava“. Ali se pribrah na vreme, ne progovorih, ostavivši za drugu priliku da ga dam razapeti, a s njim i porodicu.

Nisam osećao tu radoznalost kojom je privlačila poglede ka smokvinom lišću. Jer više to ne beše lišće, zapravo, već samo ostade kostur, svo tkivo lišća propalo i nestalo beše, osim nešto žilica. Izvesna zakerala tvrde da nam neće nedostajati originalna odeća rajska sve dok rastu smokvina stabla i zverinje obnavlja ova sveta blaga. A ja opet ne kažem ništa, jer to je najveća tajna. Ipak me boli kada se setim da sada postoji, u svakome od sedam gradova, Jedini i Pravi gorući mač isterivanja iz Raja. To bi svakoga dovelo u nedoumicu. Odjednom prođe dražesna poklonica idola, okruži je

gomila i ona nestade u njoj. Istoga trena počeh da sanjarim i maštam, i izgubivši želju za čudesima sabranim oko sebe, povukoh se domu.

Dvadeseti dan - Daj bože da stigne to poslanstvo već jednom, jedva se uzdržavahu ljudi. Samo o tome se priča, o velikoj stvari toj i pripremama. Ipak, još mnogo dana će proći, dok očekivanja urode plodom.

Dvadeset sedmi dan - Propast generaciji Javalovoj! Neka nikada ne stane ruka koja pokreće otmene orgulje i očaravajuću harfu, ali umuknuti mora taj nemirni demon u utrobi kutije, koja omogućuje skitnicama da melju žalopojke ručicama i da ime daju joj Muzika. Ta nova stvar, nema ni vek jedan kako je izmišljena, ipak se raširila posvuda kao pošast; tako da danas u svakom gradu možete videti skitnice iz svakojakih zemalja kako melju ovim užasnim kutijama, družeći se s majmunima. Podneti, moglo bi se, da beše razlike u muzici; ali avaj, izgleda da svi oni sviraju istu pesrrtu - istu novu onu koja dođe u modu pre trideset godina i izgleda da neće prestati pre nego se svet podavi u toj glupoj poplavi koju bogobojažljive budale s lošim varenjem prizivaju i proriču, s vremena na vreme. Govore da je sve ovo uzbuđenje povećalo broj hordi mlinara ovih, te da ih sada ima u gradu punih osamdeset hiljada, i da svi melju, neprestano, tu žalopojku staru: „O, poljupci Hagagu od njegove majke“. Vaistinu, pokazaše se vremena ova nepodnošljiva meni. Iako Hagag već osuđen beše, zadovoljan nisam mogao biti, silan moj bes je što ikada on rođen bi, da njega nije, nikada pošast ova stigla ne bi.

Drugi dan šestog meseca godine 747 - Juče stigoše očevi predstavnici, dovodeći uzvišenoposlanstvo, koje Otac moj primi u sjaju još na kapijama grada. Mnogoljudna beše povorka, u zanimljivim odorama, mnogo finog i otmenog da se vidi. Grad bio je lud od zanosa. Nikada ništa slično ovakvoj buci i zbrci ne videh pre. Svaka kuća i ulica i sve palate bleštale su svetlom po čitavu noć; a neki koji stajahu na dalekim istočnim planinama rekoše da grad imao je izgled udaljene ravni načičkane kamenjem dragim koje je blistalo i treperilo očaravajućim blagim zracima.

Ambasador je isporučio poruke svoje, i sada nema nedoumice više. Adam će zapravo doći, i vreme se znalo: 787. ili dogodine. Dato beše javno saopštenje i ceo grad je odisao zadovoljstvom. Izdate su Očeve naredbe da smesta počnu pripreme za jedan tako veličanstven događaj.

Sada će početi igre i ostale zabave da razonodimo ambasadora, te je Otac moj proglasio javne praznike tokom dva meseca, koliko sve ovo trajati mora.

ODLOMAK IZ EVINE AUTOBIOGRAFIJE

Vrativši se arhivi nastaloj ubrzo nakon 1890, prevodilac je odlučio da se od Metuzalema uputi ka zajedničkom pretku, utemeljivaču proklete ljudske rase. Čitaoci Marka Tvena setiće se njegove dugotrajne naklonosti Adamu, mnogih aluzija na njega, njegovog predloga da mu se podigne spomenik i drugih poduhvata u vezi s njim. Pored Jehove i Satane, Adam ga je uvek interesovao više od bilo koje druge osobe iz biblijskog okruženja. Izvesno vreme pre 22. marta 1893. dovršio je priređivanje Adamovog dnevnika, isprva objavljenog u knjizi Nijagara (1893), koji je, ponegde prepravljen, sada deo knjige Zaveštanje od 30.000 dolara i druge priče (1906).

U leto 1905. Mark je preveo „Evin dnevnik". Prvi put je objavljen kao deo knjige Žene njihovih muževa zbir pripovesti koje su uredili Vilijam Din Houvels i Henri M. Olden.

„Evina autobiografija" koja sledi bila je neugodna za urednika, kao što je to ništa manje morala biti za prevodioca. Radeći na ovom rukopisu, on se suočio s ozbiljnim tekstuelnim varijantama u Adamovoj dokumentaciji. Nije iznenađujuće da se za hiljadu godina činjenice zbrkaju, a toga ima manje u ličnim porodičnim arhivama nego u Knjizi postanja. Čak ni sam Otac istorije nije mogao razlučiti tri različita viđenja Raja pre njegovog Pada koje je našao u arhivama ili utvrditi koje od njih nije istinito. Nema sumnje da su se u sva tri ušunjali elementi legende i greške onih koji su ih kopirali, ali Mark Tven je odlučio da to nije bitno. On je u „Evinom dnevniku", koji je priredio 1905, video idiličnu ljubavnu priču, delić čije je mesto u dokumentaciji slično onom Ruti u Starom zavetu. Verovatno neistinita i svakako beznačajna za istorijske procese čije je tumačenje tražio u dokumentaciji pre trideset godina, ona je svakako očaravajući deo mitologije i on ju je objavio kao takvu.

Izgleda da se odmah vratio na arhive i počeo istraživanje od godine 920. nakon Stvaranja. Usput, verovatno kao prateću studiju, preveo je deo najdužeg rukopisa u arhivama, „Evinu autobiografiju". Izostavljam njen deo, oko četiri hiljade reči na početku i stotinak reči tamo gde se rukopis naglo završava.

Prvi deo ne samo zato što je viđenje prvih Evinih dana s Adamom u suprotnosti onom u već objavljenim dnevnicima (jer nagoveštavanje Iskušenja nije u saglasnosti s delovima Evinog i Sataninog dnevnika sada objavljenih u Evropi i drugde) nego i zato što su pojedini delovi preterano sladunjavi i sentimentalni. Prevodilac kao da je uvideo taj nedostatak - ali je, i pored toga, uglavnom bio zainteresovan za Evine poslednje godine, za Veliko društvo čiji je pad nagovešten u preostaloj dokumentaciji.

Beleške koje rezimiraju neprevedene delove njene autobiografije pokazuju da je Eva potpuno jasno, baš kao i Ludi Prorok, shvatala šta se dešava s njenim ljudima. Posebno je želela da raspravi periodično pojavljivanje čudotvorstva koje je Otac istorije prepoznao kao vrstu hrišćanske nauke. Uspon ovakve magije, mislila je, značio je slabljenje pravih religioznih osećajaasamim tim i umanjenje religijskih kazni. Bio je to dokaz propasti i tokom čitave istorije prethodnica katastrofe. Kada čovek počne da zagovara takve religije, civilizacija umire i vreme je za potop. Ovo je samo jedan od mnogih cikličnih fenomena koji se pojavljuju pri zamršenim odnosima na početku propasti civilizacije.

Struktura izostavljenog dela može se nazreti iz onoga što je odštampano ovde. U neko doba nakon godine 900. Eva se osvrće na tok svog života. U njenom pripovedanju prepliću se citati iz starih dnevnika, a deo koji ja štampam postaje, negde na pola puta, neprekinut citat. Čitaoci će primetiti da se njena priča povremeno ne slaže s prethodno objavljenim verzijama, ali nema znatnije protivrečnosti.

Od prevođenja je odustao, verujem, zbog njene ležernosti. Nakon devet hiljada reči ona još nije izašla iz Raja - a Marko je bio usredsređen na događaje skoro hiljadu godina nakon Pada.

Ne može se zasigurno odrediti datum nastanka ovog prevoda. Pejn daje dva datuma, oba verovatna: oko 1900. i oko 1905. Ja lično verujem da je nastao posle „Evinog dnevnika“ (leto 1905) i da je napisan u jesen 1905. ili 1906.

B. DV

Ljubav, mir, lezernost, bezgranicno zadovoljstvo - to je bio život u Vrtu. Bila je sreća biti živ. Nije bilo bola, ni bolesti, niti bilo kakvih fizičkih tragova koji bi označili protok vremena; bolest, briga, tuga - neko bi ih mogao osetiti van kapija, ali ne u Raju. Ovde za njih nije bilo mesta, ovde ih nikad nije bilo. Svi su dani bili takvi i svi su bili san snova. Interesovalo nas je sve; jer bili smo neuki i bili smo deea; naša neukost bila je drugačija od današnjeg poimanja neukosti. Nismo znali ništa - ama baš ništa. Počinjali smo sa samog dna - od samog početka; morali smo da naučimo abecedu stvari. Danas dete od četiri godine zna neke stvari kojih mi nismo bili svesni ni s trideset. Jer bili smo deca bez dadilja i tutora. Nije bilo nikog ko bi nam bilo šta rekao. Nije bilo rečnika pa nismo znali da li koristimo reči pravilno ili ne; voleli smo one dugačke, i sada znam da smo ih često koristili zbog njihove zvučnosti i uzvišenosti, iako nismo imali nikakvu predstavu o njihovom značenju; a što se tiče našeg izgovora, to je bio

potpuni skandal. Nismo se uopšte obazirali na takve tričarije; pošto smo prikupili obiman rečnik za razmetanje, nismo nimalo marili za način i metode njegove upotrebe.

Ali, naša velika strast bilo je proučavanje, saznavanje i analiza uzroka, prirode i svrhe svega na šta bismo nailazili i to istraživanje nam je ispunjavalo dane sjajnim inte- resovanjem koje bi nas obuzimalo. Adam je po svojoj prirodi i sklonostima bio naučnik; za sebe mogu opravdano reći da sam bila ista pa smo voleli da se nazivamo tim velikim imenom. Oboje smo bili željni da nadmašimo ono drugo po nekom naučnom otkriću i to je bio dodatni podstieaj našem prijateljskom suparništvu, što nas je delotvomo sprečavao da zapadnemo u dokolicu i raskalašnu potragu za zadovoljstvima.

Naše prvo naučno otkriće za pamćenje bio je zakon po kome voda i ostali fluidi teku nizbrdo, nikako uzbrdo. To je Adam otkrio. Danima i danima on je u tajnosti sprovodio svoje eksperimente, ne rekavši mi ni reč o tome; želeo je da bude potpuno siguran. Znala sam da nešto značajno uznemirava njegov veliki intelekt jer nije imao mira i puno se vrteo u snu. Ali, naposletku je bio siguran i onda mi rekao. Nisam mogla da poverujem, delovalo mi je tako čudno i nemoguće. Moje iznenađenje bilo je njegov trijumf, njegova nagrada. Vodio me je od potočića do potočića - na desetine njih - govoreći uvek isto: „Eno - vidiš da teče nizbrdo - uvek teče nizbrdo, nikad nagore. Moja teorija je bila tačna; dokazana je, ustanovljena, ništa je ne može opovrgnuti." I bilo je čisto uživanje videti njegovo ushićenje velikim otkrićem.

Danas se nijedno dete ne čudi kada vidi da voda teče nadole, a ne nagore, ali tada je to bila iznenađujuća stvar i podjednako je teško bilo poverovati u nju kao i u bilo koju činjenicu na koju sam ikad naišla. Vidite, ta jednostavna stvar bila mije pred očima još od dana kada sam stvorena, ali nikad je nisam zapazila. Trebalo mi je izvesno vreme da je prihvatim i da joj se prilagodim i dugo vremena nisam mogla da prođem pored potoka a da svesno ili nesvesno ne stavim šaku u njega, napola iščekujući kršenje Adamovog zakona; ali najzad sam se uverila i to je ostalo tako; od tog dana bila bih uznemirena i zbunjena da vidim vodopad koji ide u pogrešnom pravcu. Znanje se stiče teškim radom; nijedno se ne dobija besplatno.

Taj zakon je bio prvi Adamov veliki doprinos nauci; i više od dva veka zvao se njegovim imenom - Adamov zakon toka fluida. Svako mu je mogao ugoditi ako bi nabacio kompliment ili dva tim povodom. Dobrano se ponosio - neću pokušati to da prikrijem - ali ga to nije pokvarilo. Ništa ga nije moglo pokvariti, bio je tako dobar, drag i ispravan. Uvek bi reagovao omalovažavajućim gestom i rekao da to nije ništa posebno, da bi to neki drugi naučnik uskoro otkrio i sam; ali, istovremeno, ukoliko bi primio nekog stranca u posetu, a taj bio toliko netaktičan da zaboravi to da spomene, bilo je jasno kako taj stranac neće biti pozvan ponovo u posetu. Nakon nekoliko stoleća, otkriće zakona je došlo u pitanje i oko toga su se različita naučna tela rvala čitav vek, da bi naposletku zasluge otišle

savremenijoj osobi. Bio je to surov udarac. Adam posle toga više nikad nije bio ista osoba. Nosio je tu tugu u svom srcu šest stotina godina i verujem da je to skratilo njegov život. Naravno da je u životu imao prednost nad kraljevima i svim pripadnicima ljudske rase kao Prvi čovek i uživao sve počasti koje slede tom visokom rangu, ali to mu nije bilo dovoljno da prežali otimačinu jer on je bio i pravi i Prvi naučnik; poverio mi se više puta: samo da je mogao da zadrži slavu čoveka koji je otkrio Zakon toka fluida, bio bi sasvim zadovoljan da prođe kao sopstveni sin, tj. Drugi čovek. Učinila sam što sam mogla da ga utešim. Rekla sam mu da mu je kao Prvom čoveku slava obezbeđena i da će doći vreme kada će ime naučnika koji je navodno otkrio da voda teče nadole izbledeti i biti zaboravljeno na Zemlji. I verujem u to. Nikad nisam prestala. Taj dan će svakako doći.

Sledeći veliki trijumf za nauku postigla sam ja: naime, kako mleko dolazi u kravu. Oboje smo se čudili toj misteriji dugo vremena. Sledili smo krave naokolo godinama - hoću reći, danju - ali ih nikad nismo uhvatili kako piju tečnost te boje. I tako, najzad smo rekli kako ga bez sumnje nabavljaju noću. Onda smo ih na smenu posmatrali noću. Rezultat je bio isti -zagonetka je ostala nerešena. Ovakvi pokušaji su se nekako i mogli očekivati od početnika, ali čovek uviđa, sada, da u osnovi nisu bili naučni. Naišao je trenutak kada nas je iskustvo naučilo boljim metodama. Jedne noći, dok sam premišljala i gledala u zvezde, sjajna ideja mi je proletela kroz glavu i ja sam dokučila način! Isprva sam poželela da probudim Adama i kažem mu, ali sam se oduprla tome i sačuvala tajnu. Nisam ni oka sklopila do kraja noći. Čim se pojavilo prvo bledo svetio zore, potajno sam se iskrala napolje; duboko u šumi odabrala sam malu zatravljenu površinu i od šiblja načinila siguran tor; tada sam ubacila kravu u njega. Pomuzla sam je do kraja i onda ostavila tamo, kao zatvorenika. Tamo nije bilo ničega za piće -morala je dobiti mleko njenom tajnom alhemijom ili ostati bez njega.

Čitav dan sam se vrtela, toliko sam bila obuzeta time da nisam mogla da govorim povezano; ali Adam je bio zauzet pokušajem da izmisli tablicu množenja, tako da nije primetio. Negde predveče stigao je do toga da je šest puta devet 27 i, dok je on bio pijan od radosti zbog ovog dostignuća i nesvestan mog prisustva i svih ostalih stvari, ja sam se iskrala do moje krave. Ruke su mi se toliko tresle od uzbuđenja i straha zbog mogućeg promašaja da neko vreme nisam mogla stisnuti vime; onda sam uspela i mleko je poteklo! Devet litara. Devet litara, a ni od čega. Odmah sam znala objašnjenje: mleko nije uzeto ustima, ono je kondenzovano iz atmosfere kroz kravlju dlaku. Otrčala sam i rekla Adamu a on se neizrecivo ponosio mnome i beše srećan koliko i ja.

Tada reče: „Znaš, ovo nije samo jedan tvoj veliki i dalekosežni doprinos nauci već dva.“

I to je bilo tačno. Nizom eksperimenata već odavno smo došli do zaključka da se atmosferski vazduh sastoji od vode u nevidljivoj suspenziji; takođe, da su sastojci vode vodonik i kiseonik, da stoje u odnosu dva prema jedan i da se mogu izraziti simbolom H20. Moje otkriće je pokazalo

činjenicu da je postojao još jedan sastojak - mleko. Proširili smo simbol na H2OM.

PRIDODATI ODLOMCI IZ EVINOG DNEVNIKA

Još jedno otkriće. Jednog dana sam primetila da Vilijam Mekinli ne izgleda dobro. On je bio prvobitni lav i od samog početka moj ljubimac. Ispitala sam ga da bih videla šta nije u redu s njim i videla da mu se u grlu zaglavila glavica kupusa koju nije sažvakao. Nisam mogla da je izvučem pa sam uzela dršku od metle i ugurala je. Ovo mu je pomoglo. Tokom mojih pokušaja bilo je neophodno da otvori usta kako bih mogla da pogledam u njih i tada sam primetila nešto neobično u vezi s njegovim zubima. Zatim sam podvrgla njegove zube pažljivom naučnom pregledu i rezultat je bio potpuno iznenađujući lav nije vegetarijanac, on je mesožder! Stvoren kao takav, u svakom slučaju.

Otrčala sam k Adamu i rekla mu, ali on mi se, naravno, izrugao zapitavši: „Gde bi pronašao meso?“

Morala sam priznati da ne znam.

„U redu onda, vidiš i sama da je ideja neosnovana. Meso nije predviđeno za jelo, inače bi bilo obezbeđeno. S obzirom na to da nije, sledi, kao neizbežno, da nijedan mesožder nije ušao u poredak stvari. To je logična dedukcija, zar ne?“ „Jeste.“

„Ima li slabog mesta u njoj?“

„Ne“

„U redu onda, šta imaš da kažeš?“

„Da postoji nešto bolje nego što je logika.“

„Zaista? Šta je to?“

„Činjenica."

Pozvala sam lava i navela ga da otvori usta.

„Pogledaj levu stranu gornje vilice“, rekoh. „Zar nije taj dugački izbačeni zub očnjak?“

Bio je iznenađen i rekao impresionirano: „Tako mi svega, jeste!“

„Šta su ova četiri iza njega?"

„Pretkutnjaci, ili mi nisu sve na broju!"

„Šta su ova dva u pozadini?"

„Kutnjaci, ako uopšte umem da razlikujem kutnjak od glagola u perfektu. Nemam više šta da kažem. Statistika ne laže; ova zver nije biljojed."

Uvek je bio takav - nikad ljubomoran, sitničav, uvek pravedan, uvek velikodušan; dokažite mu neku stvar i on će se tome odmah spremno pokoriti. Pitam se jesam li vredna ovog sjajnog dečka, ovog divnog stvorenja, ovog velikodušnog duha?

Bilo je to pre nedelju dana. Proučili smo životinju za životinjom i uvideli da je posed bogat životinjama za koje se dotad nije znalo da su mesožderi. Sada ima nečeg vrlo dirljivog u gledanju naočitog bengalskog tigra kako se puni jagodama i crnim lukom; izgleda vrlo neprimereno, mada nikada dosad nisam razmišljala o tome na taj način.

[Kasnije] Danas, u šumi, čuli smo Glas.

Potražili smo izvor, ali ga nismo mogli pronaći. Adam je rekao da ga je čuo ranije, ali da ga nikad nije video mada mu je bio vrlo blizu. Tako da je bio siguran da je kao vazduh i da se rte može videti. Zatražila sam da mi kaže sve što zna oGlasu, ali je znao vrlo malo. Bio je to Bog Vrta, reče on, rekao da pazi na Vrt i održava ga; i rekao je da ne smemo jesti voće s određenog drveta jer ćemo, ukoliko ga jedemo, svakako umreti. Naša smrt bila bi sigurna. To je bilo sve što je znao. Želela sam da vidim drvo pa smo se ležerno prošetali do dela gde je stajalo na izdvojenom i divnom mestu i tu smo seli i dugo pričali, gledajući ga sa zanimanjem. Adam je rekao da je to bilo drvo znanja dobra i zla.

„Dobra i zla.?“

„Da.“

„Štaje to?“

„Šta je šta?“

„Pa, te stvari. Šta je dobro?“

„Ne znam. Kako bih mogao znati?“

„U redu, onda, sta je zlo?

„Pretpostavljam da je to ime nečega, ali ne znam čega.“ „Ali, Adame, moraš imati neku ideju šta je to“

„Zašto bih morao imati neku ideju? Nikad nisam video tu stvar, kako mogu uopšte da imam ikakvog pojma? A šta ti misliš?"

Naravno da nisam mislila ništa i da je bilo nerazumno očekivati od njega da ima mišljenje. Nije bilo nikakvog načina da znamo šta to može biti. Bila je to nova reč, kao i druge; nismo ih dosad čuli i nisu nam značile ništa. Misli su mi bile obuzete tim pitanjem i naposletku sam rekla: „Adame, postoje te nove reči -umreti i smrt. Šta one znače?“

„Nemam nikakvu ideju“

„U redu, onda, šta misliš da znače?"

„Dete moje, zar ne vidiš da je nemoguće da bar približno odgovorim na pitanje o kome ne znam apsolutno ništa? Osoba ne može razmišljati kada nema s čim. Zar nije tako?“

„Da - znam to; ali, kako je to neugodno. Samo zato što ne mogu znati, to više želim da znam“

Neko vreme smo sedeli tiho, prevrćući zagonetku po glavi: a onda sam iznenada shvatila kako možemo saznati, iznenađena što se toga nismo setili odmah, toliko je bilo jednostavno. Skočila sam na noge i rekla: „Kako smo glupi! Pojedimo ga; umrećemo pa ćemo onda znati šta je to i više se nećemo zamarati tim pitanjem."

Adam je to prihvatio kao dobru ideju i odmah ustao da bi ubrao jabuku kada je kraj nas provijugalo najčudnije stvorenje, od neke vrste koju dosad nikad nismo videli, pa smo, naravno, odbacili stvar koja nije bila od nekog posebnog naučnog interesa da bismo pojurili za onom koja jeste.

Jurili smo tog nespretnog, užurbanog, usplahirenog goblina kilometrima i kilometrima preko brda i dolina, sve dok nismo stigli do zapadne strane

doline gde je veliko drvo bengalske smokve, i tu ga najzad uhvatili. Kakva radost, kakav trijumf: to je pterodaktil! O, kako je mio, kako je ružan! 1 ima takvu narav, tako odbojno kreštanje. Pozvali smo par tigrova i jahali ih do kuće ponevši ga sa sobom. Sada je tu kraj mene i, mada je kasno, ne mogu podneti da odem u krevet jer on je tako fascinantna kreatura i kraljevski doprinos nauci. Znam da neću moći da spavam jer ću razmišljati o njemu i čeznuti za jutrom kada ću moći da ga detaljno proučim, ispitam tajnu njegovog rođenja i odredim koliko je ptica a koliko reptil i vidim da li odgovara tezi da najjači opstaju; što mislimo da je sumnjivo u njegovom slučaju. O, Nauko, prava si umetnost, sva ostala inte- resovanja blede i nestaju!

Adam se budi. Kaže mi da ne zaboravim da zabeležim te četiri nove reči. To pokazuje da ih je zaboravio. Ali ja nisam. Za njegovu Ijubav, ja stalno pazim. Zapisane su. Adam je taj koji pravi Rečnik - tako bar on misli - ali sam primetila da sam ja ta koja obavlja posao. Međutim, nema veze, volim da činim sve što poželi; posebno uživam u radu na rečniku jer ga, jadnička, to spasava poniženja. Njegov izgovor nije naučan. Izgovara kataklizmu sa k, a katastrofu sa ts, mada obe reči potiču iz istog korena.

Tri dana kasnije. Nazvali smo ga Teri, skraćeno, i o, tako je mio! Ova poslednja tri dana bili smo potpuno obuzeti njime. Adam se pita kako je nauka dosad uopšte mogla opstati bez njega a i ja osećam isto. Mačka je, videvši da je nepoznat, iskušala sreću s njim, ali je smesta i zažalila. Teri je prodrmusao Tomasa levo-desno, što se na ovog odrazilo tako da je ostao bez pojedinih delova krzna, pa je odstupio sa stavom onoga ko je želeo da iznenadi nekoga, a zatim poželeo da se povuče i porazmisli zašto mu to nije uspelo. Teri je jednostavno super - nema stvorenja nalik njemu. Adam ga je detaljno ispitao i ubeđen je da odgovara tezi da najjači opstaju. Rekla bih da Tomas misli drugačije.

Godina treća. Početkom jula Adam je primetio da riba iz jezerceta dobija noge - riba iz porodice kitova, mada ne kit sam po sebi, s obzirom na to da je bila u stanju sputanog razvoja. Bio je to punoglavac. Posmatrali smo ga s velikim interesovanjem jer ukoliko bi se noge zaista razvile i postale upotrebljive, naš cilj bi bio da ih razvijemo i kod ostalih riba da bi mogle izaći, hodati naokolo i imati više slobode. Cesto smo se bavili ovim jadnim stvorenjima, koje večno žive neudobno, u vlazi, ograničene na vodu, dok se sve ostale slobodno igraju među cvećem i ugodno provode. Ubrzo su se noge usavršile, sasvim dovoljno da kit postane žaba. Izašla je na kopno i skakala naokolo, pevajući radosno, posebno uveče. Bila je bezgranično zahvalna. Ostale su sledile nedugo potom tako da smo uskoro imali mnogo muzičkih noći, što je bilo veliko poboljšanje spram tišine koja je vladala ranije.

Izneli smo razne vrste riba na obalu i pustili ih na poljane, ali je svaki pojedinačni slučaj predstavljao razočaranje - nije bilo nogu. Bilo je to čudno; nismo to mogli razumeti. U roku od nedelju dana sve su se ponovo vratile u vodu i tu su izgledale zadovoljnije nego na kopnu. Ovo smo uzeli

kao dokaz da ribe po pravilu ne mare puno za kopno i da se nijedna nije puno zainteresovala za njega osim kitova. Bilo je velikih kitova u ogromnom jezeru, pet stotina kilometara niz dolinu, i Adam je otišao tamo s idejom da ih razvije i time poveća njihovo zadovolj stvo.

U trenutku kada odsustvovao nedelju dana, rođenje mali Kain. Za mene je to predstavljalo veliko iznenađenje, nisam očekivala da će se išta desiti. Bilo je to baš kao što je Adam rekao: „Uvek se desi ono što se ne očekuje."

Isprva nisam znala šta je to. Smatrala sam da je to životinja. Ali, nakon ispitivanja, to se teško moglo prihvatiti jer bilo je to bezubo, veoma bespomoćno malo stvorenje, s tek nešto krzna. Neki detalji bili su ljudski, ali nije ih bilo dovoljno da ga naučno klasifikujem pod tu vrstu. Tako je počelo kao lusus naturae - hir prirode - što je bilo neophodno za prvo vreme, dok ne sačekamo razvitak.

Svejedno, ubrzo sam počela da se zanimam za njega i to interesovanje je raslo iz dana u dan; uskoro je postao topliji i postao brižnost, pa Ijubav, a onda i idolatrija i čitava moja duša se posvetila tom stvorenju a ja sam bila prožeta strasnom zahvalnošću i srećom. Život je postao blaženstvo, ushićenje, ekstaza i ja sam čeznula, iz dana u dan, iz sata u sat, iz minuta u minut da se Adam vrati i podeli sa mnom moju gotovo nepodnošljivu radost.

Godina četvrta/peta. Naposletku je došao, ali nije smatrao da je to dete. Mislio je dobro i bio drag i ljubak, ali on je pre svega bio naučnik, a tek potom čovek - takav je bio po prirodi -i nije mogao ništa prihvatiti pre nego što bude naučno dokazano. Strahovi koje sam pretrpela, sledećih dvanaest meseci zbog tih njegovih eksperimenata, ne mogu se rečima opisati. Izložio je dete svakoj neprijatnosti i neprilici koje se mogao setiti, a sve da bi odredio kojoj vrsti ptice ili reptila ili četvoronošca pripada i u čemu je najbolji, pa sam tako morala stalno da ga sledim, i danju i noću, umorna i očajna, u želji da mu ublažim jad i pomognem da sve to prebrodi što lakše. Verovao je da sam ga našla u šumi i menije zbog toga bilo drago jer ga je ta ideja navodila da povremeno ode i pokuša da ulovi još neko, što je meni i detetu davalo blagoslovene periode predaha i mira. Niko ne može da pojmi olakšanje koje bih osetila svaki put kada bi prestao s ovim uznemirujućim opitima i skupio svoje zamke i mamce da bi krenuo u šumu. Čim bi nestao s vidika, ja bih prigrlila moje milo k srcu i gušila ga u poljupcima, uzvikujući reči zahvalnosti. Jadno malo stvorenje kao da je shvatalo da se desilo nešto dobro po nas, pa bi se ritalo i gukalo i smešilo srećnim osmehom detinjstva ravno iz mozga - ili šta god da je to što se nalazi tamo.

Godina deseta. Sledeći je došao naš mali Avelj. Mislim da smo imali godinu i po ili dve kada je Kain rođen, a oko tri ili tri i po kada nam se Avelj pridružio. Dosad je Adam već počeo da shvata. Postepeno su njegovi eksperimenti postajali sve manje neugodni da bi konačno, ni godinu dana po rođenju Gledis i Edvine - godine pete i šeste - potpuno prestali. Počeo je duboko da voli decu pošto ih je naučno svrstao i od tog trenutka pa sve dosad blaženstvo Raja je savršeno.

Imamo devetoro dece, sada - pola dečaka i pola de- vojčica. Kain i Avelj počinju da uče. Kain sabira tako dobro kao i ja, a pomalo i množi i oduzima. Avelj mentalno nije brz kao njegov brat, ali ima upomost kojom to nadomeštava. Nauči otprilike onoliko koliko i Kain za tri sata, ali Kain dobija i nekoliko sati dnevno za igru. Tako da je Avelj dugo na putu, ali kako Adam kaže, „stiže na vreme, svejedno." Adam je zaključio da je upomost jedan od talenata, tako da ga je u svom rečniku svrstao pod tu stavku. I za pravopis treba talenat takođe, sigurna sam u to. I pored sve svoje bistrine, Kain ne može da nauči pravilan pravopis. I tu je sličan ocu, koji je najbistriji od svih nas, pa mu je ipak pravopis pravi užas. Moj je pravopis dobar, a isti je slučaj i s Aveljom. Ovih nekoliko činjenica ne dokazuje ništa jer se ne može izvući princip iz svega nekoliko primera, ali one bar nagoveštavaju da su pravilni izgovor i pisanje dar, da se on stiče rođenjem i da je znak intelektualne inferiornosti.

Po analogiji, neposedovanje tog dara ukazuje na velike mentalne moći. Ponekad, kada bi Adam radio na dobroj velikoj reči, kao stoje logozofija, i zadubljeno brisao znoj s čela, prosto bih ga obožavala jer je delovao tako strahovito umno superiorno i uzvišeno. On piše reč pantamorfija na više načina nego što je to moguće.

Kain i Avelj su dragi mali momci i vrlo lepo se brinu o svojoj maloj braći i sestrama. Četvoro najstarijih često luta naokolo, po sopstvenoj želji, pa ih uopšte ne vidimo po dva- tri dana. Jednom su izgubili Gledis i vratili se bez nje. Nisu se mogli setiti tačnog trenutka ili mesta njenog nestanka. Bilo je to daleko, rekli su, ali nisu mogli reći koliko; za njih je to bio nov predeo. Bio je bogat bobicama biljke koju mi zovemo smrtonosna pomrčina - ne znamo iz kog razloga. Nema nikakvog značenja, ali smo tako iskoristili reč koju smo odavno čuli od Glasa, a mi volimo da upotrebljavamo nove reči kad god nam se ukaže prilika i tako ih na najbolji način stavimo u opticaj. Nj ima su drage te bobice pa su dugo lutali jedući ih; uskoro, kada su bili spremni da pođu nekud dalje, primetili su da nema Gledis, a ona se nije odazivala na svoje ime.

Nije došla sledećeg dana. Ni sledećeg, ni onog posle njega. Tada je prošlo još tri dna, a ona se još nije pojavila. Bilo je to vrlo čudno, ništa slično nikada se nije desilo. Naša radoznalost je počela da se budi. Adam je mislio da bi, ukoliko se ne pojavi sledećeg dana, ili najkasnije do prekosutra, trebalo da pošaljemo Kaina i Avelja da je potraže.

To smo i učinili. Bili su odsutni tri dana, ali su je pronašli. Imala je puno avantura. U tmini, prve noći, pala je u reku koja ju je odnela daleko, nije znala koliko, da bije konačno nanela na peščanu dinu. Nakon toga, živela je s porodicom kengura, koji su je domaćinski dočekali i mnogo se družili. Mama kengur je bila vrlo draga i pažljiva, izvadila bi svoje mlade iz džepa i otišla u berbu po brdima i dolinama, odakle bi donela punu torbu probranog voća i raznih plodova; i skoro svake noći su imali društvo - medvedi i zečevi i lešinari i kokoške i lisice i hijene i tvorovi i ostala stvorenja - svi bi veselo skakali i dobro se provodili. Životinje su, izgleda, sažaljevale dete

zbog toga što nije imalo krzno; jer, kad god bi spavala, one su je pokrivale lišćem i mahovinom da bi zaštitile njenu nežnu kožu i dečaci su je i pronašli tako prekrivenu. Bila je nostalgična prvih dana, ali je prevazišla to.

To je bila njena reč - nostalgija*(*Eng.: homesick - prim. prev.).

Stavili smo je u rečnik i sada ćemo joj upisati značenje. Sačinjena je od dve reči koje svaka za sebe ima jasno značenje, mada očigledno nikakvo kada su zajedno. Pravljenje rečnika je vrlo interesantan posao, ali težak; kao što to Adam kaže...

PASUS IZ EVINE AUTOBIOGRAFIJE GODINA 920.

Sa sledećim pasusom stižemo do te zloslutne godine kojom je prevodilac bio gotovo opsednut. Zaranjamo u moderni svet čija je kompleksnost naglašena jednostavnim stvarima opisanim u ranijoj dokumentaciji i tu otpočinjemo s jednim od najhitnijih problema:, prenaseljenošću. Odmah je jasno da je druga dekada desetog veka Nakon Stvaranja izgledala Ocu istorije vrlo slična prvoj dekadi dvadesetog veka Nakon Hrista. Ovaj pasus iz Evine autobiografije (greškom priključen njenom dnevniku u prevodiočevim beleškama) služi, zajedno s citatom iz prikaza, kao uvod u detaljniju studiju u sledećem poglavlju. Ovaj prevod datira, mislim, iz 1906.
B. DV

Ah, pa dobro, u tom starom jednostavnom, neukom vremenu nije nam nikad proletelo kroz glave da mi, krotki, nepoznati i nebitni mali ljudi pazimo, brinemo i nadgledamo najhitniji i najveličanstveniji događaj koji će se desiti u kosmosu u hiljadu godina - zasnivanje ljudske rase!

Tačno je da je svet bio usamljen prvih dana, ali se to ubrzo promenilo. Kada smo imali trideset godina, imali smo tridesetoro dece, a naša deca trista; u narednih dvadeset godina populacija je narasla na 6.000; do kraja narednog veka bilo nas je na milione. Jer, mi smo rasa koja dugo živi i nije nas mnogo umrlo. Više od polovine moje dece još je živo. Nisam prestala da nosim dok nisam dospela u srednje doba. Kao po nekom pravilu, kao što su moja deca koja su preživela opasnosti detinjstva nastavila da žive, tako je to bio slučaj i s ostalim porodicama. Našu rasu sada čine milijarde.

ODLOMAK IZ ČLANKA U ,,RADIKALU"

JANUAR 916.

...Kada je stanovništvo doseglo pet milijardi, Zemlja je s teškom mukom izdržavala sve to. Ali ratovi, bolesti i glad donosili su olakšanje s vremena na vreme i do nekog stepena smanjivali strašan pritisak. Blagodet za pamćenje iz godine 508, pojava gladi i bolesti, odnela je milijardu i šeststo hiljada ljudi za devet meseci.

To nije bilo mnogo, ali je ipak bilo nešto. Isto se može reći i za slične pojave iz kasnijih perioda. Teret stanovništva postajao je sve teži i teži i sve strašniji i strašniji, iz veka u vek, a ozbiljnost time stvorene situacije neprestano je i proporcionalno rasla.

U ranom detinjstvu, nekoliko bi ih umrlo. Prosečni životni vek bio je šest stotina godina. Kolevke su se punile, punile, punile -stalno, stalno, stalno; groblja su u poređenju s njima bila slabo upotrebljavana, grobari jedva da su nešto radili i tako s teškom mukom izdržavali svoje porodice. Stopa smrtnosti bila je 2.250 na milion. Misliocima je ovo slutilo na zlo; lakomislenima je to predstavljalo predmet hvalisanja! Ovi poslednji su uvek upoređivali broj stanovnika iz jedne dekade s brojem iz prethodne i urlali od sreće zbog velikog porasta - kao da je to predstavljalo neku prednost za svet; svet koji je jedva mogao da izgrebe nešto iz zemlje da ne bi gladovao.

Pa opet, ono najgore je tek trebalo da nastupi! Naravno da naša prava nada nije ležala, a nije ni mogla ležati u povremenoj gladi i bolesti, čiji su efekti mogli biti samo privremeni, nego i u ratu i doktorima, čija je pomoć neprestana. A sada, pribeležimo šta se dešavalo. U proteklih pedeset godina nauka je smanjila efikasnost doktora na pola. On sada koristi jedan smrtonosni lek, dok je ranije koristio deset. Poboljšani higijenski uslovi čitave regione učinili su zdravim dok ranije nije bilo tako. Otkriveno je da većinu najkorisnijih i fatalnih bolesti uzrokuju mikrobi različitih vrsta; vrlo dobro, naučili su kako da efekte ovih mikroba učine bezazlenim. Kao posledica toga, žuta groznica, crna kuga, kolera, difterija i skoro svaka vredna bolest postala je tek zabava za časove dosade i nije od veće vrednosti za državu od običnog bola u stomaku. Izvanredna dostignuća u hirurgiji pridodata su našim propastima. Sada uklanjaju oboleli stomak, a čovek prolazi bolje i jeftinije nego što je to ranije bio slučaj. Ako čovek izgubi neku sposobnost, oni mu je uburgijaju u lobanju i povrate je. Skinu mu ruke i noge i obnove ga iz mehaničarske radnje pa je dobar kao nov. Daju mu nov nos ukoliko mu je potreban; novu utrobu; nove kosti; nove zube; staklene oči; srebrne cevčice za gutanje; jednom reči, rastave ga na komade i ponovo sastave i on može izdržati duplo više habanja nego što je mogao ranije. Čine ove stvari uz pomoć antiseptika i anestezije i nema gangrene i bola. Time je rat postao skoro bezvredan; od stotinu ranjenih

koji bi ranije umrli, devedeset devet se vraća u svoje jedinice u roku od mesec dana.

U redu, onda, koji je veliki rezultat ovog mikrobiranja i higijene i hirurgije? Ovaj - što je užasavajuće: stopa smrtnosti je spala na 1.200 u milion. A glupi ljudi se raduju i hvale time! To je ozbiljna stvar. To obećava da će se broj stanovnika zemaljske kugle udvostručavati svakih dvanaest meseci. Kroz izvesno vreme neće biti dovoljno mesta za ljude ni da stoje, a kamoli da sede.

Lek za to? Ne znam nijedan. Životni vek je predug, stopa smrtnosti je neznatna. Raspon bi trebalo da bude 35 godina - tek trenutak Vremena - a stopa smrtnosti 20.000 ili 30.000 u milion. Čak i tada bi se stanovništvo udvostručilo za 35 godina i uskoro bi čak i to ponovo bilo teret i činilo život teškim. Počast onima koji su to zaslužili: doktor je zakazao, rat nas je spasao. Ne zbog toga što mrtvi i ranjeni predstavljaju olakšanje, jer nije tako; ali, siromaštvo i pustoš uzrokovani ratom čiste od mnoštva ljudi i prave prostora za emigrante. Rat je grub ali dobronameran prijatelj. Drži nas na 60 milijardi i održava mučenički svet u životu. To je sve što zemaljska kugla može podneti...

SVET U GODINI 920. NAKON NASTANKA

Ovaj deo ne zahteva beleške, pribeleške, komentare, primedbe. Svet Porodice je zreo za uništenje - i Noje pravi Arku. Okruženi smo nepogrešivim dokazima društvene truleži, koje su na odgovarajući način proučili Ludi Prorok i Profesor Nauke istorijskog predviđanja, koji ih izveštavaju. Oni su nam danas poznati, baš kao što su to bili Ocu istorije i ja treba samo da spomenem da je sugestija Čudu, diktatoru obućaru, očigledno razrađena u drugim delovima Adamovih papira koje je Mark Tven nameravao da prevede, ali nije. Postoji blagi raskorak u tekstovima; jasno, obućar se pojavio nakon kolapsa demokratskog eksperimenta koji se pominje u Metuzalemovom dnevniku a dogodio se u petom veku. Ali, on je takođe bio proizvod industrijske revolucije, koja se ovde pripisuje osmom veku. Greška mora da je bila subjektivna: Mark Tven je mislio na napredak nauke i tehnologije u devetnaestom veku nakon Hrista i verovao da će se sledeći civilizacijski kolaps dogoditi početkom dvadesetog veka.

Zbrka u tekstovima u ovom delu arhiva uzrokovala je prevodiocu mnogo muke - koje je njegov urednik morao ponovo da doživi. Morao sam sastavljati ove prevode iz niza rukopisa, rascepkanih, dopola odbačenih, delom redigovanih, s tek nekoliko indicija o redosledu koji je Mark Tven želeo da imaju. Sredio sam ih u pravilan niz, onaj koji bar progresivno opisuje haos društva. Ne mogu datirati nijedan rukopis, ali mislim da su svi bili napisani 1906. Možda je jedino „Predavanje “ napisano ranije; u stvari, pre bilo kog drugog rukopisa osim Metuzalemovog dnevnika.

B. DV

IZ DNEVNIKA DAME UGLEDNE KRVI, TREĆEG STEPENA

Primila Ludog Proroka danas. On je dobar čovek i mislim da je njegova pamet bolja od njene reputacije. Dobio je svoj nadimak još odavno, ali ga nije zaslužio jer on, jednostavno, pravi prognoze, ne daje proročanstva. Ne želi ništa više od toga. Pravi ih na osnovu istorije i statistike, koristeći činjenice iz prošlosti da bi predvideo verovatnu budućnost. To je tek primenjena nauka. Astronom predviđa pomračenje Sunca, pa opet nikom nije mrzak zbog optužbe da teži da bude prorok. Noje je prorok; i svakako da niko ne gaji veće poštovanje prema njemu i njegovim svetim uslugama nego što je to slučaj s ovim skromnim tvorcem prognoza.

Poznavala sam Ludog Proroka - ili Ludog Filozofa, jer ima dva imena - još otkad je bio student na koledžu, početkom trećeg veka. Tada mu je bilo osamnaest ili devetnaest. Uvek sam mu bila naklonjena; delom zbog toga što mije bio rođak (mada dalji), ali uglavnom, sigurna sam u to, zbog dobrih kvaliteta njegove glave i srca. Oženio se kad mu je bilo dvadeset četiri, i to kada ni on ni devojka nisu odgovarajuće situirani za brak budući da su oboje bili siromašni i pripadali porodicama koje su imale isti nedostatak. Obe porodice su bile dosta ugledne i na neki daleki način povezane s plemstvom; ali, kako je to Adam uvek govorio: „Ugled ne donosi hleb na sto", pa to nije predstavljalo dovoljan kapital za brak. Savetovala sam ih da sačekaju malo i naravno da su poslušali, jer je savet od Ugledne Krvi bio - i još uvek jeste - zakon, po običaju rase; ali oni su bili nestrpljivi mali par, strašno zaljubljen jedno u drugo i samo su počekali onoliko koliko je potrebno da bi zadovoljili najosnovniju etikeciju. Moj uticaj je momku obezbedio profesuru matematike na univerzitetu, gde je puno radio i s verom štedeo. Jadničci, izdržavali su tu životnu napetost, kako su je nazivali, dokle god su mogli; čekali su šezdeset godina, a onda se uzeli. Ona je bila ljupka mala svojeglavica, koja je osvajala: vitka, gipka, s jamicama na licu, smeđih očiju, tena boje breskvinog pupoljka, živahna, razigrana, graciozna - bila je slika, bila je poema. Bila je stranog porekla; njena mala kap plemstva dokapala je do nje od velikog lorda čije je boravište bilo u zemlji udaljenoj mnogo meridijana geografske dužine, vojvode od Vošoa. On je potekao od mene kroz - ne pamtim ime sada - ali je izvor bila grana moje ćerke Regine, mislim na onu koja potiče iz Regininog drugog braka. On je bio bratić drugog kolena -ali sam i to ime zaboravila, takođe. Ime male neveste bilo je Crveni Oblak i bila je strana kao i njeno poreklo. To je bila neka vrsta nasledstva.

Par je ostao siromašan, i još uvek je tako, ali su srećni kao i mnogi koji su bogatiji. Uvek su imali dovoljno za sopstvene potrebe jer mu je moj uticaj obezbeđivao radno mesto, a takođe mu i malo povećavao platu, u više navrata. Njihov miran život je pretrpeo jedan pomor, jednu tešku tugu koja

ih je zapala negde pred kraj prvog veka njihovog zajedničkog života i još uvek im leži na srcu. Izgubili su šesnaestoro dece u železničkoj nesreći.

Pre nego što je danas došao, Filozofje proučavao mobile koji se kreće uz pomoć divne nove sile, tečne misli. Bio je duboko impresioniran. Rekao je da ne vidi razloga zašto ova sila ne bi zamenila paru i elektricitet, s obzirom na to da je mnogo snažnija od te dve, ne zauzima skoro ništa mesta, a toliko i košta. To jest, toliko košta trust koji drži patent. To je isti trust koji poseduje svetske železnice i brodove - kompletan svetski saobraćaj, jednom reči.

„Pre pet godina", reče on, „ovoj novoj sili su se pod- smevali neuki, a uzimali je s rezervom mudri - što je nešto što se uvek desi kada se radi o novom izumu. To se desilo s liografom, to se desilo s helografom, to se desilo s mrmljigrebografom i tako će se nastaviti sve do kraja vremena. Zašto ljudi ne mogu naučiti da sačekaju razvoj događaja pre nego što donesu sud? Iskustvo ih je svakako dovoljno naučilo. Skoro kao po nekom pravilu, očigledno ludi izumi uskoro ispadnu dobri, otkrićem i primenom poboljšanja raznih vrsta. Pre pet godina tečna misao nije imala vrednosti osim kao Šou Imperijalne akademije tokom ženske večeri. Cena proizvodnje bila je nemoguća, bar što se tiče biznisa i trgovine, jer se u toj etapi razvoja jedini sirovi materijal koji je odgovarao potrebama morao uzimati od državnika, sudija, naučnika, pesnika, filozofa, urednika, vajara, slikara, generala, admirala, izumitelja, inženjera i sličnih, ali sada - kao što Metuzalem kaže - može se dobiti i od političara i idiota; dodajući, na svoj neugodan način: „Ali to je bespotrebno ponavljanje; političar i idiot su sinonimi." „Mišljenja sam da razvoj ove misteriozne nove sile još nije prošao ni kroz fazu ranog detinjstva. Mislim da znamo samo malo o tome sada, u poređenju s onim što ćemo znati kroz nekoliko dekada. Eto, na kraju može ispasti ožaljena, a sada obnovljena Izgubljena sila stare tradicije! I to nije tek tradicija; postoji i istorija. Znate tradiciju i sami, Vaša ekscelencijo - kao i ostatak sveta - ali ne znate istoriju. Tek što je dešifrovana iz glinenih arhiva iskopanog grada Duplog Kontinenta; i čim bude objavljena, svetske nacije će shvatiti da kada je izuzetni čovek, nazvan ‘Čudo’ - koji se digao iz tmine sredinom petog veka i za nekoliko godina podveo sva kraljevstva pod svoj imperijalni skiptar i osvojio svet u kojem oni još uvek borave pod skiptrom njegovog sina - imao izuzetnu pomoć u svom ogromnom poslu iz izvora koji se nalazio van njegovog dotad neviđenog, kolosalnog genija za rat, državništvo i administraciju. To oruđe je poznato tradiciji, romansi i poeziji kao Izgubljena sila. Da li je moguće da je skromni mladi obućar počistio ognjem i mačem Dupli Kontinent s kraja na kraj bez te pomoći da bi uspostavio svoju autokratsku vlast nad svim monarhijama tek svojim urođenim sposobnostima i da je rukovodio milijardom ljudi putem milion svojih generala koje je lično obučio i podvrgao svojoj ličnoj volji, neometan nametljivim ministarstvima i zakonodavstvima brda mrtvih i ranjenih na svojim bojnim poljima, ali da je pokorio ostatak zemaljske kugle bez prolivanja krvi, osim jednom prilikom." „Ta misterija je sada objašnjena u

glinenim zapisima. Došlo mu je do znanja da je izvesni Napir, opskurna ali nauci vična osoba, u svojoj poslednjoj volji izjavio da je pronašao način kojim bi za tren oka počistio čitavu armiju, ali da neće odati svoju tajnu jer je rat već bio dovoljno užasan, a on ne želi biti deo njegovog raspirivanja."

„Imperator obućar je rekao: ‘Čovek nije znao šta priča - njegov izum bi potpuno ukinuo rat’, i zapovedio da mu se donesu svi papiri koji su ostali za njim. Pronašao je formulu, potpuno ovladao njome, a onda je uništio. U potaji je proizveo to strahovito sredstvo i, stavivši ga u džep, sasvim sam uputio se protiv vladara istočnog sveta. Samo jedna armija mu je ikad izašla u susret. Formirala je borbeni poredak u velikoj ravnici ispred njega i on je s udaljenosti od dvadeset kilometara dunuo u njega, ne ostavljajući na bojnom polju ništa više od nekoliko dugmeta i ćebadi." „Zatražio je vlast nad zemaljskom kuglom i svi su se složili bez ijednog glasa protiv. Kao što znate, njegova tridesetogodišnja vladavina bila je vladavina mira; onda je, nezgodom, dignuo sebe u vazduh svojom mašinom, zajedno s jednom od svojih vicekraljevskih prestonica, tako da je njegova moćna tajna umrla s njim. Onda su užasni ratovi . ponovo počeli i zbog ljudske grešnosti traju i do dan-danas. Ali, njegovo svetsko carstvo je bilo uspostavljeno mudro i snažno i danas njegov sin sedi na tronu potpuno sigurno kao i on kada ga je uzdigao pre mnogo vekova."

To je bilo jako interesantno. Tek što je počeo da priča o svom „Zakonu periodičnog ponavljanjall - ili je to možda bilo o „Zakonu o konstantnosti intelektualnog proseka" - ali je bio prekinut. Trebalo je da ga primi Njeno veličanstvo i na tu počast ga je upravo prizivao službenik kraljevske kuće.

ODLOMAK IZ RAZGOVORA REDŽINALDA SELKIRKA, LUDOG FILOZOFA I NJEGOVOG VELIČANSTVA, VLADARA LJUDSKE RASE

„Naša divna civilizacija? Neću se buniti zbog prideva - on je tačno opisuje - ali mi smeta veliko i samozadovoljno divljenje koje povlači za sobom. Po svim merilima - a vašim kao najhitnijim, Vaše veličanstvo - čista, slatka, nevina i neuprljana civilizacija Raja bila ga je vredna i hiljadu puta više. Šta je civilizacija kada se pravilno uzme u obzir? Moralno, to su suzbijene zle strasti, ponašanje uzdignuto na viši nivo; duhovno, to su zbačeni idoli, ustoličeni kralj; materijalno, hleb i pošten odnos prema najvećem broju ljudi. To je uobičajena formula, uobičajena definicija; svako je prihvata i zadovoljan je njome."

„Naša civilizacija je divna, na raznorazne spektakularne i jeftine načine; divna po naučnim, pronalazačkim čudima; divna po materijalnom bogatstvu, koje zove napretkom, progresom i ostalim imenima od milja. Divna po svom špijuniranju velikih tajni Prirode i savladavanju njenih tvrdoglavih zakona; divna po svojim izuzetnim finansijskim i komercijalnim dostignućima; divna po svojoj gladi za novcem i svojoj ravnodušnosti prema načinu kako se do njega dolazi; divna po svojim dosad nesanjanim ličnim bogatstvima i rastrošnom načinu na koji se ona daju institucijama posvećenim javnoj kulturi; divna po slikama siromaštva; divna po iznenađenjima koja dobija iz tog velikog novog rođenja, Organizacije, poslednje i najsnažnije tvorevine i čudotvorca komercijalizovanog uma, kao što je to primenjeno u sistemima transporta, proizvodnje, komunikacije, prikupljanja vesti, izdavanja knjiga, novinarstva; u zaštiti rada; u izrabljivanju radne snage; u zbijanju nacionalnih partija i držanju ovčica poslušnim i upotrebljivim; u zatvaranju javnih usluga za mozgove i karaktere; u donošenju tržišnog zakonodavstva, blebetavih kongresa i gradskih vlada koje pljačkaju grad i prodaju opštinsku zaštitu kockarima, lopovima, prostitutkama i profesionalnim zavodnicima za gotovinu. To je civilizacija koja je uništila jednostavnost i spokojstvo života; zamenila njegovo zadovoljstvo, njegovu poeziju, njegove nežne sne, romanse i vizije novčanom groznicom, lakomim idealima, vulgarnim ambicijama i snom koji ne osvežava; stvorila je hiljadu beskorisnih luksuza i pretvorila ih u neophodne stvari; stvorila je na hiljade zlih apetita, a ne zadovoljava nijedan od njih; zbacila je Boga s trona i postavila novac na njegovo mesto." „Religija se premestila iz srca u usta. Imate Nojevu reč. Postojalo je doba kada su se dve sekte, razdvojene mrvom doktrine, borile za tu mrvu, ubile za nju, mučile zbog nje, proganjale, umrle. Ta religija je bila u srcu; bila je vitalna, živa stvar, predstavljala je samog čoveka. Ko se

bori za njegovu religiju sada, osim ustima? Vaša civilizacija je dovela do potopa. Noje je to rekao i priprema se.“

ODLOMAK S PREDAVANJA

Mesečni sastanak Imperijalnog instituta održan je 18. u mesecu. Sa samo dva izuzetka, sva sedišta Četrdeset besmrtnih bila su zauzeta. Glavni predavač večeri bio je cenjeni Profesor Nauke i storij skog predviđanj a. Deo nj egove teme ticao se dva zakona Redžinalda Selkirka, opšteznanog kao Ludog Filozofa; naime, „Zakona intelektualnih proseka" i „Zakona periodičnog ponavljanja." Nakon razmatranja srodnih tema, koje je nešto potrajalo, on je rekao:

„Smatram ove zakone uspostavljenim. Rečnikom Zakona periodičnog ponavljanja, ništa se ne može dogoditi samo jedanput; sve se dešava ponovo, pa opet ponovo i stalno tako -jednolično. Priroda nema originalnosti - hoću reći, nema veliku sposobnost da izmišlja nove stvari, nove ideje, nove scenske efekte. Ona ima izuzetno iznenađujuću i beskrajno raznoliku zalihu starih, ali im nikada ne dodaje ništa novo. Ona ponavlja - ponavlja - ponavlja - ponavlja. Ispitajte svoje sećanje i iskustvo; uvidećete da je to tačno. Kada sastavi čoveka i njime je zadovoljna, ona mu je lojalna i stoji uz njega kroz sito i rešeto zauvek i ponavlja ga kroz milijarde i milijarde novih uzoraka; i fizički i mentalno, prosek ostaje potpuno isti i ne varira ni za pedalj od prve ture, srednje i poslednje ture. Ukoliko zapitate: ‘Ali zaista - mislite li da su svi ljudi slični’, ja odgovaram: ‘Rekao sam da prosek ne varira.’ “

„Ali moraćete priznati da neke individue daleko prevazilaze prosek - bar intelektualno.’

‘Da’, odgovaram, ‘i Priroda ponavlja takve. Nema ničega što ona ne ponavlja. Ukoliko bih mogao da iskoristim brojku, ona je ustanovila opšti intelektualni nivo rase na, recimo, dva metra. Uzmite bilo kojih milijardu ljudi i postavite ih u gomilu i njihove glave će obrazovati površinu - površinu ravnu kao sto. Površina predstavlja intelektualni nivo masa - i on se nikad ne menja. Tu i tamo, kilometrima daleko, neka glava će proviriti za nekoliko intelektualnih centimetara, takoreći - ljudi značajni u nauci, zakonu, ratu, biznisu, itd. U rasponu od osam hiljada kilometara naći ćete tri glave koje se pomaljaju još nekoliko centimetara više - ljudi od nacionalne slave, i jednu višu od tih za pet-šest, možda osam centimetara - ljudi od (privremene) svetske slave; i konačno, negde na obodu kugle, naći ćete, jednom u pet vekova, jednu uzvišenu glavu koja nadvisuje najvišu od svih drugih - autora, učitelja, umetnika, mučenika, osvajača čija se slava diže do zvezda i nikad se neće izbrisati, nikad izbledeti, sve dok vreme traje; neki vrhovni kolos koji se uzdiže iznad čitavog ljudskog krda, neko neuporedivo čudo kao onaj koji je, magijom sila u sebi, pretvorio svoj obućarski čekić u skiptar sveukupne vlasti. Ako se tako gleda, postoje obični ljudi svih nacija; tu i tamo nađe se čovek s nešto više mozga koji postaje istaknut; još rede, pojavljuje se čovek šire i trajnije istaknutosti; i u

toj konačnoj glavi koja se usamljeno diže iz raspona vekova, nalazi se granica stvaralaštva Prirode.’ “

„Da li će ona promeniti ovaj program? Ne, dok vreme traje. Da li će ga ponavljati zauvek? Da. Zauvek i uvek ona će ponavljati te kategorije ljudi iznova i iznova, uvek u istoj razmeri, uvek mašinskom pravilnošću. U svakom milionu ljudi, tek toliko uzvišenijih za nekoliko centimetara; u svakoj milijardi, tek nekoliko onih nadmoćnijih - i tako dalje; i uvek ta ponovna usamljena zvezda jednom u dobu, nikad dve istovremeno." „Priroda, kada je zadovoljna idejom, nikad se ne umara od njene primene. Ona pravi doline; ona pravi brda; ona pravi planine; diže upadljivi vrh u širokim razmacima; a onda one još više i rede, kontinentima udaljene; i konačno onaj vrhovni, deset kilometara visok. Ona koristi ovaj gradirajući proces kod konja: proizvodi na hiljade konja uobičajenog sporog hoda; tek tu i tamo nađe se neki brži; u ogromnim intervalima pojavi se neki upadljivo brži, i jednom u pola veka pravi zvezdu koja pretrči 1.500 metara za dva munuta. Ponavljače tog konja svakih pedeset godina do konca vremena."

„Zakonom periodičnog ponavljanja, sve što se dogodilo jednom mora se ponoviti, opet, opet i opet - i to ne slučajno, nego u pravilnim razmacima, i to svaka stvar u svoje sopstveno vreme, ne u nekom drugom, svaka uz poštovanje svog sopstvenog zakona. Pomračenje Sunca, okultacija Venere, dolazak i prolazak kometa, godišnje zvezde padalice - sve ove stvari ukazuju nam na to da je ta ista Priroda koja uživa u periodičnom ponavljanju na nebu Priroda koja uređuje stvari na Zemlji. Nemojmo to potceniti.

„Može li se neko dosetiti načina putem kojeg bi se opovrgao zakon samoubistva? Ne može. On je ustanovljen. Ukoliko je postojao takav i takav broj u tom i tom gradu prošle godine, taj broj će se, u znatnoj meri, ponoviti ove godine. Taj broj će rasti, proporcionalno porastu stanovništva, godinu za godinom. Kada biste znali broj stanovnika u tom gradu za jedan vek, mogli biste odrediti broj samoubistava te daleke godine."

„Da li će ova divna civilizacija današnjice nestati? Da, sve nestaje. Da li će se ponovo uzdići? Hoće - jer ne dešava se ništa što se neće ponoviti. I ponovo, opet, zauvek. Trebalo je više od osam vekova da bi se stvorila ova civilizacija - onda je iznenada počela da raste i za manje od veka ona je postala zbunjujuće čudo. Vremenom, ona će nestati i biti zaboravljena. Proći će vekovi, a onda će nastupiti ponovo; i to u celosti; neće nedostajati nijedan izum ili otkriće, čak ni najsitniji detalj. Ponovo će nestati i nakon više vekova iznova se uzdići i opet zadiviti svet kao što ga zadivljuje sada - ponovo savršeno ista. To je Zakon periodičnog ponavljanja." „Da lije moguće da će se čak i imena stvari biti istovetna? Zar se Zdravstvena nauka nije uzdigla, u staro doba, i zar nije ponovo utonula u zaborav, da bi se opet javila i donela sa sobom svoje zaboravljeno ime? Hoće li nestati još jednom? Mnogo puta, mislim, dok vekovi prolaze; i opet se iznova i iznova javiti. I zar zaboravljena knjiga, Nauka i Zdravlje, s Biblijskim vodičem -

nije ponovo s nama, obnovljena, ispravljena, a zar njen divlji stil i konstrukcije nije uredio obrazovani učenik? Zar neće ponovo umreti, jednom, dvaput, deset puta i ponovo se u velikim rasponima javljati i uspešno izazivati čovekov um da je razume? Ne bismo smeli da sumnjamo u to. Po Zakonu periodičnog ponavljanja to se mora desiti."

ODLOMAK IZ ŠEMOVOG DNEVNIKA GODINA 920.

Ovo je poslednji prevod Adamove dokumentacije Marka Tvena. Moguće je da ga je radio 1907, ali se najverovatnije radi o 1908. Postoje dokazi da je nameravao da nastavi i prevede više, gde bi Sem opisao potop, Ararat i sjajni novi svet. Ali, Markovo interesovanje konačno je istreperilo možda zato što mu se više dopalo da se pozabavi Arkom u „Pismima sa Zemlje"? — tako da završavamo s odgovarajućim i simboličnim trenutkom, kada se Metuzalem izruguje svojim zaludelim rođacima, svetina ismejava svog proroka, a svet se vrti ka uništenju.

B. DV

Dan sabata - kao i obično - niko ga se ne pridržava. Niko osim naše porodice. Mnoštva grešnih svuda se roje i pijanče. Piju, biju, igraju, kockaju, smeju, viču, pevaju - muškarci, žene, devojke, mladi. Uz ostale sramotne stvari - koje nećemo opisivati. I ta buka! Duvanje rogova, lupa šerpi i lonaca, treštanje instrumenata, dobovanje i zveket doboša - dovoljno da probiju čoveku uši. I ovo je sabat - pomislite samo! Otac kaže da nije bilo ovako ranije. Kada je on bio dečak, svi su se pridržavali dana i nije bilo greha, davanja na volju, buke; bio je mir, tišina, spokoj, nekoliko bogosluženja preko dana i uveče. To je bilo pre oko šest stotina godina. A pogledajte sada ovo! Jedva da poveruješ kako se za tako kratko vreme može toliko promeniti.

Ova užasna stvorenja danas su došla u još većem broju nego inače da bi videla Arku, zavirivala i ismevala je. Postavljaju pitanja, a kada im se kaže da je to brod, oni se smeju i pitaju gde je voda. Kada im kažemo da će Bog poslati vodw's nebesa i potopiti čitav svet, oni se ponovo izruguju i kažu: „Recite to mornarima."

Metuzalem je danas ponovo došao. Mada nije najstariji na svetu, on je najistaknutija stara osoba i zbog te posebne prednosti svi ga gledaju s poštovanjem; i kad god se pojavi, divljanje prestaje i nastupi tišina, svi se klanjaju s ropskim poštovanjem dok prolazi, mrmljajući jedan drugom: „Pogledaj ga - prolazi -mal’ne je hiljadu godina star - kažu da je poznavao Adama." On je tašto staro stvorenje i svako vidi kako mu to godi mada se tetura dignuta nosa, naizgled udubljen u neku veliku stvar, i pretvara da ne primećuje ništa.

Znam, iz određenih stvari koje sam primetio, da je ljubomorne naravi; zavidljiv, takođe. Možda ne bi trebalo da kažem ovo jer mi je rođak sa ženine strane, ona je njegova prapraprapraprapraprapraprapraprapraprapraprapraunuka ili tako nešto, i ja zaista ne bih smeo da kažem javno tako nešto, ali mislim da nije greh reći to u privatnosti mog dnevnika, što je otprilike isto kao da sam to rekao samom

sebi. On je ljubomoran na ovu Arku, sasvim sam siguran. Ljubomoran je jer nije zatraženo od njega da je izgradi. Arka je takvo čudo za sve nacije sveta da je uzdigla Oca iz opskumosti do svetske slave i Metuzalem je ljubomoran na to. S početka, ljudi su običavali da kažu: „Noje? - molim vas, ko je Noje?" - ali sada prelaze kilometre da bi dobili njegov autogram. Metuzalemu je dosta toga.

On ne mora da sedi noćima deleći autograme, kao mi. Svi mi -svih osam; Otac ih ne može potpisati dovoljno, ni desetinu njih, jer mu je ruka stara i ukočena. Metuzalem ima veoma neugodnu narav. Mislim da je srećan jedino kada kinji druge. Uvek govori o meni, mojoj braći i našim ženama kao o ,,deci." Zato što vidi da nam to smeta. Jedanput je Jafet stidljivo pokušao da mu napomene kako smo mi muškarci i žene. S kilometra ste mogli čuti njegovo ruganje! Zatvorio je oči u nekoj vrsti ushićenog prezira i napućio svoje svenule usne, izlažući svoje žute očnjake i prazninu među njima, da bi se potom začuo suvi odbojni smeh pomešan s astmatičnim kašljem kada je rekao: „Muškarci i žene - to i liči na vas! Molim te, reci mi koliko ste stari, moji dični smrtnici?"

„Našim ženama je skoro osamdeset; a od nas ja sam najmlađi, imao sam sto prošlog proleća."

„Osamdeset, blago meni! Sto, blago meni! I u braku! Jao, jao, jao! Ništarije iz kolevke! Krpene lutke! U braku!

U mojim mladim danima niko nije čak ni pomišljao na tako nešto, da se deca uzimaju. To je monstruozno!"

Jafet je pokušao da ga podseti na to da se više od jednog patrijarha oženilo u ranoj mladosti, ali on nije hteo da sluša! Tako on to radi; ukoliko ga uhvatite bez argumenta kojim bi mogao odgovoriti, podiže glas i vikom vas nadjačava, tako da jedino možete zatvoriti usta i odustati. Ne vredi vam da se prepirete s njim; to će biti smatrano skandalom i nepoštovanjem. Bar nama ne vredi. Ni nama ni ikom drugom. Osim hirurgu. Hirurg ga se ne boji i ne gaji nikakvo poštovanje prema njemu. Hirurg kaže da je čovek samo čovek, a to što ima hiljadu godina ne čini ga ništa više čovekom.

PISMO KA ZEMLJI

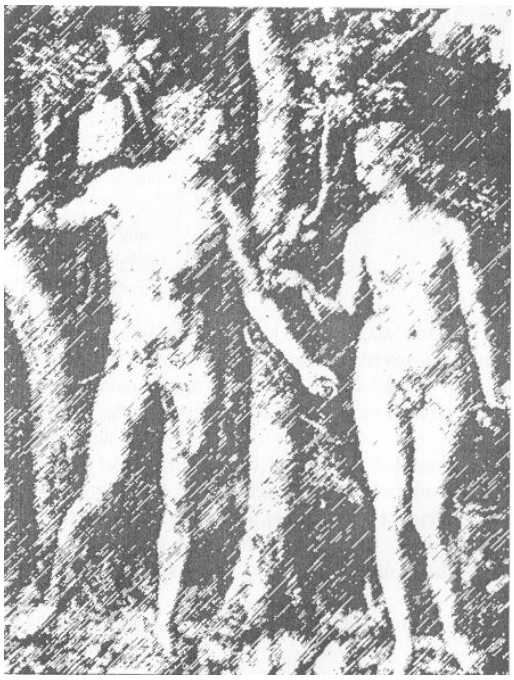

URED ANĐELA BELEŽNIKA
Odeljenje za molbe, 20. januar

Ebner Skofild
Trgovac ugljem Bafalo, Njujork

Imam čast, po službenoj dužnosti, da vas obavestim da je vaš nedavni dobronamemi čin samožrtvovanja zabeležen na stranicama knjige po imenu Zlatna ljudska dela; što je odlika, usuđujem se da ocenim, ne samo izvanredna nego i jedinstvena.

Što se tiče vaših molitvi, za nedelju koja se završila devetnaestog, imam čast da vas izvestim sledeće:

22. Za nastupajuće vreme porast cena kamenog uglja od 15 centi po toni. Odobreno.

23. Dotok radnika radi smanjenja plata za deset odsto. Odobreno.

24. Nagli pad cena mrkog uglja kod konkurencije. Odobreno.

25. Pojava bolesti kod čoveka koji je otvorio suparničko stovarište uglja u Ročesteru, uključujući i njegovu porodicu. Odobrene su: difterija, dve, jedna fatalna; šarlah, jedan, koji će prouzrokovati gluvoću i slaboumnost. PRIMEDBA. Ova molitva je zapravo trebalo da bude upućena protiv njegovih nadređenih iz N.Y Central R.R.Co.

26. Progon u Šeol gomile dosadnih ljudi koji svakodnevno pitaju za posao ili traže usluge ove ili one vrste. Uzeto u razmatranje za kasniju odluku i pogodbu jer je ova molba u sukobu s jednom drugom istog datuma, koja će biti navedena kasnije.

27. Izazivanje neke vrste nasilne smrti komšiji koji je bacio ciglu na porodičnu mačku dok je ova pevala serenadu. Uzeto u razmatranje za kasniju odluku i pogodbu jer je ova molba u sukobu s jednom drugom docnijeg datuma, koja će biti navedena kasnije.

28. Za „prokleta da su misionarska načela". Rezervisano je isto kao i prethodno navedeno.

29. Povećanje decembarskih profita od 22.239$ na 45.000$ za januar i dalji proporcionalni mesečni rast - „koji će vas zadovoljiti". Molitva je odobrena; pridodata opaska primljena suzdržano.

30. Za ciklon koj i će prekinuti radove i zatrpati okna rudnika kompanije „Nort Pensilvenija". PRIMEDBA: Ciklone nemamo na zalihama u zimskoj sezoni. Odgovarajuća mera vatre-vlage može se obezbediti na zahtev.

Na ovaj popis odnosi se određena primedba, s obzirom na to da su molitve od posebnog značaja. Na sve ostale smeme molitve, koje se mogu razvrstati za upravu Specijalnih poslova, Prioritet A, zaključno s nedeljom koja se završava devetnaestog, u celini je odgovoreno potvrdno, osim te tri od 32 slučaja u kojima se zahteva trenutna smrt, koja je preinačena u neizlečivu bolest. Ovim se završava spisak faktura molbi poznatih ovom uredu pod tehničkom upravom Tajnih molitvi srca na koje, što je samo po sebi jasno, uvek prvo obratimo punu pažnju.

Ostatak faktura za ovu nedelju potpada pod upravu onoga što mi nazivamo Javne molitve, pod čiju nadležnost svrstavamo molitve izgovorene na Grupnim molitvama, u Crkvi, Veronauci, na Porodičnim okupljanjima, itd. Ove vrste molitvi imaju svoju vrednost u zavisnosti od klase hrišćanina koji ih izgovara. Pravilom ovog ureda, hrišćani su podeljeni u dve glavne grupe, naime: (1) Deklarisani hrišćani; (2) Profesionalni hrišćani. Ove dve grupe su potom precizno razvrstane po Veličini, Vrsti, Porodici i, konačno, Ugledu, izraženima u karatima, s tim daje minimum jedan, a maksimum hiljadu karata.

Što se tiče obračunskog bilansa do tromesečja koje se završilo 31. decembra 1847, ocenjeni ste na sledeći način:

Glavna klasifikacija: Deklarisani hrišćanin.

Veličina: jedna četvrtina maksimuma.

Vrsta: Duhovni čovek.

Porodica: A od Odabranih, Odeljak 16.

Ugled: 322 karata čisto.

Što se tiče obračunskog bilansa za tek završeno tromesečje - to jest, četrdeset godina kasnije - ocenjeni ste na sledeći način:

Glavna klasifikacija: Profesionalni hrišćanin.

Veličina: šest odsto maksimuma.

Vrsta: Životinjski čovek.

Porodica: C od Odabranih, Odeljak 1547.

Ugled: tri karata čisto.

Imam čast ukazati vam na činjenicu da ste se srozali.

Da nastavimo s izveštajem u vezi s vašim Javnim molitvama -s usputnom opaskom da je, radi ohrabrivanja hriš- ćana vaše i približnih kategorija, običaj ovog ureda da im odobrava mnoge stvari koje inače ne bi bile odobrene hrišćanima viših kategorija - delimično i zato što oni to ne bi ni tražili:

Molitvu za vremenske prilike milostivo odmerene prema potrebama golih i bosih. Odbijeno. Ovo je bila molitva s Grupne molitve. Protivreči stavki I ovog izveštaja, koja pripada Tajnim molitvama srca. Čvrstim pravilom ovog ureda, određenim vrstama Javnih molitvi Profesionalnih hrišćana nije dozvoljeno da imaju prednost nad Tajnim molitvama srca. Molitva za bolja vremena i više hrane „za onog trudbenika ogrubelih šaka čiji strpljiv i iscrpljujuć rad čini domove udobnima i život ugodnijim onima koji su srećniji i time mu daje pravo na našu brižnu i delotvomu zaštitu od nepravdi kojima bi ga izložila grabljiva pohlepa i na saosećanje naših zahvalnih srca". Grupna molitva. Odbijeno. U suprotnosti je s Tajnom molitvom srca br. 2.

Molitva „da se ni na koji način ne naruši blagoslovenost naših bližnjih i njihovih porodica i da se ovde pozivamo na srce da posvedoči da smo njihovim sveopštim napretkom mi duhovno blagosloveni, a naša sreća učinjena savršenom/1 Grupna molitva. Odbijeno. Protivna je Tajnim molitvama srca br. 3. i 4. „O, neka nikog ne zapadnu muke prokletstva izazvane rečima ili delima našim." Molitva s Porodičnog okupljanja. Primljena petnaest minuta pre Tajne molitve srca br. 5, s kojom je sasvim jasno u suprotnosti. Sugerišemo da jednu od molitvi povučete ili obe preinačite.

„Budi milostiv prema svima koji bi nam se zamerili lično ili nasrnuli na naše vlasništvo." Uključuje čoveka koji je bacio ciglu na mačku. Porodična molitva. Primljena nekoliko minuta pre Tajne molitve srca br. 6. Sugerišemo preinačenje radi otklanjanja neusaglašenosti.

„Obezbedi da se uzvišena misionarska načela, najdrago- cenije zaduženje povereno ljudima, širi i napreduje bez ikakvih prepreka i ograničenja u svim paganskim zemljama koje nas još uvek prekorevaju svojom duhovnom tminom." Molitva je doviknuta na zasedanju Američkog veća. Primljena je skoro pola dana pre Tajne molitve srca br. 7. Ovaj ured nema zalihe misionara i nije ni na koji način povezan s Američkim većem.

Želeli bismo da uslišimo jednu od ovih molitvi, ali ne možemo obe. Sugerišemo da povučete onu iz Američkog veća.

Ovaj ured želi, već dvadeseti put, da hitno obratite pažnju na svoju opasku pridodatu br. 8. To je otrcan štos.

Od 464 nabrojane pojedinosti, sadržane u vašim Grupnim molitvama ove nedelje, a prethodno nepomenute u ovom izveštaju, uslišujemo dve, a ostale odbijamo. Naime: Uslišeno: (1) „da oblaci mogu nastaviti da izvode svoju ulogu; (2) i sunce svoju." To je svakako bila božanska svrha; biće vam drago da saznate kako je niste omeli. Od 462 odbijene pojedinosti, 61 je izgovorena u Crkvi. Zbog toga vas moram još jednom podsetiti da ne uslišujemo Molitve iz Crkve Profesionalnih hrišćana koji su nivoa tehnički poznatog ovom uredu kao kategorija Džona Venemejkera. Jednostavno ih unosimo kao ,,reči", i idu govorniku u prilog po broju izgovorenih u određenom vremenskom roku; potrebno je 3.000 za četvrt minuta ili nema rezultata; 4.200 od mogućih 5.000 sasvim je uobičajen rezultat u Crkvi, među stručnjacima, i vrede isto kao dve crkvene pesme i buket koji su pripremile mlade dame za ubičinu ćeliju na jutro pogubljenja. Vaše preostale pojedinosti, njih četiri stotine jedna, vrede samo za vetar. Gomilamo ih i koristimo za čeone vetrove radi usporavanja brodova nedoličnih ljudi, ali ih treba toliko puno za neki rezultat da ne možemo dozvoliti njihovu nikakvu drugačiju upotrebu.

Želeo bih da dodam nešto lično ovom izveštaju. Kada određene vrste ljudi učine značajno dobro delo, mi ih zbog toga cenimo hiljadu puta više nego što bi to bilo u slučaju boljeg čoveka -čak i po cenu njegovih muka. Stojite mnogo iznad svog ovdašnjeg nivoa, a to je zbog određenih primera vaše požrtvovanosti koji daleko prevazi laze ono što se moglo očekivati od vas. Pre mnogo godina, dok ste imali samo 100.000 dolara i poslali dva dolara svojoj osiromašenoj rođaci udovici kada vas je zamolila za pomoć, bilo ih je mnogo na nebesima koji u to nisu mogli poverovati i još mnogo više onih koji su verovali kako je novac lažan. Ocena vaše ličnosti je mnogo skočila kada se pokazalo da su ove sumnje bile neosnovane. Godinu-dve kasnije, kada ste poslali siromašnoj devojci četiri dolara kao odgovor na još jednu molbu, svi su poverovali u to i o vama se ovde danima pričalo. Dve godine kasnije poslali ste šest dolara, na očajničku molbu, kada je umrlo najmlađe udovičino dete, i taj čin je samo učvrstio vaš već dobar glas. Na nebesima su svi govorili "Jesi li čuo za Ebnera?" - jer vas sada ovde s ljubavlju zovu Ebner. Zahvaljujući vašim sve većim prilozima, svake dve-tri godine, vaše ime bilo je na svim ustima i stvaralo toplinu u srcima. Čitava nebesa vas posmatraju Nedeljom kada se vozite u crkvu u svojim lepim kočijama; i kada se vaša ruka odmakne od činije s prilozima, zadovoljni povik začuje se čak do zidina udaljenog Šeola: „Još jedan petoparac od Ebnera!"

Ali vrhunac je naišao pre nekoliko dana, kada je udovica pisala i rekla da bi mogla voditi školu u udaljenom selu samo kad bi imala pedeset dolara da sebe i dvoje svoje preživele dece preseli tamo; i vi ste prebrajali

prošlomesečni čist profit iz tri rudnika uglja - 22.230 dolara - i dodali određeni profit za sadašnji mesec - 45.000 dolara a možda i pedeset - i onda se dohvatili pera i čekovne knjižice i poslali joj čitavih petnaest dolara! Ah, neka te nebesa blagosiljaju i čuvaju za veki vekova, darežljivo srce! Nije bilo nijednog suvog oka u kraljevini blaženstva; i između zagrljaja, rukovanja i hvalospeva, sa svetlećeg pijedestala je zagrmela odluka da bi ovaj čin trebalo da nadmaši sva žrtvovanja ljudi i anđela u istoriji i bude zabeležen na posebnoj stranici, jer je sama vaša patnja bila i teža i gorča nego patnja deset hiljada mučenika dok su predavali svoje živote na ognjenoj lomači; isvi su rekli: „Šta je davanje života uzvišenoj duši ili njih deset hiljada prema davanju petnaest dolara iz gramzivog stiska najzlotvorskijeg belog čoveka koji je ikad živeo na licu planete Zemlje?"

Ovo je istina. I Avram je, plačući, istresao sadržaj svojih nedara i nalepio rečit natpis tamo: REZERVISANO; i Petar je, plačući, rekao: „Biće primljen sa svim mogućim počastima kada dođe"; tada su čitava nebesa zagrajala od sreće što idete tamo.

Pakao takođe.

[Potpisano]

ANĐEO BELEŽNIK
[PEČAT]
Po službenoj dužnosti